

TYRNÄVÄN KUNTA

TALOUSSUUNNITELMA

2021 – 2023

TALOUSARVIO

2021

Sisällys

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	1
TALOUSARVIO- JA TALOUSSUUNNITELMARAKENNE.....	5
Talousarvioasetelman osat ja rakenne	5
TALOUSSUUNNITELMA 2021-2023	6
Tyrnävän visio	6
Tyrnävän kuntastrategia	6
Tyrnävän kunnan strategiset valinnat.....	7
Tyrnävän arvoperusta	7
Strategiset valinnat	7
Strategian läpileikkaavat teemat	8
Taloussuunnitelman yleiset perusteet ja kehitysnäkymät	10
Yleinen talouden kehitys.....	10
Kuntien talous	10
Tyrnävän kunnan talous suunnitelmakaudella	11
Konsernitavoitteet	13
Väestön kehitys.....	14
HALLINTO- JA KEHITTÄMISOSASTO	16
Yleishallinto ja elinkeinojen kehittäminen	17
Tuki- ja sähköiset palvelut.....	24
SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTO	28
Sosiaali- ja vammaispalvelut	30
lääkäiden palvelut	31
terveyspalvelut.....	33
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIOSASTO	36
Opetuspalvelut.....	38
Varhaiskasvatuspalvelut	43
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	46
YMPÄRISTÖOSASTO	54

Rakennusvalvonta.....	55
Liikenneväylät ja yleiset alueet.....	56
Kiinteistöt.....	58
Ruoka- ja siivouspalvelut.....	59
TALOUSARVIO 2021.....	62
Erityisperustelut.....	62
TULOSLASKELMA.....	66
RAHOITUSLASKELMA.....	66
TALOUSARVION 2021 YHDISTELMÄ.....	67
TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN YHTEENVETO.....	68
BRUTTOMENOJEN OSUUS.....	69
NETTOMENOJEN KASVUT OSASTOITTAIN.....	69
TALOUSARVION 2021 YHDISTELMÄ.....	70
Nettomenojen kasvu tulosalueittain.....	70
INVESTOINTIOHJELMA 2021– 2025.....	71
TALOUSARVIOKAAVA.....	74

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Talousnäkyvä koronan varjossa

Koronapandemian aiheuttama maailmanlaajuinen talouskriisi kärjistyi maaliskuussa 2020. Terveysteen kohdistuva uhka ja viruksen hillitsemisen kannalta välttämättömät talouden rajoitustoimet johtivat poikkeuksellisen äkilliseen ja voimakkaaseen tuotannon supistumiseen maailmanlaajuisesti vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Maailmantalouden ennakoitaan supistuvan tänä vuonna noin 4–6 % ja euroalueen kokonaistuotannon noin 8–10 %.

Euroalueen talous näyttäisi sukeltavan tänä vuonna hieman syvemmälle kuin Yhdysvallat, mutta molempien elpymisvauhti on hyvin epävarmaa.

Toipumista ovat edesauttaneet koronalta suojautumiseen tarvittavan materiaalin sekä etätyölaiteiden tuotanto ja vienti. Pandemiashokin vaikutus on globaalisti ollut inflaatiota hidastava. Työttömyys on kasvussa, mutta euroalueella ja Suomessa äkillinen massatyöttömyys on vältetty lomautusten ja tukien avulla.

Vaikka koronavirus on todennäköisesti keskeisin maailmantalouden ajuri, kunnes virus saadaan hallintaan tehokkaan rokotteen tai hoitokeinon avulla, muitakin riskejä on. Euroalueen näkökulmasta brexit on eräs niistä. EU:n ja Ison-Britannian kauppaneuvotteluissa ei toistaiseksi ole nähty mainittavaa edistystä. Neuvotteluiden päättyminen sopimuksettomaan tilanteeseen hidastaisi entisestään euroalueen elpymistä ja lisäisi epävarmuutta sen tulevasta taloudellisesta tilasta. Myöskään Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppajännitteet eivät ole hävinneet.

Talouden tilan ja suunnan arvioinnissa on tarpeen seurata tarkkaan erilaisia ennakoivia mittareita, joiden avulla pyritään ennustamaan, mikä skenaario näyttäisi olevan toteutumassa.

Useiden asiantuntija-arvioiden perusteella on selvää, että talouden resurssit ovat tällä hetkellä vajaakäytössä eli tuotanto on alle sen potentiaalisen tason. Koska kysynnän arvioidaan pysyvän vaimeana, resurssien vajaakäytön arvioidaan jatkuvan vielä pitkään, mikä vaimentaa inflaatiota. Inflaationäkymien arvioinnin kannalta haaste on kuitenkin siinä, että tällä hetkellä tämän vajaakäytön täsmällistä suuruusluokkaa on poikkeuksellisen vaikeaa arvioida.

Koronakriisiin on reagoitu globaalisti poikkeuksellisen voimakkain politiikkatoimin, joiden ansiosta on ainakin toistaiseksi onnistuttu välttämään finanssikriisin kaltainen rahoitusmarkkinoiden kautta tuleva talouden romahdus.

Talouspolitiikan toimien tarkoituksena on lieventää koronakriisin sekä lyhyen että pidemmän aikavälin haittoja. Toistaiseksi politiikkatoimet ovat onnistuneet vakauttamaan taloutta kriisin akuutissa vaiheessa jopa niin hyvin, että poikkeuksellisen heikko reaalitalouden kehitys ei ole juuri heijastunut alkuvaiheen jälkeen rahoitusmarkkinoille.

Eri toimet näkyvät julkisen sektorin alijäämässä ja velka-asteessa eri tavoin. Tuet ja veronalennukset kasvattavat julkista alijäämää ja velkaa välittömästi. Suorat lainat ja pääomasijoitukset yrityksiin eivät lyhyellä aikavälillä lisää valtion alijäämää mutta kasvattavat julkista velkaa. Siltä osin kuin lainojen takaisinmaksut jäävät saamatta tai pääomasijoitukset menettävät arvoaan, lainat ja pääomasijoitukset saattavat kuitenkin lisätä tulevaisuudessa julkista alijäämää.

Koronakriisillä voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia tuottavuuteen ja siten pitkän aikavälin talouskasvuun. Vuosien 2008–2009 suuren taantuman aikana tuottavuuskasvu tutkitusti hidastui kriisin vaikutuksesta, ja sama lienee odotettavissa koronakriisinkin suhteen.

Verotulot ja valtionosuudet

Kuntien verotulojen osuudet verorahoituksesta (verotulot + valtionosuudet) vaihtelee kunnittain. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kuntien verotulojen osuudet ovat keskimäärin noin 90 prosenttia koko verorahoituksesta. Joidenkin Lappin kuntien osalta vastaavat osuudet ovat reilu 30 prosenttia. Kun valtionosuudet maksetaan tasasuuruksina kuukausierinä, kertyvät verotulot epätasaisemmin kalenterivuoden aikana.

Koko maan tasolla kunnallisveron osuus kaikista verotuloista on selvästi merkittävin, noin 84 prosenttia. Yhteisöveron ja kiinteistöveron osuudet olivat molemmat noin 8 prosenttia. Vaihtelu kuntien välillä on tässäkin suurta. Kunnallisveron osuus on joka tapauksessa merkittävin kaikissa kunnissa.

Maksettavan kunnallisveron määräytyminen riippuu kuntalaisten veronalaisista ansiotuloista sekä niistä tehtävistä vähennyksistä. Merkittävimmät ansiotulolajit ovat tietysti palkka- ja eläketulot. Tulosta tehtäviä vähennyksiä ovat muun muassa eläketulovähennys, matkakustannukset, tulonhankkimiskulut, ansiotulovähennys ja perusvähennys. Tulosta tehtävät vähennykset vähentämällä saadaan verotettava tulo, josta veron määrä lasketaan kunnan tuloveroprosentin mukaisesti. Näin saadaan vero tulon perusteella, josta vielä vähennetään kunnallisverosta suoraan tehtävät vähennykset. Näistä merkittävin on työtulovähennys.

Muita vähennyksiä kunnallisverosta ovat mm. kotitalousvähennys sekä asuntolainan koron alijäämähyvitys. Näiden vähennysten jälkeen saadaan verovuoden maksettava kunnallisvero.

Kunnallisverotuksessa tehtävien vähennysten määrä on riippuvainen veronmaksajan tulotasosta ja vähennykset painottuvat alemmille tulotasolle. Näin ollen voidaan sanoa, että kunnallisvero on progressiivinen vero, vaikka kunnan tuloveroprosentti on kaikille kuntalaisille sama. Samassa yhteydessä puhutaan usein efektiivisestä veroasteesta, joka on maksettavan kunnallisveron osuus ansiotuloista.

Kunnan ansiotuloveroprosentin (nimellinen veroaste) ja efektiivisen veroasteen erotus kertoo paljon kunnan ansiotulonsaajien tulotasosta. Mitä suurempi näiden erotus on kunnassa, sitä alhaisempi tulotaso. Verovuonna 2020 koko maan verotuloilla painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (nimellinen veroaste) oli 19,97 prosenttia ja efektiivinen veroaste 14,43 prosenttia, eli eroa on reilu 5,5 prosenttiyksikköä. Vuonna 2020 Tyrnävän tuloveroprosentti on 22,00 ja efektiivinen veroaste 14,77 prosenttia, eli eroa on 7,23 prosenttia.

Kuntien kassaan kertyy kuukausittain kunnallisveroja eri verovuosilta, pääosin kuitenkin kuluvan vuoden ennakonpidätyksiä ja täydennysmaksuja. Kun edellinen verovuosi valmistuu kesän jälkeen, kertyy kunnille henkilöasiakkaiden jäännösveroja (veromätkyt) ja samalla vähennetään ennakonpalautukset (veronpalautukset) kuukausitilitysten yhteydessä. Veromätkyt ja -palautukset ovat osasy siihen, että verotulot kertyvät epätasaisesti.

Viime vuosina kuntien verotulojen ennustaminen on ollut haastavaa. Erityisesti kunnallisveron ennustaminen on osoittautunut vaikeaksi. Haasteet voidaan jakaa kolmeen eri kokonaisuuteen: verotilitysjärjestelmän aiheuttamiin rytmittäjä ajoitusongelmiin, verotuksen uudistuksiin ja verokorttiuudistukseen, sekä muihin ulkoisiin tekijöihin, eli lähinnä globaaliin talouden, yleisen korkotason ja viimeisimpänä koronaviruspandemian aiheuttamiin ennustevirheisiin.

Vuoden 2021 talousarvion laadinnassa Tyrnävälle on ennustettu tulevan verotuloja yhteensä 20 250 000 euroa (tulovero 18 850 000e, kiinteistövero 900 000e ja yhteisövero 500 000e). Valtionosuuksia on ennustettu tulevan 21 150 000 euroa.

Kuntastrategia

Tyrnävän kunnassa on laadittu kuntastrategia vuosille 2020–2026. Vision mukaan Tyrnävän kunta on turvallinen koti jokaiselle ja kaikelle. Lähipalvelut, sivistys ja hyvinvointi, turvallinen ja sujuva arki sekä elinympäristön kehittäminen ovat kunnan toiminnan keskiössä. Kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja luo mahdollisuuksia elinkeinoelämän kehittämiselle. Tyrnävän kunnan toimintatavoissa korostuu asiakas- ja asukaslähtöisyys sekä laaja hyvinvointinäkökulma. Kuntastrategia linjaa vuosittaista talouden suunnittelua.

Vuoden 2021 talousarvio

Tyrnävän kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma toteuttavat kunnan strategiaa. Linjauksissa näkyy vahvasti vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito sekä avoin ja kuuleva vuorovaikutus.

Vuoden 2021 talousarvio ja taloussuunnitelma on valmisteltu koronan aiheuttamien epävarmuustekijöiden sekä monien muutosprosessin ollessa kesken tai valmistelussa. Tavoitteena on kunnan strategian tehokas toimeenpano ja tuottavuuden parantaminen. Talouden pitkän aikavälin hallinnan kannalta keskeistä on velkaantumisen suunnan kääntäminen, tulovirran lisääminen ja oman toiminnan sopeuttaminen.

Kunnan vuosien 2016, 2017 ja 2018 tilinpäätökset olivat alijäämäisiä. Vuodelta 2016 alijäämää kertyi 620 839 euroa, vuodelta 2017 281 834 euroa ja vuodelta 2018 2 313 333 euroa. Vuosi 2019 oli ylijäämäinen 184 695 euroa. Vuodesta 2020 odotetaan myös ylijäämäistä. Tyrnävän kunnan taseessa on edellisten tilikausien kertynyttä ylijäämää 1 946 144 euroa.

Vuoden 2021 talousarviossa vuosikatteeksi arvioidaan 2 459 713 euroa (TA20 2 125 814e), toimintakatteeksi -38 650 287 euroa (TA20 -37 684 186e) ja tilikauden tulokseksi 204 701 euroa.

Investointiohjelma 2021

Tyrnävän kunnan investointiohjelma on ollut vuosia raskas suhteessa vuosikatteeseen ja tällöin se on pitänyt rahoittaa lainarahalla. Vuosina 2019 ja 2020 investointeja tehtiin maltillisesti.

Investointiohjelmassa edellisten vuosien suunnitellut menot (alv 0%) olivat

2015	3 020 570 €
2016	8 630 500 €
2017	10 013 000 €
2018	3 082 500 €
2019	2 546 000 €
2020	2 164 000 €

Vuosikate osoittaa sen, mitä jää jäljelle investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on ”riittävä”, jos se on vähintään poistojen suuruinen.

Tyrnävän kunnan vuoden 2021 talousarvio näyttää poistojen osalta 2 255 000 euroa ja vuosikatteen osalta 2 459 713 euroa.

Vuoden 2021 investointiohjelma sisältää mm. Murron uuden kaava-alueen kunnallistekniikan rakentamisen, Haurukylän teollisuusalueen kunnallistekniikan rakentamisen, Kirkkomännikön koulun saneeraustyöt, MALPE-kohteita, sekä useita muita pienempiä kohteita. Kokonaisuudessaan vuoden 2021 investointiohjelma on nettona 2 825 000 (alv 0%) euroa.

Kunnan lainakanta

Voimakas investoiminen on lisännyt kunnan lainakantaa. Vuosina 2019 ja 2020 lainakantaa on pystytty pienentämään. Edellisten vuosien lainamäärä per asukas oli seuraava

2012	2 741 €/asukas
2013	2 787 €/asukas
2014	2 511 €/asukas
2015	2 342 €/asukas
2016	3 409 €/asukas
2017	4 510 €/asukas
2018	4 990 €/asukas
2019	4 812 €/asukas
2020	arvio 4 600 €/asukas

Riskit ja päätösten vaikutusten ennakoarviointi

Riskienhallinta on olennainen osa johtamista. Tyrnävän kunnassa tehdään systemaattista riskienhallintaa, jonka avulla kunnan uhkana olevat riskit saadaan saman tavoitteellisen suunnittelun piiriin kuin kunnan muutkin toiminnot.

Kunnan toimintaan liittyy mm. liike- ja vahinkoriskejä. Liikeriskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan itsenäisyyteen, talouteen, imagoon, palvelujen laatuun, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä.

Vahinkoriskejä ovat henkilö-, omaisuus- ja toiminnan riskit. Tällaiset riskit saattavat toteutuessaan aiheuttaa kunnalle merkittävää taloudellista vahinkoa ja korvaamattomia henkilövahinkoja sekä häiritä toimintaa tuntuvasti.

Riskien hallintaan kuuluu mm. jatkuva talouden seuranta ja siihen liittyvien riskien minimointi ja ennakointi. Kunnassa toteutetaan myös yksikkökohtaista riskienhallintaa, johon olennaisesti kuuluu mm. turvallisuuskävelyt. Turvallisuuskävelyjen perusteella ennaltaehkäistään erityisesti henkilö- ja omaisuusriskien realisoituminen.

Tyrnävän kunta on ottanut riskienhallinnan osaksi toimintojaan. Tavoitteena on päätösten vaikutusten ennakoarvioinnilla, ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä, resurssien keskittämisellä, tiedolla johtamisella ja sisäisillä vastuukysymyksillä suojautua riskien realisoitumiselta.

Vuonna 2021 Tyrnävällä toteutetaan päätösten vaikutusten ennakoarviointia osana riskienhallintaa. Kunnassa tehtävät päätökset ovat usein mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat syvästi kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Mukaan päätöksentekoon tarvitaan useita erilaisia päätösvaihtoehtoja, joista päättäjät voivat valita kuntalaisten näkökulmasta parhaan. Päättäjien tulee tarkastella useita erilaisia vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti koko kunnan näkökulmasta.

Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulee ottaa huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen ja kunnan elinvoimaan ja imagoon.

Tehdyt ennakoarvioinnit kootaan vuosittain yhteen kunnan muun arviointitiedon kanssa, jossa arvioidaan sitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tulevaisuus

Koronasta ja muista epävarmuustekijöistä huolimatta kunnan talous näyttää kääntyneen positiiviseksi. Myös kunnan työttömyysaste on ollut suhteellisen alhainen viimeiset vuodet. Positiivista tulevaisuutta ennustaa myös Murron tonttien tulo myyntiin kevään/kesän 2021 aikana. Oman positiivisen ennusteen tuo myös Haurukylän teollisuusalue, jonka toivotaan lähtevän rakentumaan vuoden 2021 aikana. Haasteena meillä on negatiivinen muuttoliike.

Tehkäämme jokainen töitä sen eteen, että kunnan talous pysyy plussalla. Se mahdollistaa satsaukset tulevaisuuteen! Tunne siitä, että Tyrnävällä puhalletaan yhteen hiileen, on vahva. Se, jos mikä luo uskoa ja luottamusta tulevaisuuteen.

Rakennetaan Tyrnävästä turvallinen, viihtyisä ja hyvinvoiva kunta yhdessä!

Tyrnävällä 30.10.2020

Vesa Anttila

Kunnanjohtaja

TALOUSARVIO- JA TALOUSSUUNNITELMARAKENNE

Kunnan talousarviovuosi on kalenterivuosi. Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanvaltuusto hyväksyy vuoden loppuun mennessä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvion. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Vaikka oikeudellisesti talousarvion sitovuus onkin vahvempi kuin taloussuunnitelman, on myös taloussuunnitelma kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita toiminnallisesti velvoittava asiakirja.

Talousarvio on valtuuston keskeinen kunnan toiminnan ohjausväline, toisaalta kunnan kokonaistalouden suunnitelma. Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvio tulisi laatia niin, että se ohjaa ja kannustaa tulokselliseen toimintatapaan.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarvion ja –suunnitelman rakenne palvelee kolmea tehtävää: palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevien tavoitteiden asettaminen sekä niiden edellyttämä menojen ja tulojen budjetointi tehdään käyttö- ja investointiosissa. Toiminnan ja investointien pääomarahoitusta ja siihen liittyvät korvaukset osoitetaan tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmaosassa.

Talousarvioasetelman osat ja rakenne

Käyttötalousosa ja tuloslaskelmaosa

Käyttötalousosassa valtuusto osoittaa toimielimille määrärahat (sitovuustasona nettomenot) tehtävien hoitamiseen tulosalueittain sekä asettaa toiminnalliset tavoitteet. Talousarvion määrärahat sisältävät myös ne sisäiset erät, joihin toimielin tai muu toiminnasta vastaava yksikkö voi vaikuttaa. Sisäiset erät eliminoidaan kunnan tilinpäätöksen tuloslaskelmaa muodostettaessa.

Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tulo-rahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelman mukaisiin poistoihin.

Investointiosa ja rahoitusosa

Investointiosassa valtuusto myöntää määrärahat hankkeittain tai hankeryhmittäin. Investointiosa on laadittu viidelle vuodelle. Rahoitusosassa kootaan tulo-rahoitus ja pääomarahoitusta sekä investointien hankintamenot ja muut pääomamenot yhteen laskelmaan. Jos tulo-rahoitus ei riitä menoihin, on rahoitusosassa osoitettava tarvittava pääomarahoitusta. Pääomarahoitusta on ensisijaisesti vieraan pääoman lisäys.

Kustannuslaskennallisia eriä ovat mm. laskennalliset poistot ja vyörytyserät. Laskennallisia eriä tarvitaan kustannuslaskennassa mm. taloudellisuutta mittaavia lukuja laskettaessa. Laskennallisia eriä ei siirretä talousarvion tuloslaskelmaosaan, vaan ne ovat perusteluja ja informaatiota.

Valtuuston hyväksytyä talousarvion saattaa kunnanhallitus sen täytäntöönpanomääräyksiin lautakuntien ja muiden viranomaisten noudatettavaksi. Käyttösuunnitelmalla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tuloarviot seuraavan tason yksiköille ja kohteille.

Tyrnävän visio

Tyrnävä – paikka kasvaa!

Tyrnävän kuntastrategia

Kunnanvaltuusto hyväksyi joulukuussa 2019 kunnalle uuden kuntastrategian. Kuntastrategia on kunnan johtamisen työkalu. Siinä perehdytään toiminnan nykytilaan, määritellään toiminnan keskeiset painopisteet ja kehittämiskohteet sekä ennakoidaan tulevaisuuden haasteita ja pyritään löytämään keinoja niihin vastaamiseen. Kunnan strategiassa määritellään, mihin suuntaan Tyrnävän kuntaa kehitetään ja miten tulevaisuuteen varaudutaan. Kuntastrategia on strategia, jolla valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista, ja jonka mukaisesti kuntaa johdetaan.

Strategiseen työskentelyyn liittyy kiinteästi toimintaympäristön hyvä tuntemus ja kriittinen tietoisuus paremmasta. Kehittämistyön on oltava tavoitteellista toimintaa, jossa myös muutokset ovat mahdollisia. Kehittämistyölle on asetettava aina tavoitteet, joita arvioidaan säännöllisesti. Toimintaa muutetaan tarvittaessa tavoitteiden mukaisiksi.

Tyrnävän kuntastrategian lähtökohtana on itsenäinen yhteistyötä tekevä kunta. Tulevaisuuden muutoksiin vastataan pitämällä kuntatalouden vakautta edelleen yhtenä keskeisenä strategisena painopistealueena. Kuntatalouden hoidossa on toimittava pitkäjänteisesti ja pidättyvästi siten, että tasapainotila suunnitelmakaudella saavutetaan. Kunnan vakaa talous luo perustan muulle kehitystyölle.

Uuden strategian mukaisesti lähipalvelut, sivistys ja hyvinvointi, turvallinen ja sujuva arki sekä elinympäristön kehittäminen ovat kunnan toiminnan keskiössä. Kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja luo mahdollisuuksia elinkeinoelämän kehittämiseksi. Tyrnävän kunnan toimintatavoissa asiakas- ja asukaslähtöisyys sekä laaja hyvinvointinäkökulma.

Kunnan menestyminen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on riippuvainen monista tekijöistä. Keskeistä on kyky tunnistaa yhteiskunnalliset muutokset ja etsiä niihin aktiivisesti ratkaisumalleja niin kunnan sisällä kuin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Onnistuminen edellyttää laaja-alaista näkemystä ja tasapainotilan saavuttamista keskeisten tavoitteiden välillä sekä määrätietoista työtä tavoitteiden saavuttamiseksi.

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO, SEURANTA JA ARVIOINTI

Strategian toimeenpano

- Vuosittainen talousarviovalmistelu (aihiot strategiasta toimialoittain)
- Vuosittain arviointia toteutetaan tilinpäätöksen ja tarkastuslautakunnan havaintojen pohjalta.

Hyvinvointikertomus osana hyvinvointijohtamista

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Vuonna 2011 voimaan tullut terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Sen lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus.

Hankkeen päätavoitteena on, että kunnissa vallitsee hyvinvointijohtamisen kulttuuri, joka pohjautuu toimiviin hyvinvointirakenteisiin. Tyrnävällä on säännöllisesti kokoontuva hyvinvointiryhmä. Tavoitteena on edelleen vahvistaa poikikahallinnollisia hyvinvointirakenteita osana kunnan johtamista ja kytkeä hyvinvointijohtamisen näkökulma osaksi kunnan toimintaa sekä toiminnan ja talouden suunnittelua. Tavoitteena on myös lisätä luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden hyvinvointijohtamisen osaamista. Edelleen kehitetään kuntalaisten osallisuutta ja järjestöyhteistyötä hyvinvointityössä.

Hyvinvointikertomus on olennainen osa kunnan normaalia vuosittaista strategia-, talousarvio-, toiminta- ja käyttösuunnitelmatyötä ja liittyy tilinpäätökseen ja arviointiin. Hyvinvointikertomustieto liitetään muuhun toimintaympäristötietoon ja hyödynnetään talousarvion suunnitteluohjeiden ja itse talousarvion laadinnassa.

Eryteisesti hyvinvointikertomuksen pohjalta on noussut koulutuksen merkitys hyvinvoinnin ja tasa-arvon tuojana.

Turvallisuus

Tyrnävä on kyselyn mukaan koettu yleisesti ottaen turvalliseksi kunnaksi. Yleistä turvattomuuden tunnetta on vähän, mutta parannettavaakin on. Tehty selvitys on turvallisuustyön pohjana. Kuntalaisten turvallisuus ja toisaalta turvattomuus muodostuvat monista eri tekijöistä.

Turvallisuus on hyvinvointia. Turvallinen kunta kiinnostaa asukkaita, yrityksiä ja on haluttu työpaikka. Turvallisuustyötä johtaa kunnanjohtaja yhdessä turvallisuuspäällikön, johtoryhmän, pelastuslaitoksen, poliisin ja muiden viranomaisten edustajien kanssa. Tavoitteena on, että turvallisuuden edistäminen kuuluu kaikille ja on osa jokaisen työtä.

Tyrnävän kunnan strategiset valinnat

Kuntastrategiatyö toteutettiin vuonna 2019 useilla eri foorumeilla. Strategiatyössä osallistutettiin kuntalaiset ideoineen osallistumaan prosessiin. Strategian laatimiseksi järjestettiin kuntalaisille avoimia seminaareja sekä tiedotustilaisuuksia kunnanvaltuustossa, kunnanhallituksessa, lautakunnissa ja henkilökunnan ja yrittäjien kanssa. Koulujen oppilaat osallistuivat strategian laadintaan aktiivisesti. Osallistuminen oli kaikilla foorumeilla hyvää ja innostunutta. Yhteistyön tuloksena saatiin Tyrnävän kunnan strategiset valinnat

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
- Kuntataloudesta huolehditaan kuntalaisista ja yhteisistä varoista
- Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

Vuoden 2021 painopistealueina ovat erityisesti vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito sekä avoin ja kuuleva vuorovaikutus.

Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulee ottaa huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen ja kunnan elinvoimaan ja imagoon.

Tyrnävän arvoperusta

- Avoimuus
- Kestävyys
- Oikeudenmukaisuus
- Turvallisuus
- Vastuullisuus

Strategiset valinnat

Tavoitteet

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
- Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista
- Vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

HYVINVOINTI

Tyrnävällä on poikkeuksellinen ikärakenne. Lähes 50 prosenttia kuntalaisista on alle 29-vuotiaita, 17 prosenttia 0-6 vuotiaita. Palvelujen kehittämistä on tehty aidosti hallintokuntien rajat ylittävällä tavalla, ikärakenne aiheuttaa haasteita investointien osalta.

Tavoitteet

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
- Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista
- Vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa.

Toimenpiteet

- Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut sekä vapaan sivistystyön palvelut lisäävät kuntalaisten hyvinvointia erityistarpeet huomioiden. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat helposti saatavilla
- Kuntalaisten mahdollisuus lähipalveluiden käyttöön helpottaa arkea ja lisää vapaa-aikaa. Asiointimatkojen määrään ja liikkumistapaan pyritään vaikuttamaan hyvinvoinnin ympäristön näkökulmista
- Kunnan moniammatillinen hyvinvointiryhmä valmistelee vuosittain hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet
- Hyvinvointitapahtumat ja sähköiset osallistumisen mahdollistavat kuntalaisten osallistumisen ja yhteisöllisen tekemisen
- Kunta tarjoaa kuntalaisille monipuoliset ulkoilumahdollisuudet. Ympäristöstä huolehditaan tiiviissä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Asukkaiden viihtyisyyteen kiinnitetään huomiota ja nostetaan ympäri kuntaa sijaitsevat erityiset kohteet esille
- Kunta edistää palvelurakenteen monipuolisuutta ja uusien työpaikkojen syntymistä. Kunnan toimenpiteet yrittäjien hyvinvoinnin edistämiseksi; aamukahvit, elinvoimatoimikunta, tilaisuudet, liikuntapalvelut. Kunnan ruokapalveluissa hyödynnetään lähiruokaa mahdollisuuksien mukaan.

ELINVOIMA

Tyrnävällä on vahva alkutuotanto: 142 aktiivitalaa, peltoa viljelyksessä 11 200 ha, maitoa tuotetaan 4,7 milj. litraa, perunatiloja 43, karjatiloja 21.

Korkealuokkaisen siemenperunan tuotantoalueiksi on Euroopassa nimetty viisi High Grade-aluetta. Näistä ainoa Suomessa sijaitseva alue on Tyrnävän ja Limingan kuntien muodostama alue. Muut alueet sijaitsevat Skotlannissa, Irlannissa, alue Pohjois-Saksassa ja Azoreilla.

Palvelualan merkitys on kasvanut Tyrnävällä. Eniten työpaikkoja Tyrnävällä on terveys- ja sosiaalipalveluiden alalla. Luovat alat nousevat ja mahdollistavat uuden yrittäjyyden.

Tavoitteet

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
- Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista
- Vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

Toimenpiteet

- Kunta perustaa kehittämissyhtiön, minkä tavoitteena ja tehtävänä on kehittää kunnan elinvoimarakennetta
- Kunta tarjoaa kattavasti varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä vapaan sivistystyön tarjoamat mahdollisuudet
- Maankäytön ja kaavoituksen keinoin mahdollistetaan yritysten ja asukkaiden sijoittuminen yhdyskuntarakenteen kannalta järkevästi. Huolehditaan kunnan sisäisistä ja alueellisista yhteyksistä
- Varataan resursseja hyvinvointia tukeviin toimenpiteisiin. Kunnan kiinteistöistä ja maaomaisuudesta pidetään huolta suunnitelmallisesti ja pitkän aikavälin tavoitteita asettaen
- Kuntalaiset osallistuvat päätöksentekoon. Kaikessa päätöksenteossa ennakkovaikutusten arviointi on päätöksenteon perusta. Avoimen päätöksenteon kautta osallistava budjetointi tuodaan käytäntöön osana talouden suunnittelua
- Elinympäristöstä huolehditaan suunnitelmallisesti. Ainutlaatuiset kohteet, kuten kuntakeskuksen Meijerialueen ympäristö, nostetaan omaan arvoonsa ja niitä kehitetään vetovoimatekijöinä
- Tarjotaan yrityksille kehittymisen mahdollisuuksia kunnassa. Kunta tekee tiivistä yhteistyötä paikallisen ja seudullisen yrittäjäyhteisön kanssa. Lähiruoka on esillä eri toiminnoissa.

JUUREVUUS

Tavoitteet

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
- Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista
- Vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

Toimenpiteet

- Tyrnäväläiset arvot ja historia sisältyvät varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin sekä vapaan sivistystyön opintoihin. Opetuksessa hyödynnetään paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä siten, että kulttuuriperintö pysyy osana yhteisöä ja kehittyy edelleen
- Paikallisia palveluita ja niiden näkyvyyttä tuetaan eri tavoin. Lähipalveluiden saatavuus pyritään mahdollistamaan kuntalaisille
- Tyrnäväläistä rakennusperintöä vaalitaan ylläpitämällä kunnan rakennusten kuntoa ja järkevää käyttöä. Yhteisiä varoja suunnataan paikallisiin hyvinvointia lisääviin tekoihin ja alueen monipuoliseen kehittämiseen
- Vuoropuhelu paikallisten kanssa on aktiivista. Kuntalaisten osallistuminen tukee päätöksentekoa ja kunnan talouden ja toiminnan suunnittelua. Osallisuuteen on monta tapaa: vaikuttaa voi tapahtumissa, pöytälauteilla, sähköisissä kanavissa ja kohtaamisissa. Yhdessä teemme tulevaisuuden Tyrnävää
- Vahvalle alkutuotannolle tyypillisiä maisemia ja rakennuksia ylläpidetään ja arvostetaan. Kylät ja jokivarret pidetään yhteistyössä avoimina ja siisteinä. Ympäristörakentamisessa huomioidaan kuntalaisten toiveita
- Tyrnävän osaamista brändin kautta nostetaan paikallisia elinkeinoja esille. Vahva alkutuotanto, erityisesti perunan viljely ja niiden jalostusasteen nosto ovat osana kunnan elinvoimatyötä.

Taloussuunnitelman yleiset perusteet ja kehitysnäkymät

Kuntalain mukaan lain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa. Tarkoituksena on myös edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä.

Kuntalaki on tullut voimaan 1.5.2015 kuitenkin niin, että merkittävää osaa laista on sovellettu 1.6.2017 lukien, jolloin uusi kuntavaalikausi alkoi. Laki on edelleen kunnan hallintoa ja toimintaa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki.

Kuntalaissa otetaan huomioon kunnan toiminta laajasti. Kunnan toimintaa tulee ohjata kokonaisuutena riippumatta siitä, hoidetaanko tehtäviä kunnan omassa organisaatiossa, kuntayhtymässä, kunnan omistamissa yhtiöissä tai ostopalveluna.

Kuntatalousohjelma

Kuntien tehtävien ja veloitteiden rahoituksen tasapainoa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kuntatalousohjelmassa, joka laaditaan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.

Yleinen talouden kehitys

Koronaviruksen aiheuttama kriisi iski maailmantalouteen keväällä 2020. Tämä näkyi etenkin euroalueella, missä talous on kärsinyt kriisistä pahoin. Tämän vuoden alkupuoliskolla euroalueella on nähty ennätysellisen suuri bruttokansantuotteen (BKT) romahdus. Euroalueen talous hidastui Eurostatin mukaan toisella vuosineljänneksellä 15 prosenttia vuodentakaisesta. Kuitenkin Suomi on toistaiseksi selvinnyt koronakriisistä pienemmällä taloudellisella notkahduksella kuin euromaat keskimäärin. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen BKT supistui huhti-kesäkuussa 6,4 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Suomen talouden odotetaan supistuvan tänä vuonna huomattavasti. Valtiovarainministeriö (VM) arvioi taloudellisessa katsauksessaan kesäkuussa, että BKT laskee kuusi prosenttia vuonna 2020. Tämä johtuu viennin ohella yksityisen kulutuksen ja investointien supistumisena. Palvelujen kulutus on notkahtanut koronakriisiin liittyvien rajoitustoimien takia.

Talouden näkymät Suomessa ja maailmalla ovat epävarmat, kun koronakriisin kehittymisen vaikea ennakoitavuus asettaa haasteita talouden ennustamiseen. VM odottaa kesäkuun ennusteessaan, että Suomen talouden alkavan toipua kuluvan vuoden jälkipuoliskolla. BKT:n arvioidaan kasvavan 2,5 prosenttia ensi vuonna ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Maailmantalouden tilanne ja Suomen vientimarkkinoiden vaisu kehitys heikentävät yritysten investointihalukkuutta tänä vuonna. VM ennustaa yksityisten investointien pienenevän lähes kymmenyksellä tänä vuonna ja myös lähivuosien kasvu näyttää vaisulta. Julkisten investointien määrä kasvaa tänä vuonna tuntuvasti. Valtion investointeja kasvatavat panostukset väylähankkeisiin ja innovaatiotoimintaan. Paikallishallinnon investoinnit kasvavat valtion investointeja maltillisemmin. Julkisten investointien määrä taittuu laskuun ensi vuoden jälkeen.

Korkotason odotetaan nousevan maltillisesti lähivuosina, eikä inflaation odoteta kiihtyvän. Euroalueella inflaatiotrendi on ollut laskeva syksystä 2018 saakka. Keväällä euroalueen inflaatio hidastui lähelle nolaa ja on edelleen matalalla tasolla.

Työllisyystilanne on kääntynyt Suomessa nopeasti heikommaksi koronakriisistä johtuen. Vuoden 2020 keväällä lomautettujen määrä oli suuri yritysten sopeuttaessa työvoimakustannuksiaan. Tilastokeskuksen mukaan työttömyysaste oli heinäkuussa 7,7 prosenttia, kun se oli vuotta aiemmin 6,0 prosenttia. VM ennustaa Suomen työttömyysasteen nousevan tänä vuonna 8,5 prosenttiin ja ensi vuonna 9,0 prosenttiin.

Kuntien talous

Suomen julkinen talous velkaantuu ennätysellisen nopeasti tänä vuonna, ja julkinen velka kasvaa 20 miljardilla eurolla. Julkisen talouden alijäämä kasvaa tänä vuonna yli kahdeksaan prosenttiin suhteessa BKT:hen ja velka noin 71

prosenttiin suhteessa BKT:hen. Valtion ja paikallishallinnon alijäämät kasvattavat velkasuhdetta vauhdilla vielä koronakriisin jälkeenkin, kun väestön ikääntyminen lisää julkisia menoja ja heikentää talouden kasvumahdollisuuksia ja verotulojen nousua.

Julkisen talouden kestävyysaaste kohdistuu erityisesti kuntatalouteen. Kunnat kantavat nykyisellään vastuun sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Kasvavien menojen ja alijäämisen talouden kanssa kamppaileviin kuntiin kohdistuu painetta kiristää kunnallisverotusta.

Kuntien taloustilanne on ollut jo muutaman vuoden hyvin haasteellinen. Vuoden 2019 tilinpäätöstietojen mukaan kuntien ja kuntayhtymien toimintakate heikkeni 4,4 prosenttia, mikä aiheutui etupäässä toimintakulujen vastaavasta kasvusta. Kuntien ja kuntayhtymien tilikauden tulos painui viime vuonna edellisvuotta alijäämäisemmäksi.

Vaikka talouden odotetaan alkavan elpyä, kuntien alijäämä syvenee edelleen vuonna 2021 kuntien tulorahoituksen romahtaessa. Kuntakyselyihin perustuvan arvion mukaan koronakriisi heikentää kuntataloutta noin 1,7 miljardia euroa ensi vuonna. Heikentymisestä 1,4 miljardia euroa selittyy tulojen, kuten vero-, maksu- ja myyntitulojen, pienentymisellä. Kuntien menojen arvioidaan kasvavan neljännesmiljardilla. VM:n talousennuste vuodelle 2021 näyttää kunta-sektorille neljän miljardin euron alijäämää. Kuluvalta vuodelta siirtyy ensi vuodelle terveydenhuollon hoitonoja, sillä ei-kiireellisiä hoitoja on lykätty rajoitustoimien vuoksi. Lisäksi kustannusten kasvua lisäävät kunta-alan kesäkuussa so-pimat palkankorotukset.

Kuntasektorilla investointipaine pysyy korkeana rakennuskannan iän, infrainvestointitarpeiden ja väestön muuttoliikkeen vuoksi. Kuntatalouden heikon näkymän takia investointipäätökset voivat viivästyä tai peruuntua. Samalla investointien priorisointitarve korostuu.

Tyrnävän kunnan talous suunnitelmakaudella

Tyrnävän kunnan talouskehitys on ollut aikaisemmin alijäämäistä kolmen vuoden aikana, mutta vuoden 2019 aikana kunnan talous saatiin käännettyä positiiviseksi. Taseessa ei ole kattamatonta alijäämää ja sinne on saatu kerättyä erittäin tarpeellinen ylijäämäpuskuri, mikä on kuitenkin tappiollisten vuosien johdosta kutistunut noin 1,9 miljoonaan euroon. Kunnan toimintamenojen kasvu on ylittänyt reippaasti kuntien keskimääräisen menojen kasvun. Taloudellisen aseman vahvistamiseksi on kunnassa tehty entistä lujempaa työtä ja toimenpiteitä talouden ja toiminnan sopeuttamiseksi. Yhdessä kunnan kaikkien työntekijöiden kanssa on haettu ratkaisuja sekä uusia toimintamalleja taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Koko kunnassa on löytynyt myös yhteistä otetta ja sitoutumista kunnan talouden ja toiminnan sopeuttamisessa ja kehittämistyössä. Se edellyttää myös kattavaa talousosaamisen lisäämistä ja haastaa raportoinnin, jonka on oltava reaaliaikaista ja helposti omaksuttavaa.

Kasvukunnan lisääntyvät palvelu- ja investointitarpeet edellyttävät palvelutuotantotapojen tehokkuuden ennakkoluulotonta tarkastelua sekä suunnitelmallista ja hyvin ajoitettua investointipolitiikkaa sekä eri investointimallien tarkastelua. Suurimman haasteen Tyrnävän kunnan taloudelle tuo kuitenkin viimevuosina tapahtunut negatiivinen meno/tulo kehitys ja tuon suunnan vaihtaminen positiiviseen suuntaan.

Kaikilta osin ei ole pysytty alueen keskimääräisessä tasossa kustannusten suhteen. Valtionosuuden leikkaukset ovat aiheuttaneet Tyrnävän kunnalle myös tulopuolen heikentymistä huomattavasti.

Tavoitteena on jatkaa toimintojen hallintaa tasapainoisen talouden pohjalta uuden kuntastrategian mukaisesti. Sopeuttamistoimet kuitenkin näkyvät jo positiivisesti Tyrnävän kunnan taloudessa. Tyrnävän kunnan taloudellinen tila on saatu käännettyä siten, että kuluvalle vuodelle ja tuleville vuosille emme ennusta edellisten kaltaisia suuria negatiivisia tuloksia.

Tuloveroprosentin kehitys						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tyrnävä	20,50	20,50	20,50	21,00	22,00	22,00
Pohjois-Pohjanmaa	20,42	20,43	20,44	20,44	20,57	20,57
Koko maa	19,84	19,87	19,91	19,91	19,88	19,97

Kiinteistövero			
Vuosi 2020	Yleinen %	Vakituiset asunnot %	Muu asuinrakennus %
Tyrnävä	1,12	0,54	1,12
Pohjois-Pohjanmaa	1,013	0,52	1,10
Koko maa	1,06	0,51	1,17

Kunnan talousasemaa esittäviä lukuja (tilinpäätöstiedot)								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verotulot milj.euroa	16,7	17,7	17,5	18,1	18,0	18,2	18,3	19,7
Valtionosuudet milj.euroa	16,8	17,3	17,9	18,3	19,0	19,1	18,5	18,8
Ta-lainat milj.euroa	18,1	18,5	16,9	15,9	23,0	30,4	33,5	31,9
Ta-lainat euroa/asukas	2 741	2 787	2 511	2 342	3 409	4 510	4 990	4 812
Vuosikate 1000 euroa	1 420	1 803	1 736	1 606	1 004	1 360	-288	1 926
Vuosikate euroa/asukas	215	271	258	237	149	202	-43	290
Vuosikate % käyttötuloista	4,4	4,6	4,4	4,0	2,4	3,6	-0,7	4,5
Vuosikate % poistoista	100,5	121,5	108,9	100,3	61,8	82,8	-14,2	95,9
Investointien tulorahoitus	66,9	119,5	99,4	75,8	11,3	17,0	-9,9	250,9
Lainanhoitokate	0,7	0,7	0,7	0,7	0,5	0,5	0,0	0,6
Kassan riittävyys pv	2	11	5	0,2	2,7	1,0	1,0	0,1

Tunnuslukuja

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin.

Investointien tulorahoitus –tunnusluku kertoo sen, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee sen, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla. Maksuvalmiuden kannalta riittävänä voidaan pitää vähintään 15 päivän kassan riittävyyttä.

Taseen tunnuslukuja							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Omavaraisuusaste %	Omavaraisuusaste lasketaan kunnan oman pääoman ja varausten suhteena taseen loppusummasta. Tunnusluku kertoo kunnan vakavaraisuudesta ja kyvystä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.	43	43	34	30	25	26
Suhteellinen velkaantuneisuus %	Ilmaisee kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisin maksuun. Mitä pienempi suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta.	55	53	71	86	95	88
Lainat euroa/asukas		2 512	2 342	3 409	4 510	4 991	4 812

Konsernitavoitteet

Määrämisvalta (omistusosuuden suhde) osoittaa kunnan mahdollisuutta ohjata tytäryhteisöjen toimintaa niin, että koko konsernin tavoitteet ja edut tulevat otetuksi huomioon.

Tyrnävän Vesihuolto Oy kuuluu Tyrnävän kuntakonserniin. Tyrnävän Vesihuolto Oy:n yhtiösopimus on allekirjoitettu 1.11.1962. Tyrnävän kunta omistaa Tyrnävän Vesihuolto Oy:n osakkeista 68 kpl/prosenttia.

Tyrnävän kunnan konserniohjeissa on määritelty kunnan toimivalta ja vastuu Tyrnäva-konsernissa. Konserniohje on uudistettu vuonna 2012.

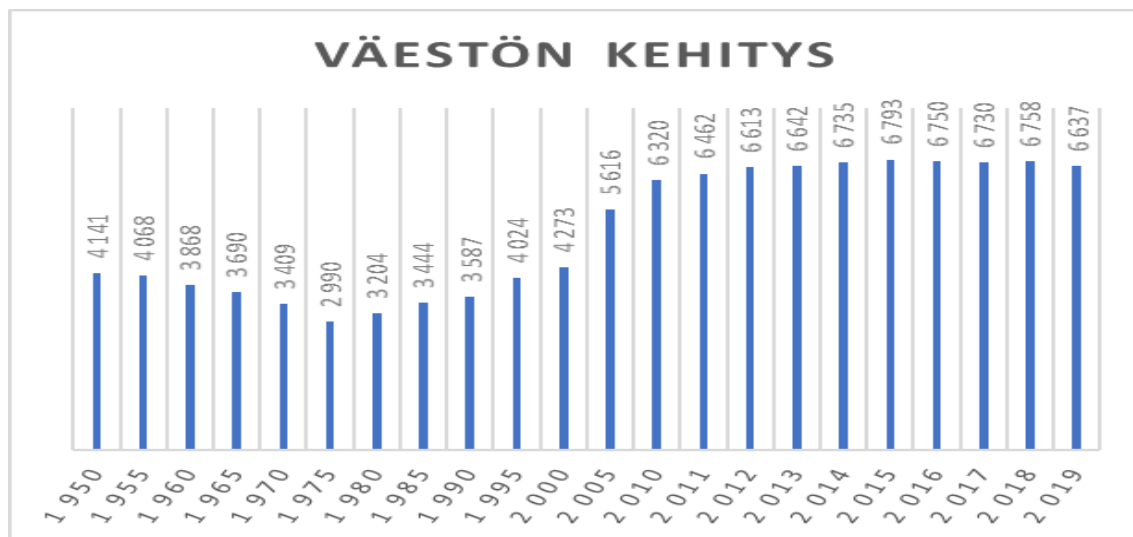
Tyrnävän kunnan omistajapolitiikan tavoitteena on tuottaa laadukkaita ja edullisia palveluja kunnalle ja kuntalaisille.

Konserniohjeen mukaan tilivuoden päätyttyä tytäryhteisön tulee toimittaa kunnalle vuosikertomus sekä konsernitaseen laatimisessa tarvittavat tiedot kunnan edellyttämässä määräajassa. Tytäryhteisön velvollisuus antaa tietoja kunnanhallitukselle on lisätty lakiin. Tytäryhteisön hallituksen on annettava kunnanhallitukselle konsernin taloudellisen aseman laskemiseen tarvittavat tiedot. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen tulee laatia kirjanpitoa yhtenäisesti siten, että kunnan konsernitaseen laatimista varten tarvittavat tiedot on vaikeuksitta saatavissa. Yhteisöjen tulee myös laskea kunnan poistosuunnitelman mukaiset poistot kunnan konsernitasetta varten.

Tytäryhteisön henkilöstöpolitiikassa noudatetaan kunnan omaksumia yleisperiaatteita elleivät asianomaista alaa koskevat sopimukset muuta edellyttä.

Tyrnävän Vesihuolto Oy:n tulee informoida kunnanjohtajaa välittömästi poikkeus- tai häiriötilanteista veden jakelussa tai muista vesiyhtiön toiminnan olennaisista muutoksista.

Konsernitaseen tunnuslukuja						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Omavaraisuus %	39,9	39,8	34,8	29,8	27,3	28,0
Konsernin lainakanta milj. euroa	21,1	19,3	26,3	33,7	36,2	35,2
Konsernin lainat euroa/asukas	2 991	2 849	3 892	5 001	5 390	5 313

Väestö vuoden vaihteessa	2012-	2013-	2014-	2015-	2016-	2017-	2018-	2019-	Väestötavoite	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Naiset	3244	3282	3301	3325	3298	3283	3308	3248		
Miehet	3369	3360	3434	3468	3452	3447	3450	3389		
Yht.	6613	6642	6735	6793	6750	6730	6758	6637	6700	6900

Ikä	2019 lkm	%-osuus
0-5	692	10,4
6-12	1109	16,7
13-18	705	10,6
19-64	3244	48,9
65-84	779	11,7
85-	108	1,6
Yht.	6637	100

Tilastokeskuksen arvio Tyrnävän asukasluvusta vuonna 2030 on 6573. Tämä toteutuessaan tarkoittaisi nykyisen asukasmäärän pientä supistumista. Tämän ennusteen toteutuminen edellyttää alle yhden prosentin vuotuista pienenemistä. Tavoitteena kunnalla kuitenkin on, että asukasluku vuonna 2030 on 6900 asukasta.

Arvio väestön ikärakenteesta 2025 ja 2030 (31.12.) (tilastokeskus, vanh.)

Ikä	v. 2025 lkm	%-osuus	v. 2030 lkm	%-osuus
0-5	572	8,0	730	9,7
6-12	849	11,9	673	8,9
13-18	971	13,6	813	10,8
19-64	3653	51,1	4079	54,0
65-84	974	13,6	1113	14,7
85-	127	1,8	149	2,0
Yht.	7146	100	7557	100

Pidemmässä tarkastelussa Tyrnävän asukasluku on kasvanut verkkaisesti (10 vuoden keskiarvo on noin 0,5 %). Viimeisen viiden vuoden aikana asukasluku on käytännössä pysynyt muuttumattomana. Asukasluvun ennakoidaan kuitenkin Tilastokeskuksen mukaan kääntyvän laskuun. Päivähoitoikäisten määrä pienenee ja myös prosentuaalinen osuus vähenee ja kouluikäisten määrä myös pienenee sekä prosentuaalisesti että absoluuttisesti. Eläkeikäisten määrä kasvaa yli 30 hengellä vuosittain vuosina 2021-2025. Samana ajanjaksona yli 85-vuotiaiden prosentuaalinen osuus myös kasvaa aavistuksen verran.

Vanhushuoltosuhte (yli 65- vuotiaat suhteessa 15-64- vuotiaisiin) on Tyrnävällä 27% ja arvio vuodelle 2025 on noin 30 %. Koko maassa vanhushuoltosuhte on 25 % ja arvio vuodelle 2025 on 42 %. Tämä tarkoittaa sitä, että kun tällä hetkellä yhtä seniori-ikäistä kohti on neljä työikäistä koko maassa, niin vuonna 2025 enää kaksi ja puoli. Tyrnävällä vanhushuoltosuhte on huomattavasti positiivisempi.

Palvelusuunnitelmat osastoittain

Palvelusuunnitelmilla konkretisoidaan ja tarkennetaan kuntastrategian palvelujen kehittämistä koskevia linjauksia ja esitetään kuntalaisten hyvinvointia koskevat tavoitteet. Palvelusuunnitelmilla pyritään turvaamaan kunnan palvelujen saatavuus ja riittävä palvelutaso.

Palvelusuunnitelmat on esitetty seuraavaksi osastoittain käyttötalouden tavoiteasettelun yhteydessä.

HALLINTO- JA KEHITTÄMISOSASTO

Yleiskuvaus

Hallinto- ja kehittämisosasto koostuu kahdesta tulosalueesta: yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen sekä tuki- ja sähköiset palvelut. Osasto vastaa kunnan yleishallinnosta, taloushallinnosta, tukipalveluista sekä kehittämistoiminoista.

Tavoite 2021

Päämääränä on varmistaa, että kunnan hallinto toimii tehokkaasti ja tukee koko kuntaa uuden kuntastrategian toteuttamisessa. Toimimme siten, että päätöksenteko ja hallinto on avointa ja osallistavaa. Tehtävänä on toteuttaa kunnan strategiaa ja johtaa kuntaa hallitusti nopeasti muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä.

Kunnan taloudenpidossa kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista, kuntalaisista ja yhteisistä varoista oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti. Varmistamme oikeiden työkalujen saatavuuden, jotta kuntaa voidaan johtaa ja kehittää taloudellisesti vastuullisella ja kestäväällä tavalla.

Toimintasuunnitelma 2021

Hallinto- ja kehittämisosasto jatkaa edelleen palvelujensa ja toimintansa kehittämistä vastaamaan uutta kuntastrategiaa kiristyneen kuntatalouden vallitessa. Koko osaston teemana on kehittää uusia innovatiivisia toimintamuotoja, kunnan sisäisiä palveluita ja uusia työkaluja.

Kunnan toimintaa järjestetään siten, että kuntalaisilla on mahdollisuus ajasta ja paikasta riippumatta antaa palautetta sähköisillä kanavilla ja osallistua päätöksentekoon valmisteltavien asioiden työstämiseen. Sähköiset osallistumisen kanavat mahdollistavat kuntalaisten osallistumisen ja yhteisöllisen tekemisen. Avoimen päätöksenteon kautta osallistava budjetointi tuodaan käytäntöön osana talouden suunnittelua.

Osastojen välistä yhteistyötä ja tiedon liikkumista eri osastojenvahvistetaan vahvistetaan yhteisin tilaisuuksin sekä Sentraalin työntekijöiden avulla.

Hallinto- ja kehittämisosaston henkilöstö

Hallinto- ja kehittämisosaston henkilöstön määrä on 20. Vuoden aikana henkilöstö määrä lisääntyy enintään kahdella työntekijällä.

Yhteenveto hallinto- ja kehittämisosaston talousarviosta 2021

Hallinto- ja kehittämisosasto	Menot €	Tulot €	Nettomenot €
Yhteensä	-3 439 783	468 710	-2 971 073
Yleishallinto ja elinkeinojen kehittäminen	-1 971 308	167 700	-1 803 608
Tuki- ja sähköiset palvelut	-1 468 475	301 010	-1 167 465

	Budj. 2019	tp 2019	Budj. 2020	Budj. 2021	Muutos €	Muutos %
Yleishallinto ja elinkeinojen kehittäminen	-1 526 600	-1 477 918	-1 680 206	-1 803 608	-123 402	7,3
Tuki- ja sähköiset palvelut	-1 005 503	-958 141	-1 093 134	-1 167 465	-74 329	6,8
Yhteensä	-2 532 103	-2 436 059	-2 773 340	-2 971 073	-197 733	7,1

Yleishallinto ja elinkeinojen kehittäminen

Palvelun yleistavoite

Tulosalueen toimijoiden tehtävä on toteuttaa kunnan strategiaa ja johtaa kuntaa hallitusti nopeasti muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä.

Kuvaus palvelusta ja tarkoituksesta

Tulosalueen yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen tulosityksiköt ovat vaalit, tilintarkastus, kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, kunnallisverotus, yhteistoimintaosuudet, seutukunta, ”elinkeinopalvelut, kehittäminen ja markkinointi”, hankkeet, joukkoliikenne, palotoimi, eläinlääkintähuolto, viranomaistoiminta, maaseututoimi sekä yhdyskuntasuunnittelu.

Kunnan strateginen johtaminen

Kuntien asemaan ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat valtionhallinnon toimenpiteet voimakkaasti. Meneillään on edelleen sote- ja maakuntauudistus. Hallitus on käynnistänyt sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenneuudistuksen valmistelun. Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi on tarkoitus siirtää kunnilta maakunnille, joiden rahoitus perustuisi pääosin valtion rahoitukseen. Kuntien tehtävien arviointi on käsittelyssä jatkuvasti ja valtionosuusjärjestelmää myös uudistetaan saman aikaisesti.

Uusinta Tyrnävän kunnan kuntastrategiaa on käsitelty vuoden 2019 aikana ja hyväksymiskäsittely on kunnanvaltuuston kokouksessa joulukuussa 2019. Vuonna 2020 uutta kuntastrategiaa jalkautettiin käytäntöön. Vuoden 2021 talousarvio ja taloussuunnitelma perustuvat uuteen kuntastrategiaan. Strategian mukaan Tyrnävä on turvallinen koti jokaiselle ja kaikelle, jonka strategiset valinnat ovat

- Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle sekä tarpeellisille sosiaali- ja terveyspalveluille
- Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla
- Kuntataloudesta huolehditaan kuntalaisista ja yhteisistä varoista
- Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa
- Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostaen
- Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa

Vuodelle 2021 painopisteiksi erityisesti vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito sekä avoin ja kuuleva vuorovaikutus.

Huomion kiinnittäminen turvallisuuteen sisältyy talousarvioon ja suunnitelmiin kattavasti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on edistää strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista, toiminnan lainmukaisuutta, hyvän hallintotavan toteutumista sekä niihin liittyvien riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa.

Palo- ja pelastustoimi

Oulu- Koillismaan pelastuslaitos hoitaa palo- ja pelastustoimen. Kustannukset kohdistetaan kuntiin asukaslukujen suhteessa.

Ympäristöterveydenhuollon, eläinlääkintähuollon ja ympäristönsuojelun palvelut

Palvelut tuotetaan seudullisesti. Viranomaistoiminnan laskutusperusteena on asukasluku 70 % ja kuntiin käytetty työaika seurantaan perustuen 30 %. Eläinlääkintähuollon kustannukset on suhteutettu eläinten määriin.

Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen toimintaa koskeva kuntien välinen nykyinen sopimus kattaa vuodet 2017-2020. Uusi sopimus on jo käsitelty ja hyväksytty kunnanvaltuustossa ja se tulee voimaan 1.1.2021.

Jätehuoltoviranomainen

Lakeuden kunnat ovat toteuttaneet oman hankkeen, jonka tarkoituksena on toteuttaa jätehuollon toiminta ja viranomaistoiminnot yhteistyössä (Liminka, Muhos, Utajärvi ja Tyrnävä). Kp. kunnat ovat tehneet sopimuksen Muhoksen,

Limingan, Utajärven ja Tyrnävän yhteisestä jätelautakunnasta. Lautakunnan isäntäkuntana toimii Limingan kunta. Lautakunnassa on yhteensä kahdeksan varsinaista jäsentä, kaksi jokaisesta kunnasta. Halutessaan kunta voi nimetä yhden virkamiehen (asiantuntijajäsenen), jolla on oikeus olla mukana kokouksissa.

Joukkoliikenne

Vuoden 2013 alusta Oulun kaupungin joukkoliikennejaosto on toiminut Oulun seudun kuntien (Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulun kaupunki ja Tyrnävä) joukkoliikenneviranomaisena. Joukkoliikenne ja lipputukijärjestelmä ovat muuttuneet uuden joukkoliikennelain mukaiseksi liikenteeksi 1.7.2014 alkaen. Joukkoliikenneviranomaisen on määrittänyt uudet palvelutasot, kilpailuttanut linja-autoliikenteen ja vastaa lippujärjestelmästä. Liikenteen kustannukset perustuvat palvelutasopäätökseen, kilpailutuksen onnistumiseen ja valtion tuen määrään.

Vaalit

Kunta on jaettu kolmeen äänestysalueeseen: Kirkonkylä, Murto ja Temmes. Äänestysaluejakoon ei ole tarvetta tehdä muutoksia. Ennakköäänestys järjestetään yhdessä paikassa, Tyrnävän kunnanvirastossa.

Äänestysalue /Äänioikeutettujen määrä

	29.10.2012	25.5.2014	9.4.2017	28.1.2018	14.4.2019	26.5.2019
Kirkonkylä	2721	2858	2844	2943	2940	2937
Murto	935	926	942	948	958	963
Temmes	498	489	477	459	461	461
Yhteensä	4154	4273	4263	4350	4359	4361

Suunnitelmakaudella on seuraavat vaalit

- 2021 Kuntavaalit
- 2022 Ei säännönmukaisia vaaleja
- 2023 Eduskuntavaalit

Tilintarkastus

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastamista koskevat asiat ja arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Kohdennettua tilintarkastusta tai muuta asiantuntemusta varsinaisen tarkastuksen (12 tarkastuspäivää) lisäksi ostetaan eri alueille tarpeen mukaan.

Edellisen tilintarkastuskilpailutuksen sopimuskauden päättymisen johdosta kunnan tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin vuoden 2019 aikana.

Elinkeinojen kehittäminen

Palvelun yleistavoite

Elinkeinojen kehittämisen tavoitteena on luoda puitteet monipuoliselle ja kehittyvälle elinkeinoelämälle.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Elinkeinojen kehittämisen tarkoitus on mahdollistaa kunnassa monipuoliset palvelut, yritysten määrän nostaminen, työllisyyden parantaminen, ostovoiman suuntaaminen omaan kuntaan, elinvoiman lisääminen ja yrittäjäyhteistyö. Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon alojen kuntapalvelut tukevat elinkeinojen kehittämisen päämäärien toteutumista.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Elinvoiman edistäminen ja elinkeinotoiminnan tukeminen palveluiden ja yhteistyön avulla on kunnan keskeinen tehtävä. Elinkeinojen kehittämisen kokonaisuutta uudistetaan vuonna 2021. Edeltävinä vuosina valmisteltua Yritysystävällisen Tyrnävän toimintasuunnitelmaa tarkastellaan suhteessa käytössä olevaan henkilöresurssiin käytäntöön elinkeinojen kehittämistyön tueksi. Toimintasuunnitelma kiinnittää huomiota yritysten toimintaympäristön kehittämisen perusteisiin sekä keskeisiin kehittämissinjoihin osoittamalla niin lyhyen kuin pitkän aikavälin toimintoja

Toimintasuunnitelma 2021

Elinkeinojen kehittämisen rakennemuutos. Kunta perustaa kehittämissyhtiön vastaamaan kunnan elinvoiman edistämiseen sekä elinkeinotoiminnan tukemiseen.

Elinkeinoelämän tarpeet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa sekä toimitilojen ja tonttien saavutettavuudessa. Valmistelussa oleva Haurukylän asemakaavan laajennus vahvistaa kiertotalousajattelun toteutumista ja profiloi teollisuustoimintojen sijaintia. Kirkonseudun asemakaava-alueella on tarpeen tarkastella toimitilojen ja yritystonttien saatavuutta.

Kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä yrittäjien sekä yrittäjäjärjestön kanssa (mm. yrittäjätapaamiset ja -tilaisuudet, yhteistyömuotojen kehittäminen) ja hyödyntää elinkeinoelämän kysymyksissä yrittäjyhdistysten osaamista ja verkostoja.

Toimitaan aktiivisesti lähiruoan puolesta, lähiruoan tarjoaminen, lähiruoan pitäminen esillä eri foorumeissa, mm. yrittäjätapaamisissa yms.

Markkinoidaan kuntaa aktiivisesti niin, että Tyrnävä on haluttu yritysten sijoittumiskohde.

Jatketaan kuntamarkkinointia keskitetysti tulosalueella elinkeinopalvelut, kehittäminen, markkinointi: kuntanäkyvyys, tonttimarkkinointi ja tapahtumien järjestämiset.

Tehostetaan toimia työllisyyden edistämiseksi yhteistyössä paikallisten yrittäjien ja yhdistysten kanssa.

Osallistutaan erilaisiin hankkeisiin ja Nouseva rannikkoseutu ry:n rahoitukseen vuosina 2021-2027.

Oulun seudun uusyrityskeskus ry tuottaa sopimuspohjaisesti elinkeinopalveluja erityisesti uusille yrittäjille (0-2 vuotta toimineille) ja tarvittaessa myös jo pidempään toimineille yrityksille. Kustannukset toiminnasta vuonna 2020 olivat noin 1,00 euroa/asukas.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla	Monipuoliset palvelut	Avataan palvelujärjestelmää ennakkoluulottomasti. Kumppanuus- ja yhteiskäyttämismallit.	Palvelujen ostot / tuottaminen	Palveluja ostetaan 30 % / tuotetaan itse 70 %.
	Yritysten määrän nostaminen ja työpaikkaomavaraisuuden lisääminen.	Yritystonttien kaavoitus ja liiketilojen vuokraus.	Kaavoitetut yritystontit (lkm). Vuokratavat liiketilat (lkm).	Yritystonttien käyttöaste > 80 %, liiketilojen käyttöaste > 95 %.
	Työllisyyden parantaminen.	Uudet, vahvuuksia tukevat avaukset: kiertotalous, biotalous.	Yritysten määrä, aloittaneet yritykset.	Yritysten määrä +, aloittaneita yrityksiä enemmän kuin lopettaneita.
	Ostovoiman suuntaaminen omaan kuntaan.	Kuntakuvan kirkastaminen ja elinvoiman lisääminen.	Työpaikkojen määrä. Yritysten liikevaihto.	Yritysten liikevaihto kasvusuuntainen.
	Elinvoiman lisääminen	Markkinointi, näkyvyyden ja tietoisuuden lisääminen.	Mediaseuranta.	Osumamäärä on kasvusuuntainen.
	Sujuva ja vaikuttava yrittäjäyhteistyö.	Aktiivinen yhteistyö, yhteiset tapahtumat	Tapahtumien määrä ja laatu.	Markkinoinnin tavoitettavuuden ka 5000 henkilöä.

Hankkeet

Life IP Canemure

VÄRE – Elinvoimaa Pohjois-Pohjanmaalle vähähiilisillä ja resurssiviisailta ratkaisulla 2018-2020, jatkoaikaa vuoden 2021 syksyyn

Sosiaalitoimen kautta toteutetaan työllistämistä tukevia hankkeita.

Henkilöstö

Elinvoimakoordinaattorin tehtävä on tällä hetkellä täyttämättä. Työ- ja elinkeinosuunnittelijan tehtävänä on työvoimaa tarvitsevien yrittäjien tukena toimiminen. Työ- ja elinkeinosuunnittelija hoitaa keskitetysti työvoimatuella palkattavan henkilöstön, tämä toiminta toteutetaan sosiaalipalveluissa.

Vuoden aikana palkataan kehittämisspäällikön alaisuuteen tapahtuma-, viestintä- ja hankevastaava

Maaseutuelinkeinojen kehittäminen

Maaseutuhallinnon Tyrnävän yhteistoiminta-alue on toiminut 1.1.2013 alkaen. Yhteistoiminta-alueen muodostavat Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos ja Tyrnävä. Osapuolten kesken on voimassa palvelusopimukset.

Siikalatvan yhteistoiminta-alueen kanssa on yhteistyösopimus maaseutuhallinnon varahenkilö- ja sijaisuusjärjestelyistä sekä tehtävien eriyttämisestä. Tämän yhteistyön kehittäminen ja hyvien toimintatapojen muovaaminen on ajan-kohtaista.

Maaseutuhallintoyksikön tehtävänä on tuottaa laadukkaita maaseutuelinkeinoviranomais-palveluita yhteistoiminta-alueen kunnille. Tehtävien hoito järjestetään Ruokaviraston kanssa tehdyn ”Maksajavirastosopimuksen” asettamien vaatimusten mukaisesti. Korona -tilanne otetaan huomioon ja varaudutaan etätöön tekemiseen.

Yhteistoiminta-alueen henkilökunta ja toimipaikka

- Maaseutupäällikkö Tyrnävä (yksikön johtaja)
- Maaseutuasiamies Tyrnävä
- Maaseutuasiamies Muhos
- Sentraalin palvelusihteerit ja harjoittelija (AMK) tuottavat yhteistoiminta-alueelle tarvittavia toimistopalveluja.

Vuonna 2021 jatketaan vanhan ohjelmakauden mukaisia tukijärjestelmiä, koska uuden ohjelmakauden valmistelu on kesken.

Viljelijöille tarjotaan tukiehtojen mukaisia koulutus- ja tiedotustilaisuuksia yhteistyössä Tietolinkki-hankkeen ja muiden toimijoiden kanssa. Korona -tilanne huomioidaan ja tarvittaessa tietoa jaetaan esim. webinaareissa.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla.	Tunnustettu maaseutuhallinnon alueellinen toimija. Sujuvat maaseutuviranomaispalvelut yhteistoiminta-alueella	Yhteistoiminta-alueen palvelujen yhdenmukaistaminen ja kehittäminen Koulutus	Viranomaispalvelujen laatu mittarit: päätösten virheettömyys Palaute

Yhdyskuntasuunnittelu

Palvelun yleistavoite

Maankäytön ja elinympäristön suunnittelu on laadukasta, tonttitarjonta on riittävää ja rakennettu ympäristö viihtyisää.

Kuvaus palvelusta ja tarkoituksesta

Tyrnävällä on voimassa Oulunseudun yleiskaava 2020 ja sitä tarkentavat Kirkonkylän, Murron ja Ojakylän sekä Ängeslevänjokivarren kylien osayleiskaavat. Voimassa olevista asemakaavoista on koottu ajantasa-asemakaava. Tonttivarannosta huolehditaan asuinrakentamisen ja elinkeinoelämän tarpeiden osilta. Yhdyskuntasuunnittelua ohjaavat elinkeinotoiminnan toimintaedellytykset, yhdyskuntarakenteen eheys ja palvelujen saavutettavuus sekä elinympäristön viihtyisyys ja kulttuuriympäristön arvojen ylläpitäminen.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Kunta huolehtii alueellaan maankäytön suunnittelun tarkoituksenmukaisuudesta. Muiden Oulunseudun yleiskaava-alueen kuntien kanssa tehdään Oulun seudulla yhteistyötä Seuturakennetiimin kautta ja Oulun seudun kävelyn ja pyöräilyn ryhmässä. Osallistutaan aktiivisesti myös maakuntakaavoituksen neuvottelukunnan toimintaan sekä alueellisesti järjestettäviin maankäytön ja liikenteen tilaisuuksiin.

Toimintasuunnitelma 2021

Haurukylän asemakaavan laajennusta koskeva valitus käsittelyssä hallinto-oikeudessa jatkuu.

Toimenpiteet 2021

Maankäyttösuunnitelman valmistuminen

Palkin asemakaavan ajantasaisuuden arvioiminen

Yleiskaavoituksen käynnistäminen sisältäen asemakaavan laajenemisalueiden ajantasaisuuden arvioimisen, työpaikka-alueiden sijoittumisen ajanmukaisen arvioinnin, kyläalueiden vahvistamisen sekä rakentamisen periaatteet haja-asutusalueelle

Arvioidut toimenpiteet 2022

Yleiskaavoituksen jatkuminen

Kirkonseudun asemakaavan keskusta-alueen ajantasaisuuden arvioiminen ja päivittäminen

Arvioidut toimenpiteet 2023

Yleiskaavoituksen valmistuminen

Tyrnävän kirkonseudun asemakaavan laajennus Kotihalmeen-Kotimetsän alueella, kaavoituksen tarpeellisuuden arviointi ja tarvittaessa kaavoituksen käynnistäminen

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Kuntalaiset mukaan suunnittelutyöhön	Vuorovaikutteinen suunnittelu	Osallisyhteistyön aktiivisuus, järjestetyt tilaisuudet.	Kuntalaisten osallistaminen suunnitelmallista.
	Kuntalaisten näkemysten välittäminen maankäytön suunnitteluun	Osallistuminen seudulliseen, alueelliseen ja valtakunnalliseen maankäytön suunnitteluun	Osallistumisen aktiivisuus, lausuntojen laatiminen.	Vuoropuhelu kunnasta välittyvä valmistella oleviin suunnitelmiin.
	Aktiivinen ja monipuolinen tiedottaminen ja tonttimarkkinointi	Tiedottamisen ja markkinoinnin kehittäminen	Tavoitettavuus.	
	Vetovoima-tekijöiden kasvattaminen	Kuntanäkyvyyden lisääminen	Medianäkyvyys, seuranta	Osumamäärä on kasvusuuntainen.
Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvoitaen	Houkuttelevat asuinalueet ja monipuolisten asumismuotojen ja tonttien riittävä tarjonta	Tonttivarantojen seuraaminen ja proaktiivinen kysyntään vastaaminen	Kaavoitetut asumisen tontit (lkm).	Tonttien käyttöaste > 60 %
	Omaleimainen kulttuuriympäristö ja -maisema	Kulttuuriympäristön, asumisen, yrittämisen ja maatalouden tasapainoinen yhteensovittaminen	Ympäristöä koskeviin hankkeisiin osallistuminen ja niiden ohjaaminen kulttuuriympäristö- ja maisema-arvojen huomioiden	Ympäristöä koskevien suunnitelmien toteuttaminen ja valmistuminen
	Vetovoimainen taajama- ja kuntakuva	Asemakaavojen laatiminen ja ajantasaisuuden tarkastaminen	Monipuolinen tonttitarjonta erilaisiin tarpeisiin	Kaavoituskatsaus
	Laadukas, toimiva ja turvallinen ympäristö	Osayleiskaavojen tarpeellisuuden arvioiminen	Poikkeamislupien määrä ja sijoittuminen	
Edistetään paikallislähtöistä yrittäjyyttä ja lähiruokaa	Monipuolinen, elinkeinoelämää tukeva maankäytön suunnittelu ja tonttituotanto	Maankäytön suunnittelussa huomioidaan elinkeinoelämän kehittymisen mahdollisuudet	Riittävästi tontteja elinkeinoelämän tarpeisiin. Tehokas yhdyskuntarakenne.	
Kuntataloudessa huolehditaan kuntalaisista ja yhteisistä varoista	Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta	Talouden ja toteutumisen jatkuva seuranta	Osavuosisiraportit	

Hankkeet

Vuoden 2021 alussa ei ole hankkeita käynnissä

Henkilöstö

Kehittämispäällikkö on suoraan kunnanjohtajan alainen. Kehittämispäällikön, ympäristöosaston sekä muiden osastojen vuorovaikutus on kiinteää.

Palvelun yleistavoite

Tuki- ja sähköiset palvelut järjestää asiakaslähtöisesti kehittyneet hallinto-, laskenta- ja informaatioteknologiapalvelut omalle organisaatiolle ja asiakas- ja neuvontapalvelut ulkoisille asiakkaille. Tuki- ja sähköiset palvelut tuotetaan kehittyneillä menetelmillä kilpailukykyiseen hintaan. Sähköiset palvelut ovat helppokäyttöisiä ja asiakasystävällisiä.

It-tulosyksikön tavoitteena on avustaa osastoja sähköisten järjestelmien osalta julkisuuslain soveltamisessa ja henkilörekisterien käsittelyssä.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Tulosalueen tuki- ja sähköiset palvelut tulosyksiköt ovat toimisto, talous ja it –palvelut sekä henkilöstöhallinto.

Toimistopalvelut tuottavat asiakasohjautuvasti palvelut omalle organisaatiolle sekä ulkoisille asiakkaille. Palvelupiste Sentraali on asiakkaiden tarpeiden mukaan kehittyvä, palveluiden saatavuutta edistävä palvelukanava kuntalaisten ja hallinnon välillä. Kunnan arkistointivastuu ja -palvelu on osa toimistopalveluita.

Kunnassa rekisteritoimintojen laillisuudesta rekisterinpitäjänä vastaa aina kulloinkin kysymyksessä olevien tehtävien hoidosta säännösten ja määräysten mukaan vastuussa oleva viranomainen.

Talouspalvelut tuottavat laskentatoimen ja palkkahallinnon palvelut. Tavoitteena on tuottaa palvelut siten, että tilinpäätöksen ja raportoinnin vaatima informaatio on käytettävissä nopeasti.

It-palvelut varmistavat kunnan käyttämien tietojärjestelmien häiriöttömän toiminnan. Tietohallinto vastaa siitä, että tietojärjestelmien kehittäminen, ylläpito ja käyttö toteutetaan taloudellisesti järkevällä tavalla. Tiedon hallittavuutta ja saatavuutta parannetaan tietojärjestelmiä kehittämällä. It-palvelut vastaa myös puhelinliittymistä ja -laitteista, samoin kopiokoneista.

Kustannusten kohdentaminen: Palvelusihteerien palkat sekä toimistopalveluiden ja -tarvikkeiden myynti kohdistetaan sisäisenä sitovana eränä ao. osastolle. Keskitetyt hoidetut muut kustannukset kohdistetaan käytön mukaan osastoille kustannuslaskennallisina erinä.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Työpaikat ja asiointipalvelut ovat lähellä ja saavutettavissa sekä kunnassa että lähiseudulla.	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä	Koulutukset mahdollisuuksien mukaan	Vuotuinen koulutukseen osallistuneiden osuus	Vähintään 80% osaston henkilöstöstä on osallistunut koulutukseen
Kuntataloudessa huolehditaan kuntalaisista ja yhteisistä varoista	Tasapainoinen käytötalous	Tarkka taloudenpito	Talous tasapainossa, ylijäämäinen tilinpäätös	Talous tasapainossa, ylijäämäinen tilinpäätös
	Oikein kohdistetut palvelut	Raportoinnin ja kattavan talousosaamisen kehittäminen	Raportointi tapahtuu aikataulujen mukaan	Osavuosisraportit valmistuvat aikatalussa
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Vuorovaikutteiset toimintatavat osastojen kesken	ICT-tukityökalun käyttöönotto	Palvelu- ja tukipyynnöt sähköisesti	IT-osaston käyttöomaisuusmuutokset ilmoitetaan ja käsitellään sähköisesti
	Vaihtoehtoisten toimintatapojen avoin etsintä	Sähköisten järjestelmien kehittäminen	Käyttöön otetut uudet järjestelmät	Palkanlaskennassa otetaan ilmoituksia vastaan sähköisesti

	Säännölliset henkilöstöpalaverit	Järjestetään säännöllisesti osaston sisällä toimialakohtaisia palaverieita	Vuoden aikana järjestettävät palaveri	Vuoden aikana osastolla järjestetään yhteensä vähintään 12 palaveria
		Järjestetään säännöllisesti esimiespalaverieita	Vuoden aikana järjestettävät esimiesinfot	Vuoden aikana on järjestetty vähintään 8 esimiesinfoa

Henkilöstöhallinto

Palvelun yleistavoite

Tyrnävän kunta on hyvä työnantaja sekä ketterä, joustava ja jatkuvasti uudistuva työpaikka. Henkilöstön ja työnantajan vuorovaikutus on avointa ja demokraattista. Henkilöstö on ammattitaitoista, työhönsä innostunutta ja voi hyvin. Henkilöstön määrä eri yksiköissä on hyvin suunniteltu ja oikein mitoitettu. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen työkyky on hyvä.

Henkilöstön hyvinvointi on tärkeä asia niin työntekijän itsensä, työyhteisön, työnantajan kuin asiakkaiden eli kunta-laisten kannalta. Työhyvinvoinnin tavoitteena on edistää henkilöstön hyvinvointia ja sitä kautta työtyytyväisyyttä ja kykyä uudistua muuttuvassa ympäristössä. Sujuva työ, toimiva työympäristö, työn kuormittavuuden hallinta ja työkykyisyyden ylläpitäminen ovat tekijöitä, joita tuetaan kunnassa. Hyvinvoiva henkilöstö pystyy vastamaan paremmin uusiin haasteisiin ja muutoksiin.

Itsensä johtaminen sekä työn ja muun elämän tasapaino luovat haastetta niin työntekijälle kuin työnantajalle, ja näiden työkalujen kehittämisen on ajankohtaista. Jokainen on osaltaan vastuussa siitä, että kehittää itseään työssä sekä antaa ja saa palautetta työstään esimieheltä tai työkaverilta.

Hyvinvoiva henkilöstö tuottaa motivoituneesti tehokkaita palveluja.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Tulosyksikkö sisältää yhteistoimintaryhmän (työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta ja työsuojelu) toiminnan ja työterveyshuollon. Oulun kaupunki ja Pohjois-Pohjanmaan Sairaanhoidopiiri ovat perustaneet kunnallisen työterveyshuollon osakeyhtiön, johon osakkaiksi ovat voineet liittyä myös muut kunnat, kuntayhtymät ja niiden tytäryhteisöt. Tyrnävän kunta on ostanut työterveyspalvelut Työterveys Virralta, ent. Oulun Työterveys, vuoden 2017 alusta lukien.

Työterveyshuoltoon hyväksytyyn toimintasuunnitelman mukaan kuuluvat seuraavat palvelut

Lakisääteinen (lk 1) ehkäisevä ja työkykyä ylläpitävä toiminta

- työkykyä ylläpitävä toiminta varhaisen tuen toimintamallia noudattaen
- terveystarkastukset
- työyhteistyö ja
- tapaturmien torjunta
- ensiapuvalmiuksien ylläpito

Sairaanhoito (lk 2) laajuus sopimusmallin Kunta A mukainen

- työterveyshoitajan, fysioterapeutin ja työterveyslääkärin vastaanottopalvelut painottuen sairauksien varhaiseen toteamiseen ja hoitoon sekä työkyvyn arviointiin
- sairastumiseen liittyvät tutkimukset suunnitelman mukaisessa laajuudessa.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Nykyisen Tyky -tuen vaihtoehtona on liikunta- ja kulttuuriseteli. Kunta tarjoaa vähintään neljä kuukautta Tyrnävän kunnan palveluksessa olleille työntekijöilleen Smartumin Liikunta- ja kulttuuriseteleitä yhden vihon (10 seteliä) / vuosi. Vihon arvo 50 euroa, josta työntekijän omavastuu on 25 euroa. Vuonna 2021 siirryttäne käyttämään ePassia Tyky -tuen tarjoamiseksi. Edun euromääräinen arvo säilyy ennallaan.

Työpaikkakohtaiseen virkistykseen on edelleen käytettävissä yksi päivä vuodessa, voidaan käyttää myös kahdessa erässä.

Työterveyshuollon painopiste on korvausluokka 1:ssä, erityinen huomio kiinnitetään työkyvyn ylläpitoon.

Oulun kaupunki on päättänyt syksyllä 2019, että se myy omistamansa Työterveys Virta Oy:n osakkeet ja kilpailuttaa oman työterveyshuoltonsa. Kun Oulun kaupunki myy omistamansa Työterveys Virta Oy:n osakkeet, se muuttaa yhtiön ns. In-House asemaa siten, että myös Tyrnävän kunnan on kilpailutettava omat työterveyspalvelunsa. Tämä kilpailutus on nyt syksyllä 2020 parhaillaan menossa.

Kuntoutukset, joista sovitaan työterveyshuollon kanssa, ovat palkallisia ja niihin osallistuminen edellyttää työterveyshuollon ja työnantajan sekä Kelan yhteistä näkemystä.

Työsuojeluvaltuutetun työajan lisääntymisen johdosta työsuojelutehtävissä painopiste on työkyvyn tukemisessa ja työhyvinvoinnin edistämässä yhdessä henkilöstön kanssa.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Ennakoiva reagointi työkykyasioissa	Kevan ja työterveyshuollon kanssa tehtävä yhteistyö	Palaverit työterveyshuollon kanssa	Puolivuosittaiset palaverit työterveyshuollon kanssa
		Kehittämiskeskustelut	Kehittämiskeskustelut käyty kaikkien kanssa.	Kehittämiskeskustelut käyty kaikkien kanssa.
	Joustavat toimintakäytännöt	Erialaisten vaihtoehtojen kartoittaminen.	Vaihtoehtomallin kokeilu	
	Osastojen välinen yhteistyö	Esimiespalaverit	Pidettyjen palaverien määrä	Vähintään kahdeksan esimiespalaveria vuoden aikana
Kuntataloudessa huolehditaan kuntalaisista ja yhteisistä varoista	Laadukas toiminta ja yhteistyökykyinen henkilöstö.	Lähijohtaminen työyksiköissä.	Yksiköiden yhteisten palaverien lisäksi vi-rastopalaverit.	
	Sairauspoissaolojen hallinta	Sairauspoissaolojen väheneminen	Sairauspäivien väheneminen viidellä prosentilla.	Sairauspäivien väheneminen viidellä prosentilla.
	Työtapaturmien ehkäisy	Työtapaturmien ehkäisy	Työtapaturmien väheneminen viidellä prosentilla.	Työtapaturmien väheneminen viidellä prosentilla.
		Turvallisuuskävelyt toimipisteissä	Jokaisessa toimipisteessä toteutetaan vuosittainen turvallisuuskävely	Jokaisessa toimipisteessä toteutetaan vuosittainen turvallisuuskävely

Tietohallinto

Yleiskuvaus

Tietohallinto varmistaa kunnan käyttämien tietojärjestelmien häiriöttömän toiminnan. Tietohallinto vastaa siitä, että tietojärjestelmien kehittäminen, ylläpito ja käyttö toteutetaan taloudellisesti järkevällä tavalla. Tiedon hallittavuutta ja saatavuutta parannetaan tietojärjestelmiä kehittämällä. Tietohallinto vastaa puhelinliittymistä ja –laitteista sekä monitoimilaitteista. Ict-laittehankinnat on keskitetty tietohallinnolle.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Kuntataloudessa huolehditaan kuntalaisista ja yhteisistä varoista	Oikein kohdistetut palvelut (priorisointi)	Johdonmukainen toiminta kuntastrategian taloustavoitteiden saavuttamiseksi	Talous tasapainossa, ylijäämäinen tilinpäätös	kustannuspaikan budjetti toteutuu
	Tasapainoinen käytötalous	Raportoinnin ja kattavan talousosaamisen kehittäminen	Raportointi toimii aikataulujen mukaan	
		Sähköisten järjestelmien kehittäminen	Versiopäivitykset tehty	Aikataulujen mukaiset versiopäivitykset tehty
		Tarkka taloudenpito		kustannuspaikan budjetti toteutuu
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Saumaton hallintokuntien yhteistyö	Panostetaan kommunikaatioon ja palveluun	Asiakastyytyväisyys kysely	Positiivinen palaute kyselyistä
	Vuorovaikutteiset toimintatavat osastojen kesken	Säännölliset ict-seurantapalaverit osastojen kesken	Palaverimuistiot	
	Riittävät henkilöresurssit	Nykyinen henkilöstömäärä säilytetään		

Toimenpiteet 2021

IT-tukiportaalin käyttöönotto

Kunnantalon palvelinympäristön ja varmistusjärjestelmän uusiminen

Kuntavaalien it-tuki

Palkkahallinnon järjestelmän päivitys

Asianhallintajärjestelmän päivitys

Langattoman virasto-verkon käyttöönotto

Kuituverkon muutokset

Sosiaalitoimen järjestelmämuutokset

Microsoft lisenssipäivitykset

Rakennusvalvonnan ja sosiaalitoimen arkistointiratkaisut

SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTO

Yleiskuvaus

Sosiaali- ja terveyspalvelut vastaavat kunnalle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön mukaisten palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Sosiaali- ja terveyspalvelut turvaavat kuntalaisille tarvittavat peruspalvelut ja mahdollistavat hyvinvointia elämänkaaren kaikissa vaiheissa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintaa säätelevät useat lait ja asetukset, joista keskeisimpiä ovat terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki ja vanhuspalvelulaki. Työllisyydellä ja koulutustasolla on keskeinen merkitys väestön hyvinvoinnin taustalla ja työllisyyspalveluilla on tässä keskeinen rooli.

Tavoite 2021

Päämääränä on sosiaali- ja terveyspalvelujen oikea-aikaisuus ja saatavuus matalalla kynnyksellä kuntalaisille. Palveluissa keskeistä on huomioida kaikissa ikäryhmissä asiakkaan omat voimavarat ja tukea niitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Palvelujen tuottamisessa keskeistä on yhdessä tekeminen yksiköiden kesken, mutta myös muiden hallintokuntien välillä. Lisäksi yhteistyötä tehdään seudun muiden kuntien, yritysten ja yhdistysten kanssa. Palvelut järjestetään toimintasuunnitelman ja talousarvion puitteissa.

Toimintasuunnitelma 2021

Palveluita järjestetään huomioiden asiakkaiden palvelutarpeet elämän eri vaiheissa. Sosiaali- ja terveyspalvelut rakentuvat kotona ja arkiympäristössä tapahtuviin arjen tukeen ja palveluihin, erilaisiin matalan kynnyksen palveluihin sekä vaativiin erityispalveluihin. Sosiaali- ja terveyspalveluissa kevyemmät palvelut lisääntyvät ja raskaammat vähenevät. Palveluiden myöntämiskriteereitä arvioidaan ja tuodaan tarvittaessa päätöksentekoon. Kehittämisessä ovat suunnitelmallisesti mukana henkilöstö ja tarpeen mukaan vanhus- ja vammaisneuvostot. Asiakaskyselyjen tuloksia hyödynnetään kehittämisessä. Sähköisten palvelujen käyttöönotto ja tietojärjestelmien uudistaminen ovat kehittämishaasteita. Palvelujen järjestämisen näkökulmasta sosiaali- ja terveyspalveluissa arvioidaan palveluiden järjestämistapaa ja tarvittaessa selvitetään eri järjestämisen vaihtoehtoja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä tehdään tiiviissä yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointiosaston ja kunnan muiden yksiköiden kanssa. Kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistetään poikkihallinnollisesti hyvinvointityön kautta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ohjaa palveluiden kehittämistä, keskeisenä toimintamallina perhekeskus. Perheiden ja lasten tarvitsema tuki toteutetaan mahdollisimman varhain ja matalalla kynnyksellä lasten kasvuympäristöissä (koti, päiväkotiki, koulu) . Lapsiperheiden kevyempiin palveluihin (SHL) ohjautuu asiakkaita.

Sosiaali- ja terveysosaston kustannushaasteena vuonna on koronaepidemian mahdollinen jatkuminen, mikä voi tarkoittaa hoitovelkaa, jonka purku siirtyy vuodelle 2021 tai myöhemmäksi. Tästä aiheutuvaa mahdollista lisäresursointitarvetta ei ole mahdollista nykytilanteessa arvioida. Erikoissairaanhoidon menokehityksellä on merkittävä vaikutus talousarviossa pysymiseen. Sosiaali- ja terveysosaston haasteena palveluiden toimivuudelle ja kehittämiselle on kilpailu osaavasta henkilökunnasta muiden toimijoiden kanssa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat mukana aktiivisesti seudullisessa ja maakunnallisessa yhteistyössä:

Tyrnävän kunta osallistuu maakunnalliseen POPsote – sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen hankkeeseen. Hankekokonaisuus sisältää tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen ja rakenneuudistushankkeen. Hankkeet kytkeytyvät kansalliseen sote-uudistukseen. Tulevaisuuden sote-keskushanke koostuu maakunnan yhteisistä kehittämisohjelmista: lapset, nuoret ja perheet, mielenterveys- ja päihdepalvelut, ikääntyvien palvelut ja hoitotakuu. Rakenneuudistushanke sisältää johtamisen ja ohjauksen kehittämisen, Sote-ICT-hankekokonaisuuden, asukkaiden ja ammattilaisen digipalvelut, tietojohdamisen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja opeustoittoiminnan. Lisäksi OYS erva alueen yhteisenä hankkeena jatko valmistellaan Pohjoisen osaamis- ja tukikeskus. Kuntien omarahoituksen kanssa POPsote-hankkeen kokonaisbudjetiksi tulee 15,8 miljoonaa euroa vuosille 2020-2022. Hankkeet käynnistyvät alkusyksyllä 2020. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisessä huomioidaan POPsote Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusosahankkeen tavoitteet.

Tyrnävän kunta osallistuu vuonna 2021 alkavaan työllisyyden kuntakokeiluun. Kokeiluun siirtyvät kokeilualueilla ne työttömät, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapaaluissa hankealueiden TE-toimistoissa. Kokeilussa kokeilukunta vastaa näiden asiakasryhmien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta. Työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet.

Tyrnävän kunta on sitoutunut haussa olevaan Lastensuojelun monialainen kehittäminen Pohjois-Suomessa – hankkeeseen 1.8.2020-31.12.2022. Hankkeen tavoitteena on, että lastensuojelun asiakkaana olevat lapset ja nuoret saavat päihde- ja mielenterveysongelmiinsa monialaisen tuen ja avun oikea-aikaisesti ja koordinoitusti, lastensuojelun asiakkaana olevien lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten osaaminen vahvistuu ja kehitetyt toimintamallit varmistavat lastensuojelun lasten ja nuorten osallisuuden omissa prosesseissaan.

Sosiaali- ja terveysosaston henkilöstö

Sosiaali- ja terveysosaston henkilöstön määrä on 93 (hallinto 1, sosiaali- ja vammaispalvelut 22, iäkkäiden palvelut 30 ja terveysterveystoiminta 40).

Henkilöstön osalta huomioidaan muuttuvien toimintamallien kannalta tarkoituksenmukainen henkilöstömäärä ja -rakenne. Lakimuutokset hoitajamitoitukseen ja hoitotakuun tiukentamiseen tulevat huomioitavaksi henkilöstömäärän ja tarvittavan työpanoksen osalta. Tehtävien jakoa on syytä tarkastella ammattilaisten ja avustavan henkilöstön välillä. Henkilöstön työhyvinvoinnin lisääminen ja sairauspoissaolojen väheneminen ovat keskeisenä tavoitteena. Henkilöstön riittävään ammatilliseen lisä- ja täydennyskoulutukseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Henkilöstön osalta riskeinä ovat sairauspoissaolojen kasvu, mitä riskiä koronaepidemian mahdollinen jatkuminen voi lisätä sekä henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus.

Yhteenveto osaston talousarviosta 2021

Sosiaali- ja terveysosasto	Menot €	Tulot €	Nettomenot €
Yhteensä	-21 625 436	2 101 436	-19 524 000
Sosiaali- ja terveysosaston hallinto	-165 696		-165 696
Sosiaalipalvelut	-2 112 295	147 002	-1 965 293
Vammaispalvelut	-3 485 082	1 068 444	-2 416 638
lääkäiden palvelut	-3 548 993	392 500	-3 156 493
Terveysterveystoiminta	-12 313 370	493 490	-11 819 880

	Budj. 2019	tp 2019	Budj. 2020	Budj. 2021	Muutos €	Muutos %
Sote hallinto	126 695	137 576	132 402	165 696	33 294	25,1
Sosiaalipalvelut	1 707 614	1 877 827	1 846 474	1 965 293	118 819	6,4
Vammaispalvelut	2 476 235	3 032 800	2 604 096	2 416 638	-187 458	-7,2
lääkäiden palvelut	2 943 715	3 131 572	3 067 345	3 156 493	89 148	2,9
Terveysterveystoiminta	11 222 496	11 838 155	11 482 405	11 819 880	337 475	2,9
Yhteensä	18 476 755	20 017 932	19 132 722	19 524 000	391 278	2,0

Palvelun yleistavoite

Tavoitteena sosiaali- ja vammaispalvelujen oikea-aikaisuus ja saatavuus matalalla kynnyksellä kuntalaisille. Palveluissa keskeistä on huomioida asiakkaan omat voimavarat ja tukea niitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Sosiaalihuollon peruspalveluilla tuetaan kuntalaisten hyvinvointia moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen. Perusarvoina ovat asiakaslähtöisyys, inhimillisyys, luotettavuus ja oikeudenmukaisuus. Palvelutarpeen arvioinnilla arvioidaan yksilöllisesti, millä palveluilla asiakkaan tarpeisiin pystytään parhaiten vastaamaan. Työ on ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia. Sosiaalipalvelut ylläpitävät ja edistävät yksilöiden sekä perheiden turvallisuutta ja suoriutumista kaikissa elämän vaiheissa.

Sosiaalipalvelujen keskeiset sisältöalueet ovat lapsiperheiden peruspalvelut, lastensuojelu, perheoikeudelliset palvelut, päihdetyö, työllisyyspalvelut sekä täydentävä ja ehkäisevä toimeentuloturva.

Vammaispalvelut sisältävät vammaispalvelulain perusteella kuntalaisille järjestettävät palvelut sekä kehitysvamma- palvelut. Lisäksi järjestetään pääsääntöisesti sosiaalihuoltolain perusteella asumis- ym. palveluita mielenterveyskuntoutujille. Palvelutarve arvioidaan yksilöllisesti ja tapauskohtaisesti.

Työllisyyspalveluiden tavoitteena on vähentää työttömyyttä ja luoda uusia työpaikkoja. Pitkäaikaistyöttömien henkilöiden palvelut järjestetään yhteistyössä sosiaalipalveluiden, työllisyyspalveluiden, TE-toimiston, Kelan sekä muiden toimijoiden kanssa. Työllisyyspalveluiden kokonaisuuteen kuuluvat: työllisyyden kehittäminen, nuorten työllisyyspalvelut, pitkään työtä hakeneiden palvelut sekä TYP-palvelut/Pohjois-Pohjanmaan monialainen yhteispalvelu. Työ- ja elinkeinosuunnittelija tekee tiivistä yhteistyötä järjestöjen ja yritysten kanssa.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö Laadukas ja asiakaslähtöinen kirjaaminen	Työntekijöiden koulutus Työnohjaus Asiakaslähtöiset asiakas-/kuntoutus-/aktiivointi-suunnitelmat/hoito- ja palvelusuunnitelmat	Toteutunut koulutus/tt Työnohjaus/ krt/vuosi Tehdyt suunnitelmat/% Tehdyt palvelutarpeen- arvioinnit/ uusi asiakas/%	Kolme koulutuspäivää/tt/ vuosi Toteutuu säännöllisesti Jokaisella asiakkaalla on suunnitelma Jokaiselle uudelle asiakkaalle on tehty palvelutarpeen arviointi
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen Kunta koetaan hyvänä ja vastuullisena työnantajana	Vuorovaikutus- ym. tuen tarpeen varhainen tunnistaminen Tulos- ja kehityskeskustelut Säännölliset työpaikka- ja tiimikoukset	Vertaisryhmien määrä/ osallistujat Tulos- ja kehityskeskustelut/määrä Työpaikka- ja tiimikoukset/ määrä/vuosi	Säännöllinen ja monipuolinen vertaisryhmätoiminta Kehitys-keskustelujen toteutuminen 100% Säännöllinen toteutuminen
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toimivat palveluprosessit Palvelut oikea-aikaisia, kustannustehokkaita ja riittäviä käytettävissä olevin resurssein	Palveluprosessien kriittinen tarkastelu ja toiminnan kehittäminen Asiaksmäärien, hoitopäivien ja kustannusten seuranta	Palveluprosessit kuvattu Talousarvion toteutuminen	Keskeiset palveluprosessit toimivat, työkäytäntöjä kehitetty Palvelujen kysyntään pystytään vastaamaan ilman merkittävää toimintamenojen kasvua

Keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §) ohjaa työtä ja palvelujen kehittämistä

Perhekeskus toimii kuntalaisten arjessa: verkostomainen toimintamalli siten, että lapset ja perheet saavat avun ja tuen sieltä, missä asiat tulevat puheeksi.

Lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toiminnan vakiinnuttaminen vaativan lastensuojelutyön tueksi

Sähköisten palvelujen hyödyntäminen asiakastyössä: kunnan nettisivulle mahdollisuus täyttää ja lähettää lomakkeita sähköisesti.

Kehitysvammaisten asumispalvelujen kehittäminen omana toimintana: tehostettu ja tuettu asuminen, yksilöllinen asumisvalmennus ja tukipalvelut, työtoiminta

Omaishoitajien määrän arvioidaan edelleen kasvavan, samoin lyhytaikaishoidon tarve kasvaa. Omaishoidon vapaiden järjestämiseksi lyhytaikaista hoitoa järjestetään ostopalveluna. Lasten ja nuorten osalta tarve painottuu viikonloppuihin. Oman toiminnan mahdollisuus selvitetään.

Päihdepalvelujen kehittäminen ja moniammatillisen yhteistyön tiivistäminen. Nuorten päihteidenkäytön lisääntymisen myötä päihdehoidossa korostuu varhainen puuttuminen ja asianmukainen päihdehoito.

Selvitys kuntouttavan työtoiminnan resursseista ja järjestämisestä. Kuntouttava työtoiminta auttaa työtoiminnan asiakasta pääsemään työhön, koulutukseen tai työvoimapalveluihin parantamalla asiakkaan elämänhallintaa ja toimintakykyä. Kuntouttavaan työtoimintaan pitää sisältyä myös asiakkaan tarvitsema tuki ja ohjaus.

Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon liittyminen sekä sosiaalitoimen KANTA-integraation toteuttamisen valmistelu on aloitettu vuoden 2020 aikana. Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015 määrittelee yhdenmukaiset menettelytavat käsiteltäessä sosiaalihuollon asiakasta koskevia tietoja. Laissa määritellään kirjattavat sosiaalihuollon palvelutehtävät ja palvelut. Palvelutehtäväluokituksen käyttöönotto on edellytys Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon liittymiselle.

Hankkeet

Työllisyyden kuntakokeilu 1.1.2020- 30.6.2023

Vieretysten –hanke, MLL: toteutusaika 1.1.2019 – 31.12.2021. Hankkeessa koordinoidaan lapsille ja nuorille sekä lapsiperheille suunnattua ennalta ehkäisevää ammatillisesti ohjattua tukihenkilötoimintaa ja vapaaehtoisten koulutusta (Perhekummi-, Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- ja Kaveritoiminta) PohjoisPohjanmaan alueella.

Lastensuojelun monialainen kehittäminen Pohjois-Suomessa – hanke 1.8.2020-31.12.2022.

Henkilöstö

- Lapsiperheiden kotipalveluun resursoidaan 1 lisäpalkkatukitehtävä

lääkäiden palvelut

Palvelun yleistavoite

lääkäiden palveluissa tavoitteena on tukea ikääntyvien ihmisten itsenäistä selviytymistä ja kotona asumista, antaa mahdollisuus aktiiviseen toimintaan sekä ylläpitää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Tavoitteena myös sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä iäkkäiden palvelujen järjestelmä.

Ehkäisevillä palveluilla ja kuntoutuksella pidetään yllä iäkkäiden ihmisten toimintakykyä. Palveluihin sisältyvät mm. neuvontapalvelut (kuten seniorineuvola), muistisairaiden palvelut, omaishoitajien terveystarkastukset, hyvinvointia edistävät yli 75 v kotikäynnit, päivätoiminta, rokotukset.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

lääkäiden palveluihin kuuluvat kotihoidon (kotipalvelu/kotisairaanhoido) palvelut, ikäihmisten päivätoiminta, omaishoito/omaishoidon tuki, tehostettu palveluasuminen, seniorineuvola-toiminta, tukipalvelut (asiointiliikenne), kuljetuspalvelut, asiointiapu, ateriapalvelu, pyykkipalvelu sekä turvapuuhelinpalvelut), sotainvalidien ja veteraanien palvelut ja erityisryhmien palvelut. Tukipalveluilla täydennetään kotipalvelun antamaa henkilökohtaista huolenpitoa. Tukipalvelut ovat ensimmäisiä palveluita, joita asiakas tarvitsee itsenäisen asumisen tueksi. Tukipalveluita voivat saada myös henkilöt, jotka eivät tarvitse muuta kotipalvelun tai kotihoidon palvelua.

Tukipalvelut

Ateriapalvelu

Siivous

Vaatehuolto

Kauppa- ja muut asiointipalvelut

Sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut.

Liikkumista tukevia palveluja

kuljetus- ja saattajapalvelu

Vanhuspalvelulaissa on säännös palvelutarpeen selvittämisessä ja arvioinnissa käytettävästä kansallisesti yhtenäisestä seuranta- ja arviointijärjestelmästä. RAI-arviointivälineistö yhtenäistää palvelutarpeiden arviointia ja tukee palvelujen laadun kehittämistä. Kunnan on käytettävä RAI-arviointivälineistöä iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa, jos iäkäs henkilö tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on huolehdittava siitä, että kunnilla on maksutta käytettävissä RAI-arviointivälineistö ja saatavilla koulutusta välineistön käyttöön.

lääkäiden palveluiden päämääränä on turvata kuntalaisille mahdollisimman toimintakykyinen ikääntyminen:

Asiakas- ja palveluohjaus keskiössä

Ikäystävällinen palvelujen rakenne

Teknologian hyödyntäminen ikääntyneiden palveluissa

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Hyvinvointia koulutuksella	Laadukas asiakaspalvelu	Asiakkaiden osallisuuden ja valintojen tukeminen Asiakastyytyväisyyskyselyn toteuttaminen Toimintakyvyn heikkenemistä ennakoivien riskitekijöiden tunnistaminen (kaatumiset, tapaturmat, liikkumisen ongelmat, ravitsemustila)	Hoito-/ palvelu-/kuntoutus-suunnitelmien toteutumisen/% Asiakastyytyväisyyskyselyt HaiProilmoitukset/määrä Kaatumisen riskimittari (FRAT)/käyttö/määrä	Yksilöllinen hoito-/palvelu-/kuntoutus-suunnitelma jokaisella asiakkaalla Tyytyväiset asiakkaat; asiakastyytyväisyyden arvosana 4 (asteikko 1-5) Kattava poikkeam raportointi
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Henkilöstön välitön asiakastyö lisääntyy toimintatapoja uudistamalla	Työryhmätyöskentely/ yhdessä kehittäminen: hiljainen raportointi	Välitön työaika/työntekijä (kotihoidossa) Kehittämistyöryhmän kokoukset/vuos	Kustannustehokas toiminta Kehittämistyö-ryhmä toimii aktiivisesti

Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain	Osavuosisiraportit	Talousarvion mukainen toiminta
---	---	--	--------------------	--------------------------------

Keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen ja ikääntyneiden terveyden edistäminen: seniorineuvolatoiminnan tehostaminen

Lääkehoidon kehittäminen (ANJA-annosjakelu)

Kotihoidon MediMobi ratkaisut ja mobiilijärjestelmän käyttöönotto (+ toiminnanohjaus ja optimointi) 12/2020, kotihoidon työn kustannustehokas organisointi, järjestelmän vaikutusten arviointi v. 2021

lääkäiden palveluiden asiakaspalvelupäätösten, asiakasmaksupäätösten, viranhaltijapäätösten ja laskutukseen liittyvän järjestelmän uudelleenjärjestelyt (IT-ratkaisut). Olemassa olevien järjestelmien osalta päivitysten- ja/tai laajennusosien hankinta ja käyttöönotto. Pro Consona vanhustyö-osio poistuu käytöstä 1.12.2020.

Hankkeet

Haussa: Terveyden edistämisen hanke-rahoitusta (1-3v)/ THL haetaan iäkkäiden palveluihin toiminnan kehittämiseksi. Hankkeen vuoden 2021 terveyden edistämisen määrärahat kohdennetaan hankkeisiin, joiden tavoitteena on vähentää kevään ja kesän 2020 koronakriisin negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen sekä eriarvoisuuden lisääntymiseen.

Henkilöstö

- Hoitajaresurssin saatavuus on heikko alueellisesti. Sijaistilanteeseen pyritään löytämään osaratkaisua varahenkilöjärjestelmän käyttöönotolla:
- Perustetaan kaksi lähihoitajan toimea/ sisäinen sijainen (Kotola/kotihoito ja Kipinä).
- Henkilöstömitoituksesta iäkkäiden henkilöiden tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa säädetään jatkossa lailla. Henkilöstömitoitus on siirtymäajan jälkeen vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohti. Henkilöstömitoituksessa otetaan huomioon välitöntä asiakastyötä tekevä henkilöstö. Välillistä työtä eli tukipalveluja ei oteta huomioon mitoituksessa. Tukipalveluihin on varattava erillinen resurssi. Tällä halutaan varmistaa, että toimintayksiköissä on riittävä hoidosta ja huolenpidosta vastaava henkilöstö tehtävien huolelliseen toteuttamiseen. Henkilöstömitoitus nousee asteittain. Kun laki tulee voimaan 1.10.2020, henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,5 työntekijää asiakasta kohti. Vuoden 2021 alusta henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,55 (Kotolassa tällä hetkellä 0,57) ja vuoden 2022 alusta vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti. Siirtymäaika päättyy 1.4.2023, jolloin henkilöstömitoitus vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohti tulee täysimääräisesti voimaan.
- Perustetaan tukipalvelutyöntekijän toimi

terveyspalvelut

Palvelun yleistavoite

Terveyspalvelut tehtävänä on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista järjestämällä ja tuottamalla kuntalaisten tarvitsema terveydenhuolto ja sairaanhoito.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Terveyspalvelujen tulosalueeseen kuuluvat perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito.

Perusterveydenhuollon alueella toiminta koostuu terveyskeskuksen palveluista eli vastaanottotoiminnasta, neuvolatoiminnasta, mielenterveystoimesta, kuntoutuksesta ja suun terveydenhuollon toiminnasta. Lisäksi

perusterveydenhuollon tasoisina palveluina hankitaan laboratorio- ja kuvantamispalveluita ja potilaiden tarvitsema terveyskeskussairaالاتasoinen hoito. Terveyskeskuksella toimii oma välinehuollon yksikkö.

Erikoissairaanhoidon palvelut järjestetään pääsääntöisesti Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin toimesta. Sairaanhoitopiiri tuottaa palvelut itse ja hankkii mahdolliset potilaiden tarvitsemat erityispalvelut niitä tuottavilta tahoilta.

Potilaalla on oikeus valita hoitopaikkansa niin perusterveydenhuollon kuin erityissairaanhoidonkin osalta. Kotikunta on vastuussa hoidon kustannuksista. Terveyspalvelut vastaavat tyrnäväläisten muualla annetun hoidon aiheuttamista kustannuksista ja tarjoaa tarvittaessa kiireellistä hoitoa ja valinnan perusteella kiireetöntä hoitoa vieraskuntalaisille.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Hyvinvointia (koulutuksella)	Riittävät ja tasapuoliset palvelut perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa Ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen kaikissa ikäryhmissä	Perusterveydenhuollon hoidon tarpeen arviointi, resurssien oikea kohdentaminen ja tehokas käyttö Terveystarkastus, riskitekijöihin puuttuminen ja terveisiin elintapoihin ohjaus Sairauksien seulonta väestössä Työttömien terveystarkastukset Seniorineuvolan toiminta	Hoitotakuun toteutumisen seuranta Neuvolan ja kouluterveydenhuollon tarkastukset/ toteutuminen. Seulontoihin osallistuneiden määrä Työttömien terveystarkastusten määrä/ vuosi Seniorineuvola-käyntien määrä/ vuosi	Hoitotakuu toteutuu perusterveydenhuollossa Tarkastukset toteutuvat asetusten mukaisesti. Seulonnot toteutuvat asetuksen mukaisina Tarkastukset toteutuvat ja johtavat tarvittaessa toimenpiteisiin. Toiminta on havaittavissa työttömyyden hoidon kuluissa Ikäihmiset saavat ohjausta ja neuvontaa oikea-aikaisesti, yhteistyö ikäihmisten palveluihin tiivistä.
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Paikallinen ja alueellinen yhteistyö. Ammattitaitoinen ja riittävä henkilökunta	Osallistuminen poikihalinnolliseen palveluiden kehittämiseen. Toimipaikka-koulutusten järjestäminen	Hyvinvointityöhön osallistuminen. Toimipaikka-koulutusten määrä/vuosi	Osallistuminen yhteistyökokouksiin ja tapahtumien järjestämiseen. Koulutuksia on toteutettu 3-4 krt/v
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenhoidon pito	Tarkoituksenmukainen erikoissairaanhoidon käyttö	Hoidon oikea porrastus ja hoidon ja lähetysten toteutuminen kiireettömän hoidon perusteiden mukaisesti	Hoitopäivien ja hoitokäyntien määrä Kustannukset/asukas	Kustannusten kasvu alueellista pienempää

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Perustason toiminnan tulisi palveluostojen nousevasta kustannustasosta huolimatta pysyä aiemmalla tavalla kustannustehokkaana siten, että voimakkaat kasvupaineet erityisesti erikoissairaanhoidon alueella toteutuisivat mahdollisimman vähäisenä kokonaiskustannusten kasvuna. Terveyskeskuksen vastaanotto toiminnan kehittämisen toimenpiteet sovitetaan yhteen POPsote Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman tavoitteiden kanssa.

Terveyspalvelujen tietojärjestelmien Kanta-lisätoiminnallisuuksia on edelleen tarpeen ottaa käyttöön vuoden 2021 aikana. Sairaanhoidopiirin alueella tehdään sairaanhoidopiirin omien tietojärjestelmien kehitystyötä ja mahdollisuuksien avautuessa on perusteltua osallistua tähän kehitystyöhön.

Ilmaisiin hoitotarvikkeisiin oikeutettujen asiakkaiden määrä kasvaa edelleen kotona tapahtuvan hoidon lisääntymisen myötä. Hoitotarvikkeet (esimerkiksi diabeteksen hoidon tarvikkeet) kehittyvät jatkuvasti ja myös kallistuvat. Koronaan varautuminen on lisännyt hoitotarvikemenoja ja varmuusvaraston ylläpitäminen nostaa osaltaan hoitotarvikemenoja myös jatkossa.

Toiminnan kehittäminen

TULPPA-ryhmätoimintojen vakiinnuttaminen osaksi ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa.

Lastenneuvolapalvelujen toimintaa lähipalveluina jatketaan perustuen tarvearvioon, lisäksi selvitetään äitiysneuvolapalvelujen tarjoamista lähipalveluna.

Suun terveydenhuollon kokonaistilanneselvitystyötä jatketaan v. 2021. Henkilövaihdokset vaikuttivat suun terveydenhuollon kokonaistilanteen arviointiin ja kehitystyön aloittamiseen v. 2020.

Koronapandemiaan liittyen terveyskeskuksen tiloihin järjestettiin maaliskuussa 2020 tartuntatautivastaanotto. Tartuntatautivastaanottoa jatketaan pandemian ajan.

Hankkeet

Vertaistervarit –hanke: Tyrnävä on mukana psoriasisiiton koordinoimassa Vertaistervarit -hankkeessa (2020 - 2022). Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa vertaistuki henkilöille, joilla on tuen tarve elintapamuutoksen tekemiseen tai ylläpitämiseen. Hankkeen pääteemoina ovat liikunta, ravitsemus, päihteet ja uni. Hanke toteutetaan Pohjois-Pohjanmaalla yhteistyössä vapaaehtoistoiminnan verkostojen, järjestöjen, yhdistysten ja pilottikuntien kanssa. Hankkeen aikana rekrytoidaan vapaaehtoisia ohjaajakoulutukseen.

Henkilöstö

- Terveyskeskuslääkärin (johtava lääkäri) nimike muutetaan johtavaksi lääkäriksi

SIVISTYS- JA HYVINVOINTIOSASTO

Yleiskuvaus

Sivistys- ja hyvinvointiosasto tuottaa palveluja, jotka edistävät kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia opetuspalveluiden, varhaiskasvatus- ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kautta.

Tulosalueeseen kuuluvat sivistysosaston hallinto, opetus-, varhaiskasvatus-, kulttuuri- sekä vapaa-aikapalvelut ja vapaa sivistystyö: kansalaisopisto, musiikkiopisto ja taiteen perusopetus.

Tavoite 2021

Tavoitteena on tarjota kuntalaisille hyvät lähtökohdat yksilön kasvuun, itsensä kehittämiseen sekä valmiudet menestyä erilaisissa toimintaympäristöissä. Sivistys- ja hyvinvointiosasto tarjoaa laadukkaita opetus-, varhaiskasvatus-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluja ja edistää kuntalaisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Pää tavoitteet vuodelle 2021 ovat hyvinvoinnin edistäminen, koronaepidemian vaikutusten tasaaminen sekä kestävä kehitys.

Toimintasuunnitelma 2021

Sivistys- ja hyvinvointiosaston toiminnassa jatketaan palvelujen kehittämistä vastaamaan sekä kiristyneen kuntatalouden että nykyisen hallituksen linjaamien uudistusten mahdollisiin toteutuksiin. Koko osaston yhteisinä teemoina ovat kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, kestävä kehitys ja korona-vaikutusten tasaaminen.

Hallinnon osalta kehitetään osaston tukipalveluja ja varmistetaan palveluprosessien toimivuus myös muutostilanteissa.

Kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistetään poikkihallinnollisesti koko kunnan hyvinvointityön kautta. Hyvinvointityöhön varataan 25 000 € rahoitus, jonka käyttö määritellään osallistavan budjetoinnin avulla kuntalaisten kanssa. Vuonna 2021 jatketaan ennakkovaikutusten arviointi -menetelmän käyttöä, erityisesti lasten ja nuorten osalta sivistys- ja hyvinvointiosaston kehittämistyössä ja päätöksenteossa.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluja toteutetaan perhekeskusmallin kautta yhteistyössä sosiaali- ja terveysosaston kanssa. Kunnan yhteinen Kotikoulufoorumi-toiminta (yhdistetyt vanhempainyhdistykset) jatkuu erilaisten koulutusten ja teemallisten keskustelutilaisuuksien muodossa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt koronaepidemian poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen Tyrnävän kunnalle erityisavustusta sekä esi- ja operusopetukseen että varhaiskasvatukseen lukuvuodeksi 2020–2021, avustuksella mm. rekrytoidaan henkilöstöä opetuksen ja varhaiskasvatuksen tueksi

Koko osaston toimintaa arvioidaan säännöllisesti yksiköiden tulospalavereissa, osaston johtoryhmässä ja arviointityöryhmässä. Sivistys- ja hyvinvointiosaston johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja linjaa yhdessä sivistys- ja hyvinvointijohtajan kanssa osaston talouden ja toiminnan tavoitteita. Kunnan arviointityöryhmä on kokoava elin, joka koordinoi ja kokoaa Tyrnävän kunnassa sivistys- ja hyvinvointiosaston arvioinnit ja kyselyt ja raportoi niistä tarvittaessa lautakunnalle. Arviointityöryhmä tekee esityksiä lautakunnalle arvioinnin tarpeesta ja ajankohtaisista teemoista. Sivistys- ja hyvinvointijohtaja on mukana maakunnallisen LAPE-hankkeen toimenpiteissä ja Tyrnävän kunnan LAPE-ryhmässä, osallistuu aktiivisesti toimialansa seudulliseen yhteistyöhön ja seuraa toimialansa valtakunnan tason tutkimusta ja päätöksentekoa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä tehdään tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysosaston sekä kunnan muiden yksiköiden kanssa. Tyrnävän kunnassa toimii Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -työryhmä, jossa on edustajia kunnan eri yksiköistä ja alueen sidosryhmistä. Hyte-työryhmä on mukana vuosittaisen hyvinvointikatsauksen ja kerran valtuustokaudessa koottavan laajan hyvinvointikertomuksen kokoamisessa sekä edistää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Vuonna 2021 kootaan hyvinvointikatsaus, jonka laatimisessa osallistetaan ja kuullaan kuntalaisia kyselyiden, tapahtumien ja kohtaamisten kautta. Lisäksi hyvinvointityössä valmistaudutaan tulevaan valtuustokautteen ja seuraavaan laajaan hyvinvointikertomukseen. Soteuudistukseen liittyvät hyvinvointiasiat tuodaan kunnan HYTE-ryhmälle tiedoksi ja kommenteille. Lasten nuorten hyvinvointisuunnitelmassa (on linjattu periaatteet hyvinvointityöstä ja toimenpiteistä lasten ja nuorten osalta. Yhteistyötä osaston eri yksiköiden välillä vahvistetaan Liikkuva ja Lukeva kunta -ohjelmien kautta ja yhteisten tapahtumien avulla.

Sivistys- ja hyvinvointiosaston keskeiset riskit liittyvät henkilöstön hyvinvointiin koronaepidemian vaikutusten ja talouden tasapainottamisesta johtuvien toimenpiteiden takia. Henkilöstön työhyvinvointia ja työssäjaksamista pyritään tukemaan hyvällä johtamisella ja riittäväillä tukitoimenpiteillä. Kiinteistöihin liittyviä riskejä ovat mahdolliset sisäilma-asioiden liittyvät haasteet. Sisäilma-asioissa toimitaan tiiviissä yhteistyössä sisäilmatyöryhmän ja ympäristöosaston kanssa kunnan ohjeistuksen mukaan.

Yhteenveto osaston talousarvioista 2021

Sivistys- ja hyvinvointiosasto	Menot €	Tulot €	Nettomenot €
Yhteensä	-16 764 783	1 048 783	-15 716 000
Hallinto	-211 992	22 000	-189 992
Opetuspalvelut	-10 755 223	513 725	-10 241 498
Varhaiskasvatuspalvelut	-4 908 244	322 044	-4 586 200
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	-889 324	191 014	-698 310

	Budj. 2019	Tp 2019	Budj. 2020	Budj. 2021	Muutos €	Muutos %
Sihy hallinto	147 511	157 384	170 007	189 992	19 985	11,8
Opetuspalvelu	9 703 016	9 472 375	10 004 468	10 241 498	237 030	2,4
Varhaiskasvatuspalvelut	4 427 587	3 862 013	4 527 918	4 586 200	58 282	1,3
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	708 558	609 225	739 110	698 310	-40 800	-5,5
Yhteensä	14 986 672	14 100 996	15 441 503	15 716 000	274 497	1,8

Sivistys- ja hyvinvointiosasto

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Hyvinvointityö Kuntalaisten ja henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin edistäminen	Laadukas koulutus- Hyvinvointityö ja tapahtumat Hyvinvointikatsaus 2021 Täydennyskoulutus-osallisuuden edistäminen Elinikäisen oppimisen vahvistaminen	Tapahtumien ja työpajojen määrä Osallistujamäärät Arviointi ja saatu palaute Vapaan sivistystyön tarjonta ja osallistuminen	5-7 HYTE-tapahtumaa Palautteet Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät Osallistujamäärät ja kurssitarjonta/ kansalaisopistossa minimi 30 kurssia. Musiikkiopistossa 50 paikkaa Taiteen perusopetus 12 paikkaa
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Muutosten ennakointi ja strategisten tavoitteiden saavuttaminen Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen Aktiivinen vuorovaikutus kotien ja koulujen/ päiväkotien välillä	Kyselyt, tapahtumat, yhteiskunnallisen keskustelun mahdollistaminen Yhteistyötä eri yksiköiden välillä Viestintätyökalujen aktiivinen käyttäminen	Kehityskeskustelut Palautteiden määrä Tiedotteiden määrä Osaston yhteiset palaverit ja työpajat Vanhempainillat ja Kotikoulufoorumien tilaisuudet	Kyselyt henkilöstölle ja kuntalaisille 1-3 kpl 2- 4 krt /v 4-6 kpl/ v

		Koulutus ja uusien viestintätyökalujen käyttäminen Kuntalaisten kuuleminen ja osallisuuden vahvistaminen	Kuntalaisten kuulemistilaisuudet	
Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista	Toiminta talousarvion ja toimintasuunnitelman ja strategian mukaista	Talouden seuranta ja tarvittavat toimenpiteet Osavuosisraportit	Sihy-jory Vaka-jory Rehtorikokoukset Tulospalaverit	Talousarviossa pysyminen Hyväksytyt raportit

Henkilöstö

- Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
- Osaston yhteinen palvelusihteerit 1 (hallinto- ja kehittämissosaston alaisuudessa)
- Opetuspalvelut 137
- Varhaiskasvatuspalvelut 70
- Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut 11
- Yhteensä 219

Sivistys- ja hyvinvointiosaston johtoryhmään kuuluvat sivistys- ja hyvinvointijohtajan lisäksi varhaiskasvatusjohtaja, kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja, Murron koulun rehtori ja osaston palvelusihteerit.

Opetuspalvelut

Palvelun yleistavoite

Tyrnävän kunnan strategian mukaisesti tavoitteena on luoda valmiudet elinikäiselle oppimiselle, tarjota laadukasta perusopetusta ja oppimisen tukea. Tyrnäväläiset arvot ja historia sisältyvät varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmiin sekä vapaan sivistystyön opintoihin. Opetuksessa hyödynnetään paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä siten, että kulttuuriperintö pysyy osana yhteisöä ja kehittyy edelleen.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Opetuspalvelut muodostuvat kouluista, esiopetuksesta, erityisopetuksesta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Tyrnävällä toimii neljä perusopetuksen koulua: Murron, Temmeksen, Kirkkomännikön sekä Kuulammen koulut. Koulujen oppilasmäärä on yhteensä 1475 (11.9.2020). Oppilasennuste on lukuvuodelle 2021–2022 kasvussa noin 0,68 %.

Opetussuunnitelma on opetuksen järjestämisen ja toteuttamisen kannalta keskeinen ohjaava tekijä kunnassa. Toimintakulttuurin kehittäminen esiopetuksessa ja kouluissa opetussuunnitelman hengen ja linjausten mukaisesti on keskeinen kehittämiskohde opetustoimessa. Tämä vaatii henkilökunnalta työskentelytapojen ja toimintamallien jatkuvaa kehittämistä. Kaikki koulut ovat mukana kestävä kehityksen edistämässä mm. 50/50-ohjelman ja kiertotalouteen liittyvien oppimiskokonaisuuksien kautta.

Tyrnävän koulut ovat mukana Yrittäjäkylä-toiminnassa ja yrittäjyysluokat toimivat vuosiluokilla 7–9. Yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyysluokkien toiminta on vakiintunut koulun arkeen ja elävöittää monellakin tapaa koulun toimintaa. Yrittäjyyskasvatus on nykyisen opetussuunnitelman tärkeä painopistealue. Kuulammen yrittäjyyskasvatus jatkuu August Sahlsten -lukion yrittäjyyspainotteisuutena.

Kuulammen yläkoulussa on oppilaita 430 ja oppilasennusteen mukaan syksyllä 2021 479. Oppilaat jakautuvat seuraavasti: 7. luokalla 179, 8. luokalla 145 ja 9. luokalla 151. Isot luokkakoot lisäävät erityisopetuksen, oppilashuollon ja tuen tarvetta. Oppilasmäärän kasvu vaikuttaa henkilöstö- ja tilatarpeeseen tulevana lukuvuonna. Kuulammella toimii perusopetuksen luokkien ohessa JOPO-luokka, erityisluokka ja pienryhmä oppilaille, joilla on sosiaalisemotionaalisia tai neuropsykologisia haasteita. JOPO-luokan toiminta ja resurssit mahdollistetaan yksikön sisäisin järjestelyin.

Kirkkomännikön ja Rantaroustin kouluissa on 28 perusopetuksen, 2 esiopetuksen ja 2 erityisopetuksen opetusryhmää. Oppilaita on yhteensä 670, joista 243 Kirkkomännikön ja 424 Rantaroustin yksikössä. Esi- ja alkuopetuksen ryhmiä on yhdistelty syksyllä -20 ja kaksi esiopettajaa on siirtynyt lukuvuodeksi 20–21 hoitamaan luokanopettajan tehtävää. Esioppilaiden määrä on kuitenkin pienemässä ja painopiste on esiopetuksessa siirtynyt päiväkodissa järjestettävään varhaiskasvatukseen. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrä rajoittaa ryhmäkokoja useissa luokissa.

Murron koulussa on kaksi esiopetuksen ja 14 perusopetuksen ryhmää. Tällä hetkellä koulussa on 313 oppilasta ja enusteen mukaan ensi vuonna 284. Murron asemakaava on valmistunut ja uusien tonttien myynti alkaa ensi vuoden kesällä. Tonttien myynnin kautta on odotettavissa, että oppilasmäärä lähtee uudelleen nousuun. Opetusryhmien yhdistämisten takia on joillakin luokka-asteilla ryhmäkoko kasvanut. Haasteena on edelleen aamu- ja iltapäivätoiminnassa olevien lasten määrän kasvaminen.

Temmeksen koulussa on neljä perusopetuksen ryhmää 0-1 lk, 2 lk, 3-4 lk ja 5-6 lk. Koulussa on tehty joustavia opetusjärjestelyjä yhdistämällä eri luokka-asteita eri oppitunneilla sujuvan opiskelun mahdollistamiseksi. Tavoitteena on erityisesti positiiviseen ilmapiiriin ja turvallisuuteen liittyvien teemojen toteuttaminen, yhteistyö kylän eri toimijoiden kanssa ja koulutilojen aktiivinen hyödyntäminen sekä yhteistyö ja toimintojen yhteensovittaminen päiväkotitienavatalon kanssa. Tenavatalo siirtyi koulun tiloihin 1.8.2020 alkaen. Koululle on suunniteltu syksyksi 2021 neljä opetusryhmää: esiluokka, 1-2 lk, 3-4 lk ja 5-6 lk.

Keväällä 2020 toteutettiin perusopetuksen huoltajakysely 2., 4., 6., ja 8. luokan oppilaiden huoltajille. Kyselyn tulokset on käyty läpi kouluittain. Koulut ovat päättäneet ja kirjanneet omat kehittämistavoitteensa lukuvuosisuunnitelmaan lukuvuodelle 2020–2021 myös kyselystä saatujen tulosten perusteella. Kyselyn tulokset julkaistaan syksyllä 2020 kunnan kotisivuilla. Kysely tehdään joka toinen vuosi.

Henkilöstö syksyllä 2020

Kirkkomännikön ja Rantaroustin koulut

- 29 luokanopettajaa, 7 erityisluokanopettajaa, 2 esiopettajaa, kieltenopettaja ja tuntiohjaaja
- Erityisopettaja valtion erityisavustuksella
- 16 koulunkäynninohjaajaa, joista 5 erityisluokissa
- Koulukuraattori
- Rehtori ja koulusihteeri

Kuulammen koulu

- 33 opettajaa
- 7 koulunkäynninohjaajaa, joista 6 erityisluokissa ja yksi valtion erityisavustuksella
- Koulukuraattori
- Rehtori ja koulusihteeri

Murron koulu

- 16 luokanopettajaa, 3 erityisluokanopettajaa ja kieltenopettaja
- 6 koulunkäynninohjaajaa ja 1 koulunkäynninohjaaja valtion erityisavustuksella
- Rehtori

Temmeksen koulu

- 4 luokanopettajaa
- 2 koulunkäynninohjaajaa, joista 1 koulunkäynninohjaaja valtion erityisavustuksella
- 1 erityisopettaja (10 h)
- 1 kielten opettaja (9 h)

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Yhteiset opetuspalveluiden painopisteet ovat hyvinvoinnin edistäminen, kestävä kehitys ja kansainvälisyys kouluissa. Oppilaiden ja opettajien ja koulujen muun henkilökunnan hyvinvointia edistetään osallisuuden lisäämisellä, varhaisella

puuttumisella ja ennaltaehkäisevällä työllä sekä positiivisuudella. Kansainvälisyys näkyy kouluissa Erasmus-hankkeissa, kotikansainvälisyytenä ja opetuksessa kansainvälisten asioiden huomioimisena. Tähän panostus alkoi vuonna 2019 ja jatkuu v. 2021. Kuulammen koululla on laadittu kansainvälisyysuunnitelma ja keväällä saadun Erasmus+ -rahoituksen saaminen mahdollistaa toiminnan laajentamisen. Erasmus+ -projektin ensimmäisessä vaiheessa liikkuvat opettajat ja luodaan verkostoja, toisessa vaiheessa on tavoitteena saada oppilasvaihto käyntiin.

Tavoitteena on saada rahoitus Erasmus+ KA2 -liikkuvuushankkeeseen koulujen välistä yhteistyötä varten, jossa myös oppilaat pääsevät tutustumaan muihin eurooppalaisiin kouluihin ja oppilaisiin. Hakuprosessi on aloitettu.

Erityisluokkaopetuksen tarve on kasvanut viime vuosien aikana vaativaa erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrän kasvaessa. Syksyllä 2019 Kuulammelle perustetun pienryhmän jatkuvuus vuonna 2021 on perusteltua. Rantaroustin perusluokkien erityisopetuksessa tarvitaan myös lisäresurssia syksyllä 2021. Rantaroustin erityisluokkien määräaikaisten (2) ohjaajien työsuhde on syytä vakinaistaa toistaiseksi voimassa olevaksi; ohjauksen tarve ryhmissä on pysyvä.

Kirkkomännikön koululla on luokanopettajan tehtäviä hoidettu määräaikaaisesti useana lukuvuonna erilaisilla järjestelyillä. Ryhmien määrän pysyessä koko koulun tasolla vielä vakiona, on tarpeen ottaa käyttöön kaksi tuntiopettajan vakinaista tehtävää.

Syksyllä 2021 Kirkonkylän kaikki esiopetus tullaan järjestämään Kirkkomännikön koulun tiloissa varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyönä. Tavoitteena on ollut löytää ratkaisu, jossa esiopetus voi luontevasti toimia yhdessä alkuopetuksen kanssa ja resurssien käyttäminen olisi talouden näkökulmasta järkevää. Yhteinen suunnittelu ja henkilöstön koulutus tulevaan yhteiseen esiopetustyksikköön käynnistetään kevään 2021 aikana.

Vakinaistettavat / uudet virat tai toimet v. 2021

- Päätoiminen kotitalouden tuntiopettaja / Kuulammen koulu (uusi tehtävä)
- Päätoiminen matemaattisten aineiden tuntiopettaja / Kuulammen koulu (uusi tehtävä)
- Yksi määräaikainen esiluokan opettaja / Temmeksen koulu, 20 h (Uusi tehtävä)
- Kahden päätoimisen tuntiopettajan vakinaistaminen /Kirkkomännikön koulu
- Kahden määräaikaisen koulunkäynninohjaajan työsuhteen vakinaistaminen erityisluokissa (KM erityisluokat)

Hankkeet ja valtion erityisavustukset

Valtion erityisavustus esi- ja perusopetuksen poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen
Lukuvuodelle 2020–21 erityisopettajan ja ohjaajien resurssin lisäämiseen kouluilla.

Varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen lukuhanke

Erityisavustus varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen lukemisen kulttuuria ja lukutaitoa vahvistaviin toimenpiteisiin vuosille 2020–2022.

Tukea tutoreista

Tutor-toiminnalla voidaan tukea opetusmenetelmien kehittämistä ja erityisesti tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön kehittämistä kouluissa. Tyrnävän kouluissa toimii 5 tutor -opettajaa, jotka käyttävät noin 2 tuntia viikossa tähän toimintaan valtionavustuksen tuella

Alueellinen tutorhanke

Tyrnävän kunta on mukana alueellisessa Oulun kaupungin koordinoimassa verkostohankkeessa, jonka tavoitteena on tarjota tutor -opettajille koulutusta ja välineitä toimintaan sekä tarjota toimintaa tukeva yhteinen verkosto.

Koulun kerhotoiminnan tukeminen

Koulujen kerhotoimintaa tuetaan valtion erityisavustuksella. Kouluissa toimii monia kerhoja mm. musiikin, liikunnan ja tietotekniikan aihepiireistä. Koulujen vuosittainen kerhotarjonta esitellään koulujen lukuvuositedotteessa. Kerhotoimintaa koordinoi kerhokoordinaattori

Erasmus+ K1 ja K2 -liikkuvuusprojektit

Kuulammen koulu sai toukokuussa 2019 myönteisen päätöksen Erasmus K1 -liikkuvuusprojektiin, jossa kumppanikouluna on espanjalainen koulu. Kaksivuotinen projekti käynnistyi syyskuussa 2019 jatkuu vuonna 2021. Erasmus+ KA2 -liikkuvuushankkeen rahoitushakuprosessi on aloitettu.

Erasmus+ KA1 -hanke Maailmalle yhdessä liikkuen 2020–2023

Aluehallintoviraston koordinoima Erasmus+ -täydennyskoulutushanke. Hankkeen päätavoitteena on suunnitella yhteistyötä kohdemaiden päiväkotien ja koulujen kanssa. Hankkeessa on mukana 9 kuntaa Pohjois-Pohjanmaalta ja Kainuusta. Tyrnävältä mukana ovat päiväkotit Toukovakka ja Kirkkomännikön koulu. Hankkeen kohdemaat ovat Saksa, Espanja, Italia, Irlanti, Ruotsi ja Kreikka. Hankkeen pääteemoja ovat Lapsen, nuoren ja koko yhteisön hyvinvointi, johtaminen, osallisuus ja moniammatillisuus sekä pedagogiset ratkaisut ja käytänteet.

PoJo - Positiivisella johtamisella tuottavuutta ja hyvinvointia

OAMK:n koordinoima laaja yhteishanke. Hankkeen tavoitteena on edistää työhyvinvointia, työn imua sekä tuloksellisuutta, tehokkuutta, tuottavuutta ja laatua.

Oppilasennuste

Lukuvuosi	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Koulujen oppilasmäärä	1409	1437	1469	1475	1485
Muutos ed. vuoteen %	0,9	2,0	2,23	0,41	0,68

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Laadukas perusopetus Paras mahdollinen oppimisaikaa vähenivät resurssit huomioiden Toimiva ja ennakoiva oppilashuolto Varhainen puuttuminen	Oppilasryhmien ja työjärjestyksen suunnittelu Opetussuunnitelman toteuttaminen Suunnitelmallinen oppilashuoltotyö	Palaute: huoltajat, oppilaat, henkilökunta Oppilaiden osallisuus Ryhmäkoko Tuntikehys Resurssi/oppilas	Toimivat oppilasryhmät ja työjärjestykset Joustavat opetusjärjestelyt Toiselle asteelle siirtyminen ja siellä onnistuminen
	Henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin lisääminen Henkilöstön välisen yhteistyön kehittäminen (yksiköt, koko kunta) Riittävä opettajaresurssi Riittävä tuntikehys	Yhteinen osaamisen kehittäminen Tiimien toiminnan tukeminen ja kehittäminen Ohjaajaresurssin käytön suunnittelu Henkilöstöstrategia henkilöstöjohtamisen välineenä (suunnitelmallisuus) Riittävät resurssit ja koryhmien mahdollistamiseen	Toiminnan arviointi Vuosisuunnitelman arviointi Ylituntien määrä Sijaiskulut Palaute Sairauspäivien määrä Koulutuspäivien määrä	Pätevät opettajat Kohtuulliset työmäärät Yhteisöllinen toimintakulttuuri

	IT- ja AV-laitteiden toimintakyky hyvä Riittävän uusi konekanta	Suunnitelma IT-laitteiden uusimisesta	Toimivat koneet Yläkoulussa kone/oppilas	Laitteiden uusiminen ja lisähankinnat Toimivat laitteet Toimiva IT-tuki Riittävä määrä laitteita, sillä saadaan varmistettua myös poikkeustilanteessa opiskelu
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Pedagogisen keskustelun kehittäminen Henkilökunnan välinen keskustelu Oppijoiden osallisuuden lisääminen Kodin ja koulun välisen keskustelun kehittäminen	Tiimien työskentelyn tukeminen Säännölliset johtoryhmät Viestinnän avoimuus (esim. muistiot) Henkilökunnan osallistaminen työtehtävien määrittelyssä	Kehityskeskustelut: henkilökohtaiset, tiimit Oppilaiden kehityskeskustelut Kyselyt: oppilaat, huoltajat, henkilökunta	Kehityskeskustelut pidetty Oppilaat ovat aktiivisina oppimisen suunnittelussa ja arvioinnissa Kodin ja koulun yhteistyö toimivaa
Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista	Toiminta suhteutetaan käytettävissä oleviin resursseihin Yksiköiden yhteistyön lisääminen	Talouden toteuman seuranta kuukausittain rehtoripalaverissa Yhteishankinnat	Toteumat kuukausittain Osavuosisiraportit	Talouden toteutumisen suunnitellusti Hankintaosaaminen parantunut

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Tyrnävän kunnan strategiassa 2020 2026 todetaan, että lasten ja nuorten hyvinvointi turvataan riittävän pienillä opetusryhmillä ja taataan riittävät henkilöstö- ja resurssimitoitukset kouluille. Valtakunnallinen huoli nuorten luku- ja kirjoitustaitojen heikkenemisestä on haasteena myös Tyrnävällä. Luku- ja kirjoitustaidon edistämiseen on syytä panostaa, jotta oppilaat sijoittuvat jatko-opintoihin peruskoulun jälkeen. Mahdollisuus käyttää osassa oppiaineita jakoryhmiä tukee oppilaiden hyvinvointia ja oppimista.

Oppilaat sijoittuvat mahdollisuuksien mukaan lähikouluunsa perusopetusryhmiin. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään tarpeen mukaan erityisopetuksella samanaikaisopetuksena tai pienryhmätukena. Kunnassa määritelty toimintatapa on linjassa valtakunnallisen opetussuunnitelman linjausten kanssa. Laajaa tukea tarvitseville oppilaille on kolme erityisluokkaa kirkonkylän kouluilla.

Koulunkäynninohjaajien resurssia jaetaan luokkiin oppilaiden tuen tarpeen perusteella. Ohjaajan tarvetta harkitaan yksilöllisesti tilanteissa, joissa lapselle on annettu esimerkiksi erikoissairaanhoidosta lausunto ohjaajan tai lisäresurssin tarpeesta. Ohjaajat työskentelevät pääsääntöisesti ryhmäkohtaisesti, jolloin ohjaajalla on vastuullaan useamman oppilaan tukeminen. Nykyään lisätarvetta aiheuttavat lukuisat diabetesoppilaat, joiden seuranta vie runsaasti resurssia muulta ohjaukselta ja vaatii hoitotyön osaamista. Myös vaativan erityisen tuen oppilaiden huomattavan suuri ohjauksen ja avustamisen tarve vievät runsaasti ohjaajaresurssia.

Ohjaajat huolehtivat myös oppilaiden kuljetusten ja odotustuntien valvonnasta sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksesta. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa olevien oppilaiden määrä on kasvanut, lisäksi ryhmissä on mukana useita erityisoppilaita, mikä lisää ohjaajaresurssin tarvetta.

Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta lisäävää toimintaa sekä luodaan edellytykset hyvälle oppimiselle. Oppilashuollon palveluita ovat kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorin palvelut. Kunnan oppilashuollon kokonaisuuden toimivuutta arvioidaan yhdessä sosiaali- ja terveysosaston kanssa oppilashuollon ohjausryhmässä. Kunnan oppilashuoltosuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Yksiköiden suunnitelmat päivitetään vuosittain ja samalla arvioidaan suunnitelmien toimivuutta.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjotaan kaikille Tyrnävän kunnan 1–2 luokkien oppilaille sekä lisäksi niille 3–9 luokkien oppilaille, jotka kuuluvat erityisen tuen piiriin. Toimintaa järjestetään koulun työpäivinä Kirkkomännikön, Murron ja Temmeksen kouluissa. Aamutoimintaa järjestetään lapsille vain huoltajien työstä tai opiskelusta johtuvasta tarpeesta.

Varhaiskasvatuspalvelut

Palvelun yleistavoite

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia.

Tavoitteena on järjestää laadukasta varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin Tyrnävällä esiintyvä tarve edellyttää. Tyrnäväläiset arvot ja historia sisältyvät varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä siten, että kulttuuriperintö pysyy osana yhteisöä ja kehittyä edelleen.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Tyrnävällä tarjotaan varhaiskasvatusta päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Päiväkoteja on viisi; Murrossa päiväkotiki Käpytikka, Temmeksellä päiväkotiki Tenavatalo ja kirkonkylällä päiväkodit Toukovakka, Kuumestari ja Väentupa (vuorohoitoyksikkö). Tyrnävällä työskentelee yhteensä 11 kunnallista perhepäivähoitajaa (Murrossa, Partaalla, Temmeksellä ja kirkonkylän alueella). Lisäksi perhepäivähoitoa tarjotaan Murron ryhmäperhepäiväkodissa.

Tyrnävällä on myös yksityistä varhaiskasvatustoimintaa. Yksityisiä päiväkoteja on kolme, Murrossa Touhula sekä kirkonkylällä päiväkodit Vekkuli ja Karuselli. Kunta tukee yksityistä päiväkotitoimintaa palvelusetelillä, joka maksetaan 11 kuukaudelta kalenterivuoden aikana (ei heinäkuulta). Kunnassa toimii myös työsopimussuhteisia ja yksityisiä perhepäivähoitajia, joita kunta tukee yksityisenhoidontuella sekä kuntalisällä. Yksityisiä perhepäivähoitajia on tällä hetkellä neljä (elokuu 2020).

Tyrnävällä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa (elokuu 2020) on yhteensä 293 lasta, joista päiväkodeissa 256 lasta ja perhepäivähoidossa 37 lasta sekä ryhmäperhepäiväkodissa 12 lasta. Lisäksi yksityisessä varhaiskasvatuksessa yhteensä 123 lasta. Varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 70,4 % on kunnallisessa ja 29,6 % yksityisessä toiminnassa. Lisäksi Tyrnävällä järjestetään kunnallista avointa varhaiskasvatustoimintaa Murrossa (ulkopainotteinen), Temmeksellä ja kirkonkylällä. Avoimessa varhaiskasvatuksessa on yhteensä 64 lasta.

Henkilöstö

13 kunnallista perhepäivähoitajaa

- Avoin varhaiskasvatus; 2 lastentarhanopettaja ja 2 päivähoitaja
- Murron ryhmis; päivähoitaja ja 2 ryhmäperhepäivähoitajaa
- Päiväkodit; 20 lastentarhanopettajaa ja 23 päivähoitajaa
- 2 kiertävää päivähoitajaa
- 2 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa
- 2 päiväkodinjohtajaa
- Varhaiskasvatusjohtaja (Käpytikan aluepäiväkodinjohtajan virka on muutettu (joko muutettu?) Kunnanhallituksen päätöksellä varhaiskasvatusjohtajan viraksi, johon sisältyy päiväkotiki Käpytikan päiväkodinjohtajan tehtävät)

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Varhaiskasvatuspalveluissa painopistealueena on ympäristökasvatus erityisesti kestävä kehitys, kiusaamisen ennaltaehkäisy sekä henkilöstön hyvinvointi.

Opetushallituksen ylläpitämä varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardan asteittainen käyttöönotto jatkuu. Varaan talennetaan varhaiskasvatuksen tuottajan ja toimipaikkojen tiedot, lapsia ja huoltajia sekä henkilöstöä koskevat tiedot.

1.9.18 voimaan tullut Varhaiskasvatuslaki määrittelee henkilöstön uuden tehtävänimikkeet sekä kelpoisuudet. Nimi-kemuutosprosessin jatkaminen vuoden 2021 aikana.

Tyrnävän kunnan esiopetussuunnitelman päivittäminen yhdessä opetuspalveluiden kanssa.

1.8.2020 tuli voimaan uusi Varhaiskasvatuslaki, jonka vuoksi henkilöstömitoitus muuttui sekä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistui. Lakimuutoksen takia varhaiskasvatuspaikkojen tarve lisääntyi ja päiväkotit Väentupaan tehtiin syksyn 2020 aikana kahden lapsiryhmän kattava laajennusosa. Ryhmien toiminta käynnistetään syksyn 2020 aikana tarpeen mukaisesti. Uusiin lapsiryhmiin rekrytoidaan vakituinen henkilöstö vuoden 2021 aikana (2 lastentarhanopettajaa ja 3 päivähoitajaa).

Lukuvuodeksi 2020-2021 Kuumestarin esiopetusyksikköön perustettiin uusi ryhmä, koska varhaiskasvatusta tarvitsevat esioppilaat eivät sopineet kahteen olemassa olevaan ryhmään. Perustettuun ryhmään on syksyn 2020 aikana ollut palkattuna määräaikainen henkilöstö (2 lto ja 1 ph).

Päiväkotit Kuumestari on toiminut tilapäisesti Kuulammen koulun tiloissa 1.8.2018 lähtien. Selvitystyö Kirkonkylän esiopetuksen järjestämisestä tulevaisuudessa sekä tilojen että henkilöstöresurssien osalta käynnistettiin 2019 vuoden lopulla. Tavoitteena on ollut löytää ratkaisu, jossa esiopetus voisi luontevasti toimia yhdessä alkuopetuksen kanssa ja resurssien käyttäminen olisi talouden näkökulmasta järkevää. Syksyllä 2021 Kirkonkylän kaikki esiopetus tullaan järjestämään Kirkkomännikön koulun tiloissa varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyönä. Yhteinen suunnittelu ja henkilöstön koulutus tulevaan yhteiseen esiopetusyksikköön käynnistetään kevään 2021 aikana.

Lisähenkilöstön tarve

- 2 lastentarhanopettajan toimea / Päiväkotit Väentupa (uusi tehtävä)
- 3 päivähoitajan toimea / Päiväkotit Väentupa (uusi tehtävä)
- 2 lastentarhanopettajan määräaikaista tehtävää / Päiväkotit Kuumestari
- 1 päivähoitajan määräaikainen tehtävä / Päiväkotit Kuumestari

Hankkeet

Varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen lukuhanke

Erityisavustus varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen lukemisen kulttuurista ja lukutaitoa vahvistaviin toimenpiteisiin vuosille 2020–2022.

Valtion erityisavustus varhaiskasvatukseen poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen lukuvuonna 2020–2021

Hankerahalla lisätään resurssia tukemaan niiden lasten kasvua ja oppimista, joihin poikkeusolot ovat vaikuttaneet. Vanhemmille järjestetään asiantuntijaluento vanhemmuuden tukemiseen liittyen. Henkilöstön it-osaamista lisätään koulutuksilla.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Toiminta tukee lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.	Lapselle laaditaan varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelma. Lapset puheeksi -menetelmä Kolmiportainen tuki ja veo-yhteistyö Varhaisen tuen ryhmä ja esiopetuksen oppilashuolto	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma Tuen tarpeen lomakkeet Asiakastyytyväisyyskysely	Kaikille lapsille tehty vasu ja vasu-arviointi Toiminta tukee lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia Lapsen yksilöllinen tuen tarve tunnistetaan varhaisessa vaiheessa ja lapsi saa tarvitsemansa tuen

				Asiakastytyväisyyskysely joka toinen vuosi
	Pedagoginen toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi Toimiva oppimisympäristö Kehittyvä toimintakulttuuri	Varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelmien sekä tuen tarpeiden mukainen toiminta Ryhmävasut	Yksikkö ja tiimikohdattaiset toimintasuunnitelmat Arviointi; yksikkö-, tiimi- ja lapsen vasuarviointi	Toimintasuunnitelmat tehty Yksikkö- ja tiimikohdattainen arviointi 2/vuosi Vasuarviointi 1/vuosi
	Tuetaan henkilöstön hyvinvointia ja työssä jaksamista sekä ammatillista kehittymistä	Henkilöstön täydennuskoulutukset Kehityskeskustelut (yksilö tai ryhmä)	Tiimityön toteutumisen arviointi Kehityskeskustelut Koulutuspäivien määrät Sairaspäivät	Hyvinvoiva ja motivoitunut sekä koulutettu ja osaava henkilöstö Kehityskeskustelut 1/vuosi Henkilöstön täydennuskoulutukset 1–2 pv/vuosi Yksiköissä lain edellyttämä henkilöstö (määrä ja kelpoisuus)
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Henkilöstön toimiva yhteistyö Avoin vuorovaikutus lasten, perheiden ja yhteistyötahojen kanssa	Tiimityön tukeminen Lasten ja huoltajien osallisuus Monialainen yhteistyö Seudullinen yhteistyö	Henkilöstöpalaverit Tiimipalaverit Kehityskeskustelut Vasukeskustelut Vanhempainillat ja muut yhteistyömuodot Asiakastytyväisyyskysely	Yksikkökohtaiset henkilöstöpalaverit 1/viikko Tiimipalaverit 1/viikko Kehityskeskustelut 1/vuosi Vasukeskustelut 1–2/vuosi Perheille suunnatut tapahtumat 1–2/vuosi Asiakastytyväisyyskysely joka toinen vuosi
	Varhaiskasvatusta on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin tarve sitä edellyttää.	Tarjotaan vuorohoittoa ja sovittuun hoitoaikaan perustuvaa varhaiskasvatusta perhepäivähoidossa ja päiväkodeissa sekä avointa varhaiskasvatustoimintaa Yksityisen varhaiskasvatuksen tukeminen ja valvonta	Hakijat Sijoitukset Valvontakäynnit yksityisissä toimintayksiköissä	Kaikille lapsille on järjestetty varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisessa muodossa kuin tarve edellyttää Valvontakäynnit yksityisissä toimintayksiköissä 2/vuosi
Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista	Talousarvion sitovuus	Toiminta talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista. Vaka-joryissa talousasioiden käsittely	Talousarvion toteutuksen seuranta kuukausittain, osavuosisiraportit	Talousarviossa pysyminen Osavuosisiraportti 3/vuosi

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sisältävät kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut, etsivän nuorisotyön sekä työpajan palvelut. Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtajalla on myös kehittämismvastuu yhdessä sivistys- ja hyvinvointijohtajan kanssa kansalaisopiston ja musiikkiopiston toiminnasta Tyrnävällä.

Palvelun yleistavoite

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut edistävät kuntalaisten hyvinvointia, sivistystä ja kotikunnassaan viihtymisen sekä osallisuuden kokemuksia.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuksia itsensä sivistämiseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä virkistymiseen ja kulttuurisiin sisältöihin. Kuntalaisten hyvinvointia ja terveitä elintapoja edistetään mielekkäitä ja tarkoituksenmukaisia toimintaympäristöjä, tapahtumia sekä osallistumisen mahdollisuuksia tarjoamalla.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut edistävät Tyrnävän kunnan elinvoimaa erityisesti luovia aloja ja matkailua kehittämällä.

Henkilöstö

Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja

- Kirjasto / kirjastonhoitaja, kaksi kirjastovirkailijaa, 50 % lasten- ja nuortenkirjastovirkailija
- Liikuntas sihteeri
- Vastaava nuoriso-ohjaaja, nuoriso-ohjaaja 50 %
- Etsivä nuorisotyöntekijä
- Osallisuuskordinaattori, pajaohjaaja, pajaohjaaja 50 %

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden painopisteet ovat nuorisotyön uudelleen organisointi ja kehittäminen, Liikkuva ja Lukeva kunta -ohjelmien laajentaminen, Meijerialueen kehittäminen sekä kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen ja jalkauttaminen koskemaan kaikkia kuntalaisia

Nuorisopalveluiden osalta nuorisotilatoiminnan siirtäminen yhteiskäyttötiloihin tai koulujen tiloihin

Kirjastopalveluiden kehittäminen ja jalkautuvien palveluiden edistäminen

Sähköiseen tilavaraus- ja maksujärjestelmään siirtyminen liikuntatilojen ja -paikkojen osalta

Oulun kulttuuripääkaupunkihankkeessa (Oulu2026) mukanaolo jatkuu

Matkailuhankkeet yhteistyössä elinvoimatoimen kanssa

Hankkeet

Lakeuden kasvateista eurooppalaisia

Kansainvälistymishanke yhteistyössä Nouseva Rannikkoseutu ry:n kanssa. EU:n Solidaarisuusjoukkojen vapaaehtois-työntekijät (2 henkilöä) tulevat Tyrnävälle kevääksi 2021. Hankkeen hallinnoija on Nouseva Rannikkoseutu.

Toimintamallit kuntoon! -hanke

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt hankkeelle valtionavustusta 22 000 €. Hankkeen toiminta-aika on 1.5.2020 – 30.4.2021, mutta hankkeelle tullaan hakemaan jatkoa 31.12.2021 asti koronapandemian aiheuttaman aloituksen viivästymisen vuoksi. Hanketyöntekijä 50 % työajalla 1.9.2020 – 31.10.2021.

Kirjailijavierailuilla lukuinto lakeuden lapsille ja nuorille -hanke

Tyrnävän, Kempeleen, Limingan ja Lumijoen kuntien yhteishanke kirjailijavierailujen järjestämiseksi lapsille ja nuorille. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt Tyrnävän kunnan hallinnoimalle hankkeelle valtionavustusta 4 000 €. Hankkeen toiminta-aika on 01.01.2020 – 31.12.2021.

Nahkuri - kulttuurin ja luovien alojen keskus Tyrnävällä

Nahkurin ja nahkatehtaan asuinrakennuksen peruskorjaukseen on haettu avustusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä toukokuussa 2020. Avustusta saatu vuosille 2022 ja 2023 yhteensä 750 000 €.

POPNUVA-hanke, 5.10.2020- 31.12.2021. Pohjois-Pohjanmaan liitto hallinnoija ja Tyrnävän kunta toteuttava taho.

Haussa olevat hankkeet

Matkailuhankkeet; haettu rahoitusta Nouseva Rannikkoseutu ry:ltä Matkailusta elinvoimaa Tyrnävälle -hankkeelle, 1.8.2020 –30.10.2021. Hanke on jätetty pöydälle. Uudelleen käsittelyssä loppuvuodesta 2020. Haettu Alueiden matkailuelinkeinon elpymistä edistävää kehityshanketta elokuussa 2020 Etelä-Savon maakuntaliitolta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta haettu määrärahaa terveyden edistämiseen Kulttuurihyvinvointia ikääntyneiden kuntalaisten arkeen kotihoidon ja vapaaehtoisverkoston avulla -hankkeelle 1.8.2021 – 31.12.2022.

Erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen (Pohjois-Suomen AVI) haettu kaksivuotiselle hankkeelle ajalla 1.12.2020-30.11.2022.

Kirjasto

Kirjasto on kuntalaisten yhteinen kulttuuri- ja tietopalvelukeskus, jonka monipuoliset ja ajanmukaiset kokoelmat, tilat ja välineet tarjoavat asiakkaille luotettavan väylän tietoon ja kulttuuriin sisältöihin. Kirjastonhoitaja koordinoi Lukeva kunta -ohjelmaa, jossa innostetaan eri-ikäisiä kuntalaisia lukemaan ja kehittämään monilukutaitoaan. Tyrnävän kirjastopalveluja kehitetään sekä lasten ja nuorten kirjastovirkailija palkataan määrääjäksi. Kirjaston saavutettavuutta pyritään parantamaan tulevaisuuden omatoimikirjaston suunnittelulla ja rahoituksen selvitystyöllä.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Kirjastoa kehitetään joustavaksi ja moderniksi monipalvelukseksi	Ajantasaiset tilat, kokoelmat ja välineet sekä osaava ja innostunut henkilökunta. Henkilöstömitoituksessa pyritään AVI:n suositukseen (1htv/1000 asukasta).	Kirjastokäynnit, lainausmäärät, ryhmäkäyntien määrä, palaute ja kyselyvastaukset.	Erityisenä kohderyhmänä koulunsa aloittavat ja 7.-luokkalaiset resurssien niin mahdollistaessa
	Eri asiakasryhmien tarpeisiin pyritään vastaamaan palvelujen sisältöjä ja saavutettavuutta kehittämällä mm. Lukeva kunta -ohjelma	Syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden edistäminen OUTI-kirjastojen välinen yhteistyö Yhteistyö yli kunnan hallintorajojen 3.sektori mukaan	Digimaailman tietotaidon lisääntyminen senioreilla. Medialukutaidon edistäminen Satutunnit ja kirjavinkkaukset Tapahtumat, niiden määrä ja osallistujat	Tunne omasta osallisuudesta ja osaamisesta vahvistuu osallistujilla. Lukutaidon kehittyminen. Osaston/sidosryhmien tapahtumia (noin 50 kpl) kirjastotiloissa. Kirjastokasvatussuunnitelma. Lukeva kunta -tapahtumat ja toimenpiteet näkyviksi.
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Väestön poikkeuksellinen ikärakenne huomioidaan palveluissa ja niistä viestimisessä Yhteistyö OUTI-kirjastojen kanssa	Kuullaan ja kuunnellaan sekä keskustellaan eri sidosryhmien kanssa Jaetaan hyviä käytänteitä	Palaute Osallistujamäärät tapahtumissa ja seuraajat somessa Uusien käytäntöjen käyttöönotto	Aktiivinen osallistuminen keskusteluun eri forumeilla Uuden oppiminen niin työntekijöillä kuin asiakkaila
Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostuen	Meijerialueen kehittäminen monipuoliseen käyttöön Ylpeys elävästä, vanhasta teollisuusympäristöstä	Alueen, sen monipuolisten tilojen, mahdollisuuksien ja historian näkyväksi tekeminen Tuotteistaminen ja markkinointi	Medianäkyvyys Tunnettuus Vierailujen ja tilaisuuksien määrä Palvelujen paketointi	Kuntalaiset tunnistavat alueen mahdollisuudet Meijerialueella järjestetään erilaisia koulutuksia, tapahtumia ja perhejuhlia

Kulttuuri

Kulttuuripalveluita tuotetaan yhteistyössä kuntaorganisaation ja KuVa-palveluiden eri toimien, kulttuuritoimikunnan, 3.sektorin ja muiden aktiivisten toimijoiden kanssa yhteistyössä. Kuntalaiset saavat kokea ammattilaisproduktioita sekä päästä itse suunnittelemaan ja tekemään kulttuuria kaikille.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Monipuolinen ja helposti saavutettava, mutta sopivasti haastava kulttuuritarjonta Pohjois-Pohjanmaan kulttuuri hyvinvoinnin verkostotyöhön osallistuminen	Kulttuurikasvatussuunnitelman päivitys ja jalkautus. Ammattitaiteilijoiden näyttelyt ja vierailut. Yhteistyö mm. taiteilijaseurojen kanssa. Mahdollisuudet itseilmaisuuksiin ja taideharrastukseen yhteistyön kautta.	Kulttuurikasvatussuunnitelma peittävyys Näyttelyiden määrä, laatu ja kävijät Kansalaisopiston, musiikkiopiston ja taiteen perusopetuksen sekä 3.sektorin toimintaan osallistuvat	Kuka-suunnitelmaan sitoutuneita hlöitä jokaiselta koululta ja jokaisesta vuosiluokalta Erilaisia näyttelyitä; 10-15 kpl Osallistujamäärä kasvaa 5–10 hlöä
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Koko kunnan tapahtumia kuten Taiteiden yö. Kuntalaiset ja läpileikkaavasti kuntaorganisaatio suunnittelemaan ja toteuttamaan	Säännölliset suunnittelukokoukset ja mehengellä toteutetut tapahtumat	Onnistuneet tapahtumat, vaikuttamisen mahdollisuuden ja sitoutumisen tunne	Taiteiden yö, Perinnekäivä ja Joulunavaus yhteistyöllä
Yhteisestä ympäristöstä pidetään huolta erityispiirteitä arvostuen	Lakeus-maiseman, Meijerialueen ja Tyrnävälaisten mielenmaiseman näkyväksi ja tutuksi tekeminen	Yhteistyö elinvoimaston ja seudullisten sekä valtakunnallisten toimijoiden kanssa	Näkyvyys, tuttuus. Hankerahoituksen haku ja saanti.	Positiivinen julkisuus ja näkyvyys mediassa. Hankerahoitus 1–2 kpl. Nahkurin peruskorjaus aloitettu.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimi edistää kuntalaisten hyvinvointia ja tarjoaa monipuolisia liikuntatapahtumia ja edistää kuntalaisten liikunnan harrastamista sekä urheilutoimintaa. Liikuntasihteeri koordinoi Liikkuva kunta -ohjelmaa.

Liikuntatoimi tekee yhteistyötä järjestöjen, kansalaisopiston, seurakunnan ja kunnan eri osastojen sekä kolmannen sektorien kanssa tavoitteena luoda myös matalan kynnyksen liikuntapalveluita kuntalaisille sekä antamalla kuntalaisille liikuntaneuvontaa ja -ohjausta. Liikuntatoimi järjestää urheilukilpailuja ja erilaisia tapahtumia kaikille kuntalaisille. Liikuntatoimi vastaa myös liikuntasalien ja -hallien vuorojen jakamisesta.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Liikuntatilat aktiivisesti käytössä	Ylläpito ja tietoisuus houkuttaa harrastamaan. Sähköiset palvelut (varaus, maksu ja avaus) käyttöön.	Kunnan liikuntatilojen iltakäyttö. Taloudellinen ajankäyttö. Tyhjät vuorot käyttöön	Hyvä käyttöaste. Sähköisen järjestelmän käyttöönotto.
	Osallistuminen oman asuinalueen kehittämiseen	Uusien ja olemassa olevien liikuntapaikkojen kehittäminen	Liikuntapaikkojen käyttö ja saatu käyttäjäpalautte	Liikuntapaikat aktiivisessa käytössä. Treeniportaakirkonkylällä käytössä. Skeittipaikan ja kuntosalien kehittäminen.
	Palveluiden saata vuus eri ikäryhmille	Liikunnan ohjausta kuntalaisille Liikuntaneuvonta Vertaisohjaajien koordinointi	Liikuntaryhmät Osallistujat /kävijämäärät	Uusia asiakkauksia/ 10-20 kuntalaista. Neuvontaa säännöllisesti viikoittain Vertaisohjaajien ohjaamia ryhmiä toiminnassa 1-3 kpl
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Yhteistyö muiden kunnan osastojen, järjestöjen ja kuntalaisten kanssa sekä seudullinen yhteistyö ja vuoropuhelu Liikkuva-kunta -ohjelma	Pidetään sidosryhmien ja kuntalaisten kanssa riittävästi yhteyttä	Tapahtumat, palaverit, koulutukset ja yhteisöillat.	Verkkosivut ajantasaisiksi ja kuntalaisia palveleviksi. Liikuntatarjonta koottu yhteen ja siitä viestitään ajantasaisesti.
Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista	Talousarvion pitävyys Liikuntahankkeiden käynnistäminen Liikuntapaikkojenrakentamisen ennakointi yhdessä ympäristösaston kanssa	Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta Hankerahoitusten seuranta ja haku	Osavuosisraportit ja toteutuman seuranta kuukausittain Rahoitusanomukset ja avustukset liikuntaan	Tarkka seuranta ja budjetissa pysyminen Saadut hankerahoitukset 1-2 kpl

Nuorisotoimi

Nuorisotoimessa kohdetaan nuoria heidän vapaa-aikanaan nuorisotiloilla, tapahtumissa ja retkillä sekä koulu yhteistyön kautta. Nuorten hyvinvointia seurataan ja nuorten toimintaa valvotaan.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Nuorten vapaa-ajan tilat aktiivisesti käytössä. Jalkautuva ja digitaalinen nuorisotyö	Toimipisteiden ylläpito ja tietoisuus niistä houkuttaa harastamaan. Uudet toimintamallit	Nuorisotoiminnan kävijätilasto Tavoitetut nuoret	Uudet kävijät Vakituiset kävijät
	Osallistuminen oman asuinalueen kehittämiseen	Nuorisovaltuusto ja oppilaskunta. NuVan yleiskokous	Kokouksien määrä, osallistujat, toimintasuunnitelma, tulokset ja toimenpiteet, kyselyt	Nuorisovaltuuston aloitteet 1-2 kpl, lausuntopyynnöt 1-2 kpl. Edustus eri työryhmissä, 1-5 kpl. NuVa mukana kunnan tapahtumissa
	Huolehtia fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista	Terveelliset elämäntavat. Liikunta osana nuorten viikko-ohjelmaa Tarvittaessa ohjaus muihin palveluihin	Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin koheneminen Alakoululaisten välipalat nuorisotiloilla	Terveelliset välipalat ja tarjottavat nuorisotiloilla ja nuorisotoimen tapahtumissa. Nuorten liikunta- ja kulttuurikasvatus nuorisotoimen tapahtumissa ja toiminnassa.
	Palveluiden saata- vuus eri ikäryhmille	Liikkuva kunta - ohjelma Musiikki- /Bänditila	Liikunnan määrää lisätty nuorille Musiikki osana nuorten vapaa-aikaa	Liikunnanohjaukseen kannustaminen, piha-pelit
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Yhteistyö muiden kunnan osastojen, järjestöjen ja kunta- laisten kanssa. Seudullinen yhteistyö. Nuorisotyön kehittäminen.	Pidetään sidosryhmien ja kuntalaisten kanssa riittävästi yhteyttä ja osallistetaan nuorisotyön kehittämiseen. Koulu yhteistyö; tapahtumat ja jalkautuminen.	Yhteiset tapahtumat. Nuorten avoimuus ja luottamus. Kyselyt ja niiden tuloksien huomiointi kehitystyössä ja uusien toimintamallien suunnittelussa.	Yhdessä järjestetyt tapahtumat, 3 kpl, osaston kesken. Nuorisotyön kehittämisprosessi näkyväksi ja osallistavaksi. Tilaisuudet ja kysely 1-2 kpl.
Kuntataloudessa huolehditaan hyvinvoinnista ja yhteisistä varoista	Talousarvion pitävyyden	Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta	Osavuosisiraportit ja toteutuman seuranta kuukausittain	Tarkka seuranta ja budjetissa pysyminen

Etsivä nuorisotyö

Nuorisolain mukaan Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Tavoittaa palvelujen ulkopuolella olevat alle 29-vuotiaat nuoret Saattaminen toisen asteen koulutukseen, työpajoille, työllistämistoimenpiteisiin sekä avoimille työmarkkinoille Vapaa-ajan toiminnoissa tukeminen	Yhteydenotot nuoriin, kotikäynnit, läsnäolo tapahtumissa. Matalan kynnyksen toiminnan ylläpitäminen ja juurruttaminen osaksi toimintaa Yhteistyö kunnan ja sidosryhmien kanssa	Sovari-mittari Some-aktiivisuus Asiakasmäärät PAR-järjestelmä. Yhteydenotot Etsivään nuorisotyöhön.	Tavoitetaan palvelujen ulkopuolella olevia nuoria noin 35
Päätöksenteon vuorovaikutus on avointa ja osallistavaa	Aktiivinen yhteistyö kunnan sisällä eri toimijoiden kanssa. Aktiivinen yhteistyö 3. sektorin kanssa. Syventää yritysyhteistyötä Viestinnän kehittämisen. Nuorisotyön kehittäminen.	Osastopalaverit, verkostopalaverit, tapahtumiin sekä niiden suunnitteluun osallistuminen Nuorten saattaminen avoimiin työpaikoihin, työkokeilut ja palkkatukityöhön ohjaus. Tarkoituksen mukainen, tavoitteellinen, kaikkia osapuolia kunnioittava sekä avoin vuoropuhelu nuorisotyön eri muodoissa.	Alle 29-vuotiaiden työttömyystilastot Koulutuspaikan saaneet Some-aktiivisuus Yhteydenottojen määrä	Nuorten työttömyys laskee Uusia asiakkuuksia sosiaalisen median ja jalkautuvan työn myötä.

Tyrnävän paja ja starttipaja Verso

Tyrnävän paja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvien valmennus- ja ohjauspalvelujen avulla pyritään parantamaan nuorten (alle 29 v) arjenhallintaa ja valmiuksia hakeutua koulutukseen/työelämään. Verso-starttipajatoiminnan tavoitteena on valmennus- ja ohjauspalvelujen avulla parantaa yksilön arjenhallintaa ja valmiuksia suunnitella omaa tulevaisuuttaan.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Luodaan mahdollisuudet elinikäiselle oppimiselle	Sosiaalinen vahvistuminen	Yksilö-valmennukset ja pajan toimintaan integroidut ryhmävalmennukset. Ryhmätaidot. Luonto- ja eläinavusteinen toiminta. Luontoliikunta. Työtoiminta, jossa kuntouttava työote. Palveluohjaus. Yhteistyö seudun muiden työpajojen kanssa	Sosiaalisen vahvistamisen mittari =Sovari party- tilastoinnit Kykyviisari-kyselyt pajajakson alussa ja lopussa, joilla toiminnan vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen.	Tavoittaa vähintään vuoden 2020 Sovaritulokset.
	Yksilöiden arjenhallinnan parantuminen	Yksilövalmennukset ja pajan toimintaan integroitu ryhmävalmennus; arkitaitojen harjoittelu, ja arjen haasteiden kohtaamiseen varmuus. Työtoiminnan kautta opitaan työelämän sääntöjä ja toimintatapoja.	Sosiaalisen vahvistamisen mittari= sovari Työ- ja toimintakyvyn arviot TSV= työssäselytyksen arviointi (Nepsy) Verso: party-tilastoinnit ja jatkuva yksilöllinen toiminnan kuvaus.	Yksilöiden arjenhallinnan taso vähintään valtakunnan tasoa starttijakson päättyessä
	Koulutukseen tai työhön hakeutuminen	Koulutus- tai työhakuvalmennus. Pajan toimintojen opinnollistaminen. Työ- ja opiskelukokeilujen toteuttaminen. Oppilaitosyhteistyön kehittäminen. Paikkojärjestelmän käyttö.	Party sijoittumistilastot pajajakson päättyessä Sovari-tilastot Pajalaisten seuranta vuoden ajan pajajakson jälkeen. Kykyviisari-kyselyt Verso: Paikkojärjestelmän avulla pajan oppimisympäristöjä kartoitettu ja tunnistettu. Pajatoiminnan hyväksiluenta myöhemmissä opinnoissa.	Kaikki koulutus- tai työelämäkuntoiset nuoret sijoittuvat koulutukseen tai työelämään

YMPÄRISTÖOSASTO

Yleiskuvaus

Ympäristöosasto vastaa kiinteistöjen rakennuttamisesta ja ylläpidosta, katujen, liikunta-alueiden, puistojen- ja yleisten alueiden rakennuttamisesta ja kunnossapidosta, rakentamisen ohjauksesta, rakennusvalvonnasta sekä ruoka- ja siivouspalveluista.

Tavoite 2021

Seudun ja lähikuntien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Tie- ja katuverkko toimivat ja ovat turvallisia, viheralueet ja puistot ovat viihtyisiä.

Kunnan kiinteistökannan tehokas hallinta ja käyttö. Ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat kunnan palvelutuotantoon liittyviä ateria- ja puhtaanapitopalveluita laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Toimintasuunnitelma 2021

Ympäristöosasto pyrkii vastaamaan kiristyneen kuntatalouden haasteisiin. Tulemme tarkastelemaan kullakin tulosalueella tehtävien eri toteuttamisvaihtoehtoja sekä mahdollisia säästöjä

Rakennusvalvonnassa on tarkoitus käynnistää paperisen rakennusvalvonnan asiakirjojen digitointi sähköiseen muotoon v. 2021 aikana. Tavoitteena on saada kaikki asiakirjat turvalliseen pysyvään säilytykseen sähköisenä. Tonttimyyn- tiä pyrimme tehostamaan osallistamalla keväällä 2021 Oulun Rakentaja -tapahtumaan ja järjestämällä tonttipäiviä.

Liikenneväylissä ja yleisillä alueilla valmistaudutaan uutena asiana yksityisteiden kunnossapito - sekä perusparannus- avustusten käsittelyyn. Vanhat yksityisteiden hoitosopimukset kunnan kanssa päättyvät 31.12.2020. Vuoden 2021 ai- kana tiekuntia pyritään neuvomaan ja ohjaamaan tiekuntien hallintoon liittyvissä asioissa.

Kiinteistöt tulosalueella keskitytään kiinteistökohtaisiin huolto-ohjelmiin sekä kunnossapito- ja pitkäntähtäimen suun- nitelmien laatimiseen. Kulttuuri- ja vapaa-aikapuolen kanssa valmistellaan yhdessä tilojen sähköistä varaus- ja hallin- nointipalvelua. Sähköisellä varaus- ja hallinnointipalveluilla tehostetaan ja parannetaan iltakäytön sekä lyhytaikaisen tilakäytön hallinnointia.

Ruokapalvelujen tehtävänä on kodin ja koulun ohella antaa lapsille ja nuorille mahdollisuus kokeilla, maistaa ja tutus- tua erilaisiin ruokiin ja raaka-aineisiin. Sekä tarjota ravitsemuksellisesti oikein valmistettua ruokaa ikäryhmittäin. Ruoka- listasuunnittelussa huomioidaan juhlapäivät ja erilaiset teemat ja kampanjat. Lähiruokatuotteita tarjotaan päivit- täin.

Siivouspalveluissa jatketaan työohjeiden ja mitoituksen päivittämistä. työohjeet. Päivityksen myötä pystytään parem- min reagoimaan muuttuviin tilanteisiin. Työnkiertoa jatketaan. Tarvittaessa henkilöstölle järjestetään mahdollisuus räätelöityihin työtehtäviin.

Koko osaston toimintaa arvioidaan osaston säännöllisissä, kuukausittaisissa osastopalavereissa.

Yhteenveto osaston talousarviosta 2021

Ympäristöosasto	Menot €	Tulot €	Nettomenot €
Yhteensä	5 095 296	4 656 082	-439 214
Hallinto	-158 289	0	-158 289
Rakennusvalvonta	-94 427	60 000	-34 427
Liikenneväylät ja yleiset alueet	-827 605	540 000	-287 605
Kiinteistöt	-2 219 920	2 205 784	-14 136
Ruoka- ja siivouspalvelut	-1 795 055	1 850 298	55 243

	Budjetti 2019	TP 2019	Budjetti 2020	Budjetti 2021	Muutos %
Hallinto	143 624	143 900	150 418	158 289	5,2
Rakennusvalvonta	94 188	88 615	89 034	94 427	6,1
Liikenneväylät ja yleiset alueet	731 662	637 942	706 815	827 605	17,1
Kiinteistöt	2 464 244	2 039 496	2 341 437	2 219 920	5,2
Ruoka- ja siivous palvelut	1 602 491	1 568 231	1 728 776	1 795 055	3,8
Ympäristöosasto yht.	5 036 209	4 478 184	5 016 480	5 095 296	1,6

Henkilöstö

- Ympäristöjohtaja
- Osaston yhteinen palvelusihteeri
- Koko ympäristöosaston henkilöstömäärä 41

Investoinnit

Investointiohjelmasta on laadittu erillinen liite

Rakennusvalvonta

Palvelun yleistavoite

Rakentamisen ohjaus- ja neuvonta

Rakentamiseen liittyvien lupien käsittely

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Rakennusvalvonta valvoo kaavojen noudattamista, huolehtii rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä osaltaan valvoo rakennusten ja rakennetun ympäristön kunnossapitoa ja hoitoa siten kuin siitä säädetään.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso12/2021
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä Rakennus- ym. lupien sekä asiakaspalautteen nopea käsittely määritellyissä tavoiteajoissa	Ajankohtaisiin koulutuksiin osallistuminen Rakennuslupien käsittelyaika 1 kk. Poikkeamis- ja suunnittelu-tarvehakemusten valmistelu 3 kk	Koulutuksissa käyminen Käsittelyaikojen seuranta	Koulutuspäiviä 1-3 krt/v. Rakennuslupien käsittelyaika 1 kk. Poikkeamis- ja suunnittelu-tarveratkaisuhakemusten valmistelu 3 kk
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Kaikki rakentamiseen liittyvät luvat haetaan sähköisesti. Mittaustoimen yhteistyön jatkaminen naapurikuntien kanssa	Tiedotetaan ja ohjataan Rakentamiseen liittyvien lupien hakijoita käyttämään Lupapistepalvelua. Jatketaan mittaustoimen yhteistyötä	Lupapiste-palvelun käyttäjät. Mittaustoimen suoritteet	Kaikki rakennuslupa-, poikkeamis- ja suunnittelu-tarvehakemukset tehdään sähköisesti Lupapiste -palvelun kautta
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain Tehostetaan tontti-markkinointia	Osavuosisiraportit Tonttien vuokra-/myyntisopimukset	Talousarviossa pysyminen

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Sähköisen arkistoinnin aloitus. Rakennusjärjestyksen päivitystarpeen selvitys.

Henkilöstö

- Rakennustarkastaja
- Osaston yhteinen palvelusihteeri

Tonttien hinnat vuonna 2021

Omakotitalot (AO)

Murto 12,00 euroa/m² (täydennystontit)

Kirkonkylä 12,00 euroa /m²

Temmes alennettu tonttihinna 1,00 euroa/tontti vuodelle 2021 (normaali tonttihinna 4,00 euroa/ m²)

Rantajaakola 17,00 euroa/m²

Hirvelä 12,00 euroa /m²

Palkki, asuintontit, Isosuontien pohjoispuoli, 12,00 euroa /m².

Palkki, hevostontit, Isosuontien eteläpuoli, 6,0 euroa /m² (rakennusalue) + 2,5 euroa/m² (laidunalue)

Asuinpienialot (AP ja AP-1) ja kerros- ja rivitalot (AR) sekä liike- ja toimistorakennukset (KL) 15,00 euroa/m²

Yhdistelmä omakotitalo-/ teollisuustontti (AOT) 6,00 euroa/m². (Kvalt 5.6.2017 § 57)

Teollisuustontit 2,00 euroa/ m². (Kvalt 5.6.2017 § 57)

Palvelurakennusten korttelit (P, PL) ja ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueet (TVY, TY, TK, TP): 4,00 euroa/m². Hinnoittelu koskee myös Haurukylän asemakaava-alueita ja laajennusalueita (Kvalt 11.9.2017 § 70).

Yleisten rakennusten korttelialue (Y) 6,00 euroa /m²

Hevosurheilua palvelevien rakennusten korttelialue (RHU) 3 euroa/m², vuosivuokra viisi (5) prosenttia tontin kauppahinnasta. (Teknltk 16.6.2015 § 55).

Peltoalue (MA-1) 1,80 euroa/m². (Teknltk 16.6.2015 § 55).

Lohkomiskustannuksista vastaa ostaja / vuokraaja. Lohkomiskustannukset ovat 1.200 euroa / tontti. Varausmaksu 500 euroa/tontti (varausmaksu hyvitetään kauppahinnassa kaupan tai vuokrasopimuksen toteuduttua).

Kaikki tontit ovat mahdollista ostaa tai vuokrata. (Kvalt 5.6.2017 § 57).

Vuosivuokra on kahdeksan (8) prosenttia normaalista tontti-/kauppahinnasta. Jos tontti lunastetaan viiden vuoden kuluessa vuokrasopimuksen allekirjoittamisesta, hyvitetään lunastushinnassa siihen mennessä maksetut vuokrat.

Rakentamisveloitteen laiminlyönnistä johtuva maksu määräytyy normaalin tontti-/kauppahinnan perusteella.

Liikenneväylät ja yleiset alueet

Palvelun yleistavoite

Tulosalueen tavoitteena on kaavateiden, liikunta-alueiden ja yleisten alueiden rakentaminen ja kunnossapito siten, että saavutetaan laadukas ympäristö ja asuinalueet

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Kaava-alueiden katujen kesä- ja talvikunnossapito, katuvalaistuksen kunnossapito

Yksityisteiden tienhoidon avustus

Puistojen ja leikkipaikkojen hoito

Vesialueiden kunnossapito

Jää-, latu- ja liikunta-alueiden kunnossapito

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä.		Ajantasalla olevat työturvallisuustodistukset	1 koulutuspäivä/hlö/v
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Laadukas ympäristö ja viihtyisät asuinalueet	Asemakaava-alueiden katuverkon rakentaminen ja ylläpito	Korjatut kadut	Korjataan 1 kpl asemakaava-alueen katuja
	Hoidetut viheralueet	Murron uuden asuinalueen asemakaavateiden rakentaminen vaihe I		Kadut rakennettu, vaihe I
	Rakennetaan vuosittain uusi leikkipaikka tai kunnostetaan nykyinen leikkipaikka	Puistojen niitot/ruohonleikkaus, istutusten hoito	Rakennettu/ kunnostettu leikkipaikka	Leikkipaikan kunnostaminen
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista.	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain. Toimintojen arviointi, omana työnä vai ostopalveluna	Osavuosisraportit	Talousarviossa pysyminen
Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva	Päivitetyn metsänhoito suunnitelman toteuttaminen	Kunnan metsiä ja taajamametsiä hoidetaan päivitetyn metsänhoitosuunnitelman mukaisesti.	Saadut myyntituotot	

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Katuvalojen yöaikainen sammutus klo 24.00-05.00

Yksityisteiden hoito siirtyy tiekunnille 2021 alussa, jonka jälkeen kunnan mahdollinen avustus tiekunnille kunnossapitoon ja peruskorjaukseen

Puutarhurin toimi vakinaistetaan siten, että henkilö ottaa vastuullensa ympäristörakennusmestarin alaisuudessa viheralueiden, leikkipaikkojen ja liikuntapaikka-alueiden hoito- ja esimiestehtäviä

Metsäsuunnitelmien mukaisten hakkuiden määrä vähenee tulevina vuosina

Henkilöstö

- Ympäristörakennusmestari
- Työnjohtaja ½
- Puutarhuri
- Metsuri
- Liikuntapaikkahoitajat 2

Kiinteistöt

Palvelun yleistavoite

Taata käyttäjille terveelliset ja turvalliset tilat panostamalla suunnitelmalliseen kiinteistöjen kunnossapitoon sekä kehittämiseen.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Tulosalueen vastuualueina ovat pienten investointikohteiden suunnittelu- ja rakennuttamistehtävät, kunnan omistamien kiinteistöjen peruskorjaussuunnittelu ja rakennuttaminen sekä kunnan omistuksessa olevien rakennusten kiinteistöhoito, kunnossapito ja vuokraus.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso12/2021
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä.	Henkilöstön koulutus-suunnitelman laatiminen	Ajantasalla olevat työturvallisuustodistukset Koulutusten määrä	Voimassa koko kiinteistöhenkilöstöllä 3 koulutuspäivä /hlö/v
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Yhteistyö muiden osastojen kesken. Kiinteistöjen sähköisen huoltokirjan käytön tehostaminen	Kiinteistökierrokset. Sähköiset palvelupyynnöt kohteittain. Vikailmoitukset/palvelupyynnöt kunnan nettisivuille/helposti saataville.	Kiinteistö-kierrosten kattavuus. Sähköisten palvelupyyntöjen määrä.	Kiinteistö-kierros tehty kaikissa kohteissa. Huoltokirja käytössä kaikissa kohteissa. Palvelupyynnöt lähes 100 % sähköisesti.
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista Kiinteistöjen kokonaisvaltainen käyttösuunnitelma Energian kulutuksen hillitseminen	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain. Jatketaan kiinteistökohtaisten huolto-ohjelmien, sekä kunnossapito- ja pitkäntähtäimen suunnitelmien laatimista. Toimialakohtaiset toimitilojen tarveselvitykset Kiinteistöjen toiminnan mukainen energiankulutuksen hallinta. Jatketaan v. 2020 aloitettua 50-50 energiansäästökampanjaa kouluista	Osavuosi-raportit. Kiinteistöjen kehittämissuunnitelma. Toimintakohtaisen energiankulutuksen vertailu aikaisempien vuosien kulutuksiin. HINKU, Väre	Talousarviossa pysyminen. Kehittämissuunnitelman mukaiset toimenpiteet etenevät. Toimialakohtaiset (sote, siv, hall) tarveselvitykset laadittu Veden ja energiankulutuksen pienentäminen

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Kiinteistöt tulosalueella pääpaino kohdistetaan kiinteistöjen kokonaisvaltaiseen hallintaan. Suuren huomion vie kiinteistöjen sisäilma-asiat. Kiinteistöpuolella on olemassa sähköinen huoltokirja, johon palvelupyynnötoikeudet on annettu tietyille henkilöille kiinteistössä. Linkki sähköisten palvelupyyntöjen/vikailmoitusten antamiseksi lisätään kunnan nettisivuille helposti saataville. Kiinteistöille jatketaan v. 2020 aloitettua vaiheittaista kiinteistökohtaisten huolto-ohjelmien sekä kunnossapito- ja pitkäntähtäimen suunnitelmien laatimista.

Jatketaan v. 2020 aloitettua energiansäästökampanjaa 50/50 kouluissa ja päiväkodeissa. Kampanjassa energiassa säästetystä summasta puolet ohjautuu kunnalle ja puolet kouluille/päiväkodille.

Sisäisten vuokrien määrittelyä ja laskentamallia tarkastellaan vuoden 2021 aikana.

Henkilöstö

- Kiinteistöpäällikkö 1
- Työnjohtaja 0,5
- kiinteistönhoitajat 2 + 0,5
- Seka- ja aputyömiehet 3
- Kirvesmies 1

Ruoka- ja siivouspalvelut

Palvelun yleistavoite

Tuottaa laadukkaita ja kustannustehokkaita ruoka- ja siivouspalveluita vauvasta vaariin.

Kuvaus palveluista ja tarkoituksesta

Ruoka- ja siivouspalvelujen tavoitteena on tuottaa laadukkaita tukipalveluja kouluille, päiväkodeille ja hoitolaitokselle. Kotona asuville ikäihmisille tuotetaan palveluja ateriapalvelun muodossa. Ruokalistat laaditaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan suosituksen mukaisesti. Ruokapalvelujen tavoitteena on lähiruuan ja kasvisruoan suosiminen ja vakiinnuttaminen ruokalistoilta. Siivoussopimukset laaditaan asiakkaan tarpeiden mukaisesti kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Tavoitetaso 12/2021
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä.	Koulutukset	1-2 krt/ vuosi. Ruuanvalmistuksen tehostuminen ja siivoustyön tehostuminen	Henkilöstö osaa kehittää omaa työtään Osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö Sairauspoissaolojen vähentäminen
Työntekijän tukeminen työssä ja vapaa-ajalla	Työssä jaksaminen parantuu Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadinta	Liikuntasetelit, virkistyspäivä Avoin ja vuorovaikutuksellinen työyhteisö, Säännölliset palaverit Työohjeet ja mitoitus ajantasaiset	Työntekijän työssä jaksaminen paranee, kuormitus vähenee 1 / 6 vko henkilöstöpalaverit, toimipistekohtaiset 5min päiväkatsaukset	

Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Palvelun laadun kehittäminen Kustannustehokkuus	Asiakastyytyväisyyskyselyt Siivouspalvelut: Päiväkodit ja kunnantalo Ruokapalvelu: Päiväkodit Ruokailutilojen ja viihtyvyyden kehittäminen. Kilpailutuksiin vaikuttaminen omien tarpeiden mukaan. Jamix-tuotannonohjauksen järjestelmän hyödyntäminen	Asiakaspalautteet Ruokala-toimikunta / Ruokaagentti (Kuulampi) Hankintatyö-ryhmiin osallistuminen ja vaikuttaminen Tuotannon-ohjauksen järjestelmien tehokas käyttäminen	Tyytyväiset asiakkaat Asiakastyytyväisyyskyselyn arvostusasteikolla 1-5 Arvosana 4 Kaikille oppilaille 30 minuutin ruokahetki Koko henkilöstön yhteiset palaverit 2 krt / vuosi ja toimialueittain 4 krt / vuosi ja tarvittaessa 2-4 työryhmään osallistuminen Toimintaympäristömme soveltuvat tuotteet
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain Henkilökunta etsii aktiivisesti omassa työssään kehittämisen kohteita, arvioi omaa työtään kriittisesti	Osavuosi- ja kuukausiraportit	Talousarviossa pysyminen Uuden oppiminen, työn mielekkäisyys
Terveellinen ja turvallinen lähiruoka	Lähiruokaa tarjotaan vähintään yhdellä aterialla. Kasvisruoka-päivä kerran viikossa kouluissa ja päiväkodeissa	Lähiruoka-päivät Lähiruoka-tuottajien tunnettavuuden lisääminen	Lähiruokapäivä 2 krt / 6vkoa Lähiruoka-tuotteita esille kouluissa	Lähiruokapäivä 2krt / 6 viikon ruokalista sekä päivittäin lähiruoka-tuotteita Lähiruoka-tuotteiden suosiminen

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet 2021

Tukipalveluja tuotetaan kustannustehokkaasti ja laadukkaasti ottaen huomioon asiakaskäyttäytymisen muuttuminen ja henkilöstön osaaminen. Ruokapalveluissa on käytössä kuuden viikon kiertävä ruokalista. Kouluissa ja päiväkodeissa tarjotaan kasvisruokavaihtoehto pääruokana kerran viikossa. Lähiruokatuotteita tarjotaan vähintään yhdellä aterialla päivässä. Ruokapalvelujen tehtävänä on kodin ja koulun ohella antaa lapsille ja nuorille mahdollisuus kokeilla, maistaa ja tutustua erilaisiin ruokiin ja raaka-aineisiin. Ruokalistasuunnittelussa huomioidaan juhlapäivät ja erilaiset teemat ja kampanjat.

Kotolan keittiön toimintaa tarkastellaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysosaston kanssa. Kotolan keittiö toimii vuoden jokaisena päivänä.

Siivouspalveluissa kiinnitetään huomiota henkilöstön työssäjaksamiseen. Työntekijöille järjestetään ergonomiakoulutusta. Työtä räätälöidään mahdollisuuksien mukaan. Työnkiertoa jatketaan. Henkilöstöä kannustetaan ja motivoidaan löytämään mielekästä tekemistä vapaa-ajalla, joka auttaa omalta osaltaan jaksamaan työssä. Tavoitteena on osallistaa

henkilökuntaa kehittämään omaa työtään ja löytämään ratkaisuja. Joka omalta osaltaan vaikuttaa työnmielekkyyteen. Henkilöstöpalaveri käytäntöä uudistetaan, niitä pyritään pitämään kerran kuudessa viikossa.

Henkilöstö

Henkilöstörakenne on ruoka- ja siivouspalveluissa hyvä. Sairauspoissaolojen lisääntyessä tai muun syyn kohdalla arvioidaan yhdessä työntekijän / työyhteisön kanssa työnkuvan muuttamista. Tarvittaessa otetaan mukaan Työterveyshuollon ammattilaiset. Työyhteisössä kohdellaan kaikkia tasa-arvoisesti. Henkilöstölle pidetään kerran vuodessa kehityskeskustelut. Henkilöstöä kannustetaan uuden oppiseen ja kouluttautumaan joko työnohessa tai muutoin.

- Ruokapalvelupäällikkö
- Ruokapalveluesimies 2
- Siivoustyönesimies vapaalla 28.2.2021 asti
- Siivoustyönohjaaja 28.2.2021 asti
- Ruokapalvelutyöntekijät 2
- Kokkeja 10 (tarve 11) Laitoshuoltajat 15
- Osa-aikaiset 5-10 / vuodessa

TALOUSARVIO 2021

Erityisperustelut

Tyrnävän kunnan menot

Vuoden 2021 talousarvion toimintamenot ovat 43 416 783 (sisäisine erineen 46 925 298) euroa ja toimintatulot 4 766 496 (sisäisine erineen 8 275 011) euroa. Toimintakatteeksi jää 38 650 287 euroa.

Toimintakatteessa on kasvua 2,6 prosenttia (edellisenä vuonna 4,1 prosenttia).

Vuonna 2021 on edelleen erityisenä tavoitteena (kaikilla osastoilla) talousarvion pitävyyden varmistaminen. Hallintokunnittain tehdyt ja yhteen vedetyt talousarvioehdotukset sisältävät realistisia säästötoimenpiteitä ja toiminnan uudelleen järjestelyitä, mitkä on välttämätöntä ottaa heti käyttöön täysimääräisinä.

Verotulot

Talousarvio perustuu 22,0 tuloveroprosenttiin. Vuonna 2018 veroprosenttia nostettiin 20,5 prosentista 21,0 prosenttiin ja vuonna 2019 22,0 prosenttiin. Vuodelle 2021 veroprosentteihin ei tule muutoksia. Tuloveroprosentin nostolla efektiivinen veroaste on 14,77, mikä on lähes sama kuin tämän vuosikymmenen keskiarvo 14,5 prosenttia.

Kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat:	vuonna 2021
1. Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,12
2. Vakituinen asuinrakennusten veroprosentti	0,54
3. Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,12

Verotulot 2021, yhteensä (1000€)	20 250
Tulovero	18 850
Yhteisövero	500
Kiinteistövero	900

Verotulojen arviointiin vaikuttavat mm. seuraavat veroperustemuutokset

- Koronapandemian aiheuttamia talouden sulkutoimia on lievennetty suurelta osin kesän ja syksyn 2020 aikana, mutta koronavirusepidemian aiheuttama epävarmuus verotuloihin on kuitenkin yhä ilmeinen. Vaikutukset näkyvät viiveellä kunnallisveron ja yhteisöveron heikompana tuottona. Osa tästä heikennyksestä tulisi työllisyyden, ja sitä kautta palkkasumman, aiemmin oletettua heikomman kehityksen ja yritysten oletettua heikomman kannattavuuden myötä.
- Veroperustemuutokset alentavat kunnallisveron tuottoa valtakunnallisesti arviolta 179 miljoonalla eurolla vuonna 2021. Tästä 172 milj. euroa johtuu hallitusohjelman mukaisista ansiotasoindeksin tarkistuksista, joka olen huomioitu ennusteessa.
- Kunnallisveron jako-osuus verovuodelle 2020 nousee näin ollen 61,79 %:sta 62,27 %:iin. Tämä näkyy vuoden 2021 verokertymässä.
- Kilpailukykysojimuksessa sovitut päätökset eivät vaikuta vuoden 2021 verokertymään, koska kilpailukykysojimus lakkasi vuonna 2020. Kilpailukykysojimuksessa sovittiin erinäisistä palkansaajien maksuihin liittyvistä muutoksista vuosina 2017-2020.
- Kiinteistöverojen verotusarvojen laskentamenetelmä päivitetään. Luodaan koko maan kattava uusi hintavyöhykekartta maapohjien verotusarvojen määrittämistä varten kiinteistöverotuksessa. Uusi järjestelmä tulee suunnitelmien mukaan kokonaisuutena käyttöön vuoden 2020 kiinteistöverotuksessa.

Valtionosuudet

Valtionosuusrahoitus on aiemmin muodostunut kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta. Molempiin osiin sisältyy asukaskohtainen kunnan omarahoitusosuus. Vuonna 2020 kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta on erotettu omaksi momentikseen veromenetysten kompensatioiden momentti.

Kuntien tulopohja tasataan Suomen järjestelmässä vain osittain. Täysin toteutetussa tulopohjan tasauksessa huomioon otettaisiin kaikki kunnan veropohjat ja tasaus tehtäisiin kaikkien kuntien osalta kokonaan (tai ainakin hyvin lähelle) koko maan keskimääräistä asukaskohtaista tuloa.

Valtiovarainministeriön hallinnoiman kuntien peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti on 25,63 vuonna 2021 ja kunnan omarahoitusosuus on 3743 euroa/asukas. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen omarahoitusosuus on 262 euroa/asukas.

Valtionosuuden laskennallinen peruste muuttuu vuosittain ns. automaattimuutosten perusteella. Näitä ovat määrätymistekijöiden, esimerkiksi asukasmäärien, oppilasmäärien ja muiden laskennan perusteena olevien määrien muutokset ja kustannustenjaon muutoksesta johtuvat hintojen muutokset.

Vuoden 2020 valtionosuudet

Peruspalvelujen valtionosuuden osana otetaan huomioon verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus

Verotulotasaus

Valtionosuuksia tasataan laskennallisten verotulojen perusteella kahden vuoden viiveellä. Vuoden 2021 verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus määräytyy verovuoden 2019 maksuun pantujen verotulojen mukaan. Kunnan laskennallinen tulovero saadaan, kun verovuodelta maksettava kunnallisvero kerrotaan keskimääräisen tuloveroprosentin ja oman tuloveroprosentin suhteella.

Yhteisövero-osuutena on suoraan arvio maksettavasta kunnan yhteisövero-osuudesta.

Arvio Tyrnävän kunnalle tulevan verotulotasauksen määrästä vuonna 2021 on 7 249 092 euroa.

Valtionosuudet vuosittain

Euroa	Talousarvio 2021	Talousarvio 2020	Tilinpäätös 2019
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)			19 764 632
siitä verotuloihin perustuva valtionosuus			6 757 092
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet			-964 591
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	-	-	
Yhteensä	21 150 000	19 850 000	18 800 041

Henkilöstö ja palkkaus

Palkkamenojen määräraha on yhteensä 15 706 202, sosiaalikuluneen henkilöstökulut ovat 19 526 082 euroa. Henkilöstökulujen määrärahassa on lisäystä (1 359 133 euroa) 7,5 prosenttia.

Yleisenä ohjeena on, että vuosilomasuunnittelussa tulee käyttää koko kesälomakautta siten, että vuosiloman sijaisia ei pääsääntöisesti jouduta palkkaamaan. Työllistämismäärärahat on keskitetty sosiaalipalvelujen tulosalueelle.

Lainanottovaltuutus ja hankintavaltuudet

Talousarviolainojen ja kassalainojen lainanottovaltuutus

Valtuusto on hallintosäännössä siirtänyt talousarviolainojen ottovaltuuden kunnanhallitukselle (edelleen delegointipäätös kunnanjohtajalle; kohta 2). Rahoitustarve on esitetty rahoituslaskelman viimeisellä rivillä (lainanotto). Selvennyksenä todetaan, että mikäli talousarviovuoden aikana tehdään lainojen uudelleenjärjestelyitä, esimerkiksi suojaus-tarkoituksessa, ei kyseisten lainojen nostoja tai poismaksuja oteta huomioon laskettaessa käytettyä lainan ottovaltuutta.

Valtuutus

Kunnanjohtaja voi tarvittaessa ottaa maksuvalmiuden ylläpitoon tilapäislainoja enintään 1 500 000 euroa.

Valtuusto on 17.9.2018 päätöksellään §61/2018 ottanut kunnan käyttöön kuntatodistusohjelman ja valtuuttanut hallinto- ja talousjohtajan päätöksen ehtojen mukaisesti ja rajauksin liikkeelle laskemaan tarvittavan määrän kuntatodistuksia. Valtuusto on sittemmin 11.5.2020 §21 laajentanut valtuutuksen koskemaan myös kunnanjohtajaa sekä pääkirjanpitäjää ja tarkistanut kuntatodistusten enimmäismäärää.

Käyttötalouden hankintavaltuudet:

Kunnanjohtaja ja osastopäälliköt päättävät hankinnoista enintään 50 000 euroon saakka ja tulosityksikön/kustannuspaikkojen esimiehet enintään 15 000 euroon saakka.

Sisäiset erät

Sisäiset vuokrat yhteensä 2 274 898 euroa on otettu talousarvioon eri hallintokuntien sisäiseksi menoksi (tulona kiinteistöjen tulosalueella) ja ruokapalvelujen myynti 1 008 333 euroa (ruokapalvelujen myyntituotot tulona ruokahuollon tulosalueella) sekä toimistopalvelujen (sentraalin palvelut) myynti osastoille 161 085 euroa (tulona hallinto- ja kehittämisosastolla toimistopalvelujen tulosityksikössä). Sisäisinä erinä on talousarviossa myös postituskustannukset 16 935 euroa, toimistotarvikkeet 10 000 euroa ja kopiointikustannukset 22 990 euroa (tulona toimistopalvelujen tulosityksikössä).

Sisäiset vuokrat muodostuvat kunnan kiinteistötoimen muilta toimintayksiköiltä laskuttamista kustannuksista ja ruokahuollon ateriapalvelut muilta toimintayksiköiltä laskuttamista kustannuksista.

Sisäiset erät eliminoidaan kunnan tilinpäätöksen tuloslaskelmaa muodostettaessa. Talousarvion käyttötalouden osan toteutumisvertailu tehdään kuitenkin siten, että sisäiset erät ovat mukana kuten talousarviossakin.

Kustannuslaskennalliset erät ja poistot

Kustannuslaskennallisina erinä käsitellään

Keskitetysti hoidettujen tehtävien kustannukset 1 481 358 euroa.

Kustannuslaskennallisia eriä ei siirretä talousarvion tuloslaskelmaosaan, vaan ne ovat perusteluja ja informaatiota. Laskennallisia eriä tarvitaan kustannuslaskennassa mm. taloudellisuutta mittaavia lukuja laskettaessa.

Poistot

Poistot ovat vuoden 2021 talousarviossa yhteensä 2 255 012 euroa.

Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osana

Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sitovuustaso valtuustoon nähden on tulosaluetaso (euromääräisenä esitetty sivulla 68).

Käyttötalousoosassa valtuusto asettaa toiminnalle tavoitteet ja määrärahat. Määräraha on valtuuston talousarviossa tulosalueelle myöntämä euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen. Vuoden 2021 talousarviossa (vuodesta 2007 lähtien) määrärahat ja tuloarviot sitovat tulosaluetasolla nettomääräisinä.

Investointiosa

Investoinnit ovat valtuustoon nähden sitovia toimielimittäin (nettomenot).
Kunnanhallitus tekee aloituspäätökset kaikissa yli 1 000 000 euron hankkeissa.

Valtuuston hyväksymän investointikohteiden suunnitteluohjeen mukaan tarveselvitys käynnistää tilahankkeen. Tarveselvityksen tekee ao. hallintokunta ja hyväksyy kunnanhallitus.

Investointiosan irtaimiston hankintamääräraha on tarkoitettu sellaisen irtaimen hankintaan, jonka käyttöikä on yli kolme vuotta ja hankintahinta pääsääntöisesti yli 10 000 euroa.

Rahoitusosa

Rahoituksen rahavirtaan budjetoidaan antolainojen ja lainakannan muutokset, jotka ovat nettomääräisinä valtuustoon nähden sitovia eriä.

Poikkeusolojen suunnitelmat

Poikkeusolojen suunnitelmat ja pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain helmikuun loppuun mennessä.

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma ilman sisäisiä eriä						
1000 euroa	Tilinpäätös 2018	Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020	Talousarvio 2021	Taloussuunni- telma 2022	Taloussuunni- telma 2023
Toimintatuotot	4 171	4 055	3 585	4 766	4 838	4 911
Toimintakulut	40 998	40 376	41 269	43 417	44 073	44 734
Toimintakate	36 827	36 321	37 684	38 650	39 235	39 824
Verotulot +	18 296	19 721	20 250	20 250	20 075	20 900
Valtionosuudet +	18 549	18 800	19 850	21 150	21 552	21 897
Rahoitustuotot +	19	26	20	20	20	20
Korkokulut -	303	278	290	290	310	310
Muut rahoituskulut -	22	22	20	20	20	20
Vuosikate	-288	1926	2 126	2 460	2 102	2 683
Suunnitelmapoistot -	2 025	2 009	2 118	2 255	2 289	2 323
Tilikauden tulos	-2 313	185	8	205	-187	360
Poistoeron lisäys	-	-	-	-	-	-
Tilikauden yli/alijäämä	-2 313	185	8	205	-187	360

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma				
	2020	2021	2022	2023
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	2 125 814	2 459 713	2 101 810	2 683 048
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät				
Investointien rahavirta				
Investointimenot	2 224 000	2 875 000	3 020 000	4 150 000
Rahoitusosa investointimenoihin	-	-	-	-
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden. luovutustulot	60 000	50 000	50 000	50 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-38 186	-365 287	-868 190	-1 416 952
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset	30 000	15 000	15 000	15 000
Lainakannan muutokset				
Lainojen lyhennykset	2 813 861	3 109 184	3 123 535	3 157 062
Rahoitustarve, lainanotto	2 882 047	3 489 171	4 006 725	4 589 014

Kunnanvaltuusto myöntää kunnanhallitukselle valtuuden 4 000 000 euron lainanotolle talousarviovuonna 2021 rahoitustarpeen kattamiseksi.

TALOUSARVION 2021 YHDISTELMÄ

Toimintamenot- ja tulot

Sisäiset erät sisältyvät lukuihin

Tulosaluetaso				
Käyttötalous	Tulosaluetaso on valtuuston sitovuustaso	Menot €	Tulot €	Netto €
100	Yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen	1 976 508	167 700	1 808 808
110	Tuki- ja sähköiset palvelut	1 463 275	301 010	1 162 265
Yhteensä	Hallinto- ja kehittämisosasto	3 439 783	468 710	2 971 073
200	Sos. - ja terveysosaston hallinto	165 696	0	165 696
210	Sosiaalipalvelut	2 112 295	147 002	1 965 293
220	Vammaispalvelut	3 485 082	1 068 444	2 416 638
230	lääkäiden palvelut	3 548 993	392 500	3 156 493
240	Terveyspalvelut	12 313 370	493 490	11 819 880
Yhteensä	Sosiaali- ja terveysosasto	21 625 436	2 101 436	19 524 000
300	Sivistysosaston hallinto	211 992	22 000	189 992
310	Opetuspalvelut	10 755 223	513 725	10 241 498
320	Varhaiskasvatuspalvelut	4 908 244	322 044	4 586 200
350	Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	889 324	191 014	698 310
Yhteensä	Sivistys- ja hyvinvointiosasto	16 764 783	1 048 783	15 716 000
400	Ympäristösosaston hallinto	158 289	0	158 289
410	Rakennusvalvonta	94 427	60 000	34 427
420	Yhdyskuntasuunnittelu	0	0	0
430	Liikenneväylät ja yleiset alueet	827 605	540 000	287 605
440	Kiinteistöt	2 219 920	2 205 784	14 136
450	Ruoka- ja siivouspalvelut	1 795 055	1 850 298	55 243
Yhteensä	Ympäristösosasto	5 095 296	4 656 082	439 214
	Yhteensä	46 925 298	8 275 011	38 650 287

TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN YHTEENVETO

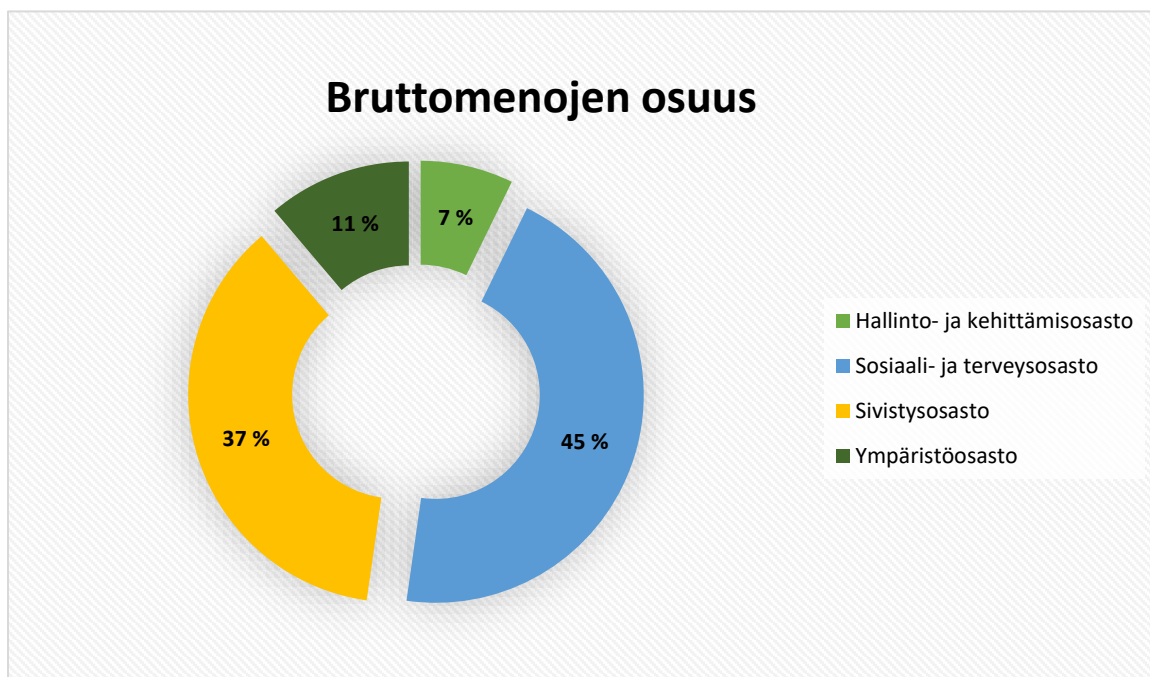
	Sitovuus	Määrärahat	Tuloarviot
Käyttötalousosa			
Hallinto- ja kehittämisosasto	Tulosalueittain netto	2 971 073	
Sosiaali- ja terveysosasto	Tulosalueittain netto	19 524 000	
Sivistys- ja hyvinvointiosasto	Tulosalueittain netto	15 716 000	
Ympäristösosasto	Tulosalueittain netto	439 214	
Tuloslaskelmaosa			
Verotulot	Brutto		20 250 000
Valtionosuudet	Brutto		21 150 000
Rahoitustuotot ja kulut	Netto	310 000	20 000
Satunnaiset erät			
Investointiosa			
Hallinto- ja kehittämisosasto	Netto	430 000	
Sosiaali- ja terveysosasto	Netto	245 000	
Sivistysosasto	Netto	85 000	
Ympäristösosasto	Netto	2 115 000	50 000
Rahoitusosa			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	Brutto	15 000	
Antolainasaamisten väh.	Brutto		
Lainakannan muutokset	Netto		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			3 489 471
Pitkäaikaisten lainojen väh.		3 109 184	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	Netto		
Oman pääoman muutokset			
Vaikutus maksuvalmiuteen	Brutto		
Talousarvion loppusumma		44 959 471	44 959 471

BRUTTOMENOJEN OSUUS

Sisäisine erineen

	euroa
Hallinto- ja kehittämisosasto	3 439 783
Sosiaali- ja terveysosasto	21 625 436
Sivistys- ja hyvinvointiosasto	16 764 783
Ympäristöosasto	5 095 296

NETTOMENOJEN KASVUT OSASTOITTAIN

Sisäiset erät mukana	Talousarvio 2020			Talousarvio 2021			Nettomenot	
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Kasvu €	Kasvu %
Hallinto- ja kehittämisosasto 010	3 238 734	465 394	2 773 340	3 439 783	468 710	2 971 073	197 733	7,1
Sosiaali- ja terveysosasto 020	20 186 824	1 054 102	19 132 722	21 625 436	2 101 436	19 524 000	391 278	2,0
Sivistys- ja hyvinvointiosasto 030	16 384 052	942 549	15 441 503	16 764 783	1 048 783	15 716 000	274 497	1,8
Ympäristöosasto 040	5 016 480	4 679 859	336 621	5 095 296	4 656 082	439 214	102 593	30,5
Yhteensä	44 826 090	7 141 904	37 684 186	46 925 298	8 275 011	38 650 287	966 101	2,6

TALOUSARVION 2021 YHDISTELMÄ

Nettomenojen kasvu tulosalueittain

Sisäiset erät sisältyvät lukuihin

Tulosalue				
Käyttötalous		Nettomenot €	Kasvu €	Kasvu %
100	Yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen	1 808 808	128 602	7,7
110	Tuki- ja sähköiset palvelut	1 162 265	69 131	6,3
Yhteensä	Hallinto- ja kehittämisosasto	2 971 073	197 733	7,1
200	Sos. - ja terveysosaston hallinto	165 696	33 294	25,1
210	Sosiaalipalvelut	1 965 293	118 819	6,4
220	Vammaispalvelut	2 416 638	-187 458	-7,2
230	lääkäiden palvelut	3 156 493	89 148	2,9
240	Terveyspalvelut	11 819 880	337 475	2,9
Yhteensä	Sosiaali- ja terveysosasto	19 542 000	391 278	2,0
300	Sivistysosaston hallinto	189 992	19 985	11,8
310	Opetuspalvelut	10 241 498	237 030	2,4
320	Varhaiskasvatuspalvelut	4 586 200	58 282	1,3
350	Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	698 310	-40 800	-5,5
Yhteensä	Sivistys- ja hyvinvointiosasto	15 716 000	274 497	1,8
400	Ympäristöosaston hallinto	158 289	7 871	5,2
410	Rakennusvalvonta	34 427	-4 607	-11,8
420	Yhdyskuntasuunnittelu	0		0
430	Liikenneväylät ja yleiset alueet	287 605	126 566	78,6
440	Kiinteistöt	14 136	-11 579	-45,0
450	Ruoka- ja siivouspalvelut	55 243	15 658	39,6
Yhteensä	Ympäristöosasto	439 214	102 593	30,5
	Yhteensä	38 650 287	966 101	2,6

INVESTOINTIOHJELMA 2021– 2025

INVESTOINTIOHJELMA 2021 – 2025 alv 0%						
11.11.2020						
KUNNANHALLITUS	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Maa-alueiden ja osakkeiden hankinta	350 000	150 000	150 000	150 000	150 000	950 000
Kunnan yhteiset ICT- hankinnat	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	150 000
Uimapaikojen kehittäminen; suunnittelu ja toteutus	50 000	50 000				100 000
Kunnanhallitus yhteensä	430 000	230 000	180 000	180 000	180 000	1 200 000
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Anja-annosjakelu - iäkkäiden palvelut	60 000					60 000
Kanta toiminnot - iäkkäiden palvelut	60 000					60 000
Kanta toiminnot - terveyspalvelut	45 000					45 000
Kotola magneettilukot ja hoitajakutsujärjestelmä	10 000	10 000				20 000
Hammashoitoyksikkö	70 000					70 000
Sosiaali- ja terveyslautakunta yhteensä	245 000	10 000				255 000
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Koulujen toiminnalliset muutokset ja tarvikehankinnat	30 000	110 000	10 000	10 000	10 000	170 000
Päiväkotien toiminnalliset muutokset ja tarvikehankinnat	40 000	40 000	50 000	50 000	50 000	230 000
Tilavarausohjelmiston hankinta ja käyttöönotto	15 000					15 000
Vanhan nahkatehtaan ja asuinrakennuksen muutostyöt kulttuurikäyttöön		825 000	1 675 000			2 500 000
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta yhteensä	85 000	975 000	1 735 000	60 000	60 000	2 915 000
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Pitkävaikutteiset yhteishankkeet						
ELY Pyöräily- ja kävelyreittien viitoitus MAL	50 000					50 000
ELY Liikenneympäristön toimenpiteet Leppiojantie -Laiduntie MAL	20 000	300 000				320 000
ELY jkpp 1. vaihe: mt 827 jk+pp välille Kotimetsäntie – mt 18637 MAL				50 000	450 000	500 000

Kiinteistöt						
Kirkkomännikön koulu, korjaustyöt kuntotutkimusten 2019-2020 mukaisesti	100 000	100 000				200 000
Kuntotutkimukset; Temmeksen meijeri, Kuulampi, Kotola	30 000	20 000	20 000	20 000	20 000	110 000
Nahkurin käyttötarkoituksen suunnittelu	30 000					30 000
Rakennusten korjaus- ja kunnostustyöt, PTS- ja korjaussuunnitelmien mukaisesti	90 000	60 000	60 000	60 000	60 000	330 000
Toimitilat/liiketilat kunnostukseen	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	100 000
Kunnan vuokra-asuntojen korjaustyöt	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	125 000
Kiinteistöautomaation modernisointi	20 000	15 000	15 000	15 000	15 000	80 000
Sisäilmaongelmien korjaus	20 000	10 000	10 000	10 000	10 000	60 000
Vanhan terveystalon purkaminen	60 000					60 000
Liikenneväylät ja yhteiset alueet						
Murron uuden kaava-alueen kunnallistekniikka	800 000	100 000	450 000	200 000	100 000	1 650 000
Haurukylän teollisuusalueen kunnallistekniikka	300 000	200 000				500 000
Palkin alueen kunnallistekniikka	100 000	100 000				200 000
Kunnantalon piha ja pysäköintialue	50 000	50 000	50 000			150 000
Yleisurheilukentän perusparannustyöt		100 000	1 000 000	1 000 000		2 100 000
Katuverkoston korjaus	25 000	230 000	320 000	200 000	200 000	975 000
Teiden, kevyen liikenteen väylien päällystys	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	250 000
Kunnallistekniikan liittymismaksut, vesihuolto	30 000	20 000	20 000	20 000	20 000	110 000
Katu, piha, liikunta - ja yleisten alueiden valaistuksen rakentaminen ja uusiminen	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	250 000
Puistot ja leikkikentät	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	200 000
Koirapuisto: suunnittelu ja rakentaminen	10 000	60 000				70 000
Kuntoportaatt/frisbee	10 000	20 000	20 000			50 000
Kotimetsän kuntorata, yhdysreitti + koko reitin valaistus			30 000	50 000		80 000
Temmeksen kuntoradan kunnostus					50 000	50 000
Pesäpallokentän tekonurmen uusiminen					100 000	100 000
Juhlasilta	15 000	100 000				115 000
Muu varaus	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	200 000

Kalusto						
Traktori	50 000					50 000
Moottorikelkka latujen tekoon		20 000				20 000
Vesisäiliö jäädytykseen	10 000					10 000
Valmistus- ja jakelukeittiöiden kone- ja laitehankinnat		15 000	15 000			30 000
Yhdistelmäkoneen hankinta, siivous	10 000					10 000
Rakennusvalvonta						
Rakennusvalvonnan paperiarkistojen digitointi	60 000	60 000				120 000
Ympäristölautakunta yhteensä	2 115 000	1 805 000	2 235 000	1 850 000	1 250 000	9 255 000
	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
MENOT YHTEENSÄ	2 875 000	3 020 000	4 150 000	2 090 000	1 490 000	13 625 000
TULOT YHTEENSÄ	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	250 000
HANKEAVUSTUS (Nahkuri OKM)		250 000	500 000			750 000
NETTOMENOT	2 825 000	2 720 000	3 600 000	2 040 000	1 440 000	12 625 000
Arvio tuloista vuonna 2021						
Tonttien ja kiinteistöjen myyntivoitot	30 000					
Hulevesi liittymismaksut	20 000					
Yhteensä:	50 000					

TALOUSARVIOKAAVA

KÄYTTÖTALOUSOSA

TOIMIELIN

TULOSALUE

Valtuusto päättää

TULOSYKSIKKÖ (Kustannuspaikka)

Kunnanhallitus, lautakunta päättää

KÄYTTÖTALOUS

10 Hallinto- ja kehittämis-
osasto

100 Yleishallinto ja elinkeinojen kehittämi-
nen

1000 Vaalit

1010 Tilintarkastus

1020 Kunnanvaltuusto

1030 Kunnanhallitus

1040 Kunnallisverotus

1050 Yhteistoimintaosuudet

1070 Elinkeinopalvelut, kehittäminen, markkinointi

1080 Joukkoliikenne

1090 Palotoimi

1100 Eläinlääkintähuolto

1110 Viranomaistoiminta

1120 Maaseututoimi

1121 Tyrnävä, Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki

1123 Muhos

1130 Yhdyskuntasuunnittelu

1131 Maankäyttö ja Kaavoitus

110 Tuki- ja sähköiset palvelut

1200 Toimistopalvelut

1210 IT-palvelut

1220 Henkilöstöhallinto

1230 Talouspalvelut

20 Sosiaali- ja terveysosasto	200 Sosiaali- ja terveysosaston hallinto	2000 Sosiaali- ja terveysosaston hallinto
	210 Sosiaalipalvelut	2006 POP sote-hanke 2010 Toimeentuloturva 2019 Kasvatus- ja perheneuvola 2020 Lastensuojelu omana toimintana 2021 Perhehoito 2022 Lastenhuollon laitokset 2023 Lastensuojelun avohuolto 2024 Lastensuojelun jälkihuolto 2025 Sosiaalihuoltolain mukainen toiminta 2030 Päihdehuolto 2040 Sosiaalityö 2041 Työllisyystoiminta 2043 Kuntouttava työtoiminta
	220 Vammaispalvelut	2500 Vaikeavammaisille ja vammaisille tark. palvelut 2501 Kuljetuspalvelut 2502 Palveluasuminen 2503 Henkilökohtainen apu 2504 Asunnon muutostyöt 2505 Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet 2506 Päivätoiminta 2507 Tutkimukset 2508 Sopeutumisvalmennus 2509 Omaishoidon tuki 2510 Tarpeellinen hoito ja huolenpito 2511 Muut avustukset 2512 Vammaisneuvosto 2513 Kehitysvammaisten asumispalveluyksikkö

230 Iäkkäiden palvelut

2070 Kotihoito

2080 Tukipalvelut

2085 Muut ikääntyneiden palvelut

2090 Asumispalveluyksiköt

2100 Vanhusten omaishoidontuki

2115 Kotola

2130 Vanhusneuvosto

240 Terveyspalvelut

2200 Terveyspalveluiden hallinto

2210 Vastaanotto toiminta

2221 Fysioterapia

2222 Veteraanien kuntoutus

2223 Puheterapia

2224 Toimintaterapia

2225 Mielenterveystyö

2231 Laboratorio

2232 Röntgen

2233 Sairaankuljetus

2240 Terveysneuvonta

2241 Kouluterveyden huolto

2250 Perusterveydenhuollon laitoshoido

2270 Hammashuolto

2271 Välinehuolto

2300 Erikoissairaanhoito

30 Sivistysosasto

300 Sivistysosaston hallinto

3000 Sivistysosaston hallinto

310 Opetuspalvelut

3100 Kirkkomännikön koulu

3101 Rantaroustin koulu

3110 Murron koulu

3115 Temmeksen koulu

320 Varhaiskasvatuspalvelut

- 3120 Kuulammen koulu**
- 3125 Yhteiset toiminnot**
- 3130 Esiopetus Kirkkomännikkö**
- 3135 Esiopetus Murto**
- 3136 Esiopetus Temmes**
- 3140 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta**
- 3145 Erityisopetus Eha Kirkkomännikkö**
- 3151 Erityisopetus Eha Kuulampi**
- 3152 Tutorit arjessa**
- 3153 Lukemisen kulttuurin ja lukutaidon vahv**
- 3154 Covid-19 / Esi- ja perusopetus**
- 3155 Erityisopetus**
- 3167 Lakeuden Tutor -hanke**
- 3173 Hankkeiden ja kokeilujen omarahoitus**
- 3179 Erasmus -hanke/uusi koulu uusille sukupolville**
- 3180 Päivälukio**
- 3190 Musiikkioppilaitokset**
- 3195 Kansalaisopisto**
- 3196 Taiteen perusopetus**

- 3230 Lasten kotihoidon tuki**
- 3240 PPH**
- 3242 Ryhmäperhepäivähoitokoti**
- 3250 Toukovakka**
- 3251 Kuumestari**
- 3252 Väentupa**
- 3253 Käpytikka**
- 3254 Tenavatalo**
- 3255 Avoin varhaiskasvatustoiminta**
- 3261 Covid-19 / vaka**

350 Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

3510 Kirjasto

3511 Kulttuuripalvelut

3513 Toimintamallit kuntoon

3514 Kirjailijavierailut-hanke

3515 POPNUVA

3520 Liikuntatoimi

3521 Nuorisotoimi

3522 Etsivä

3524 Työpaja

3525 Verso

40 Ympäristöosasto

400 Ympäristöosaston hallinto

4000 Ympäristöosaston hallinto

410 Rakennusvalvonta

4100 Rakennusvalvonta

430 Liikenneväylät ja yleiset alueet

4300 Liikenneväylät hallinto

4310 Yksityistiet

4320 Puistot ja yleiset alueet

4340 Maa- ja metsätilat

4350 Jätehuolto

4360 Vesialueet

4370 Kaavatiet

4380 Liikunta-alueet

440 Kiinteistöt

4400 Kiinteistöjen hoito

450 Ruoka- ja siivouspalvelut

4500 Ruokapalvelut

4600 Siivouspalvelut